

FONDY EU PRO SOCIÁLNÍ SLUŽBY: TECHNICKÉ POKYNY K EFEKTIVNÍM INTERVENCÍM

2024

PROJEKT HELPDESK PRO SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Co-funded by
the European Union

Obsah

1. Úvod	5
2. Projekt Helpdesk sociálních služeb	7
3. Kontextový rámec fondů ESF+ a EFRR	7
4. Využití fondů EU pro sociální služby – Problémy a potřeby	14
4.1 Úvod	14
4.2 Metodika	14
4.3 Praktické výzvy pro řídicí orgány a poskytovatele sociálních služeb, pokud jde o využívání fondů EU pro účinné intervence	15
<i>Sociální služby</i>	15
<i>Řídicí orgány</i>	19
4.4 Praktické potřeby řídicích orgánů a poskytovatelů sociálních služeb, pokud jde o využívání fondů EU pro účinné intervence	22
4.5 Horizontální/průřezová hlediska	25
<i>Jaké jsou hlavní meziodvětvové potřeby v oblasti sociálních služeb?</i>	25
<i>Jaké jsou příslušné rámce politiky sociálních služeb na úrovni EU?</i>	27
5. Jak podpořit sociální inovace pomocí fondů ESF+ a EFRR	30
6. Posouzení potřeb a výzev v dílčích odvětvích	33
6.1 Úvod	33
6.2 Péče o děti a chudoba dětí	34
6.3 Služby pro osoby se zdravotním postižením	45
6.4 Péče a podpora seniorů	55
6.5 Bezdomovectví	61
6.6 Pracovní integrace	68
7. Kontrolní seznam	75
8. Praktické kroky	77

8.1 Praktické kroky pro řídicí orgány	77
8.2 Praktické kroky pro poskytovatele sociálních služeb	80
9. Doporučení plynoucí z politiky	82
Doporučení plynoucí z politiky pro řídicí orgány	82
Doporučení vyplývající z politiky pro sociální služby	85
10. Závěr	84

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Cíle fondu ESF+	8
Obrázek 2 – Co je nového ve víceletém finančním rámci fondu ESF+ na období 2021-2027?.....	9
Obrázek 3 – Cíle fondu EFRR.....	10
Obrázek 4 – Co je nového ve víceletém finančním rámci fondu EFRR na období 2021–2027?.....	11
Obrázek 5 – Jak mohou sociální služby využívat fondy ESF+ a EFRR?.....	13
Obrázek 6 – Klíčové meziodvětvové potřeby v oblasti sociálních služeb.....	26
Obrázek 7 – Relevantní koncepty, práva, zásady nebo přístupy pro efektivní modely organizace služeb.....	27
Obrázek 8 – Relevantní rámce politiky pro sociální služby na úrovni EU.....	28

Seznam zkratk

CFR EU	Listina základních práv Evropské unie
CPR	Nařízení o společných ustanoveních
ECEC	Předškolní vzdělávání a péče
EEG	Evropská skupina odborníků
EPSR	Evropský pilíř sociálních práv
EaSI	Program Evropské unie pro zaměstnanost a sociální inovace
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
ESF+	Evropský sociální fond plus
EU	Evropská unie
FEAD	Fond evropské pomoci nejchudším osobám
MAs	Řídící orgány
MS	Členské státy
VFR	Víceletý finanční rámec
NDP	Národní program rozvoje
NEGF	Národní fóra pro shromažďování důkazů
NGOs	Nevládní organizace
NEET	Není zaměstnaný ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy
OP	Operační program
OPs	Operační programy
SMEs	Malé a střední podniky
SCOs	Možnosti standardizovaných nákladů
WISEs	Sociální podniky pro pracovní integraci
YEI	Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí

---

1. Úvod

Schválení evropského pilíře sociálních práv v roce 2017 znamenalo zásadní krok k posílení vzestupné míry sblížení mezi členskými státy. Tento program klade důraz na spravedlivé a dobře fungující trhy práce, systémy sociální ochrany a inkluzivní společnosti, které jsou základními kameny pro rozvoj sociálněji Evropy. V návaznosti na akční plán evropského pilíře sociálních práv z roku 2021 byla zahájena široká škála (často dílčích) specifických iniciativ (viz také obrázek 8).

Účinné provádění evropského pilíře sociálních práv vyžaduje holistický přístup v souladu se zásadami modelu služeb zaměřeného na člověka, spolupráci a součinnost mezi různými intervencemi a institucemi a důraz na poskytování kvalitních služeb, které jsou podporovány odpovídajícím financováním a jejichž hnací silou je inovativní design a realizace s cílem využít transformační sílu sociálních intervencí.

Sociální služby podporují miliony lidí v různých fázích života, například děti, seniory, osoby se zdravotním postižením, osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, osoby bez domova, migranty a žadatele o azyl a další zranitelné skupiny. Nabízejí služby v oblasti péče, podpory, poradenství, vzdělávání a odborné přípravy, jejichž cílem je také posílit postavení potřebných osob.

Evropský sociální fond + (ESF+) a Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) lze využívat v řadě oblastí poskytování sociálních služeb (viz také obrázek 5): na poskytování péče o děti a pomoc dětem v nouzi/ohroženým chudobou, na podporu mladých lidí při hledání kvalifikace nebo zaměstnání, na iniciativy zaměřené na zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci podporující přechod k zelené a digitální ekonomice, na poskytování inkluzivního a kvalitního vzdělávání a programů odborné přípravy v souladu s potřebami uživatelů, na poskytování podpůrných a pečovatelských služeb pro osoby se zdravotním postižením nebo starší osoby, na socioekonomickou integraci osob bez domova, migrantů, uprchlíků, žadatelů o azyl a/nebo státních příslušníků třetích zemí, na rovný přístup ke zdravotní péči a/nebo na přístup k financování organizací sociální ekonomiky.

Fond ESF+ je zejména na začátku současného programového období určen na podporu pilotního zavádění a/nebo rozšiřování nových modelů organizace, poskytování a financování sociálních služeb (viz také obrázek 7). K tomu využívá koncepty a přístupy, jako je podporované zaměstnávání, podporované rozhodování, nezávislé bydlení, přiměřené ubytování, spoluvytváření poskytovaných služeb, a to i za účelem realizace sociálních inovací. Mnohé z těchto konceptů a přístupů – včetně sociálních služeb orientovaných na uživatele, na osobu a komunit – se používají v oblasti péče a podpory osob se zdravotním postižením, jiné v oblasti péče a podpory starších osob, další v oblasti začleňování znevýhodněných nebo marginalizovaných osob na trh práce, zatímco program Housing First je relevantní pro oblast bezdomovectví / dostupného bydlení / sociálního bydlení.

Fondy ESF+ a EFRR lze vedle vnitrostátních programů finanční podpory využít nejen k podpoře testování a rozšiřování inovativních modelů organizace, poskytování a financování sociálních služeb, ale také ke sladění s koncepcemi a přístupy týkajícími se pracovníků v sociálních službách, kvality služeb, digitalizace sociálních služeb a ekologizace infrastruktur (viz také obrázek 6).

Fondy Evropské unie (EU) hrají klíčovou roli při podpoře posláním sociálních služeb tím, že členskými státy poskytují finanční zdroje a strategické pokyny. Prostřednictvím iniciativ, jako jsou fondy ESF+ a EFRR, přispívají fondy EU k rozvoji a provádění účinných intervencí, které podporují sociální začlenění, ekonomické příležitosti a udržitelný rozvoj. Využitím fondů EU mohou poskytovatelé sociálních služeb posílit svou schopnost poskytovat účinná řešení a řešit naléhavé sociální problémy, kterým čelí komunity v celé EU.

V souladu s posláním a vizemi partnerů konsorcia projektu Helpdesk se stále větší počet poskytovatelů sociálních služeb:

1. Sdružuje kolem závazku bojovat proti nespravedlnosti, která vede k chudobě a vyloučení lidí v nejvíce marginalizovaných a znevýhodněných situacích ze společnosti a/nebo z trhu práce.
2. Zasazuje se o svět, kde nikdo není vyloučen a opomíjen a kde každý může prosperovat a smysluplně se zapojit do společnosti.
3. Usiluje o společnost, která zaručuje sociální spravedlnost pro všechny lidi a sociální smíšení.
4. Angažuje se za spravedlivou a transformativní sociální změnu v celé Evropě.
5. Usiluje o poskytování kvalitních, přístupných, cenově dostupných a na uživatele zaměřených služeb, které budou fungovat odpovědně, účinně a efektivně.
6. Snaží se organizovat své služby tak, aby byly zaměřeny na člověka, respektovaly rozmanitost a umožňovaly lidem využívat jejich důstojnost a lidská práva na rovnoprávném základě, bez ohledu na zdravotní postižení nebo jakýkoli jiný faktor, který by mohl vést ke znevýhodnění, omezení nebo diskriminaci.

Technická příručka Efektivní intervence v sociálních službách nabízí komplexní soubor nástrojů pro řídicí orgány a poskytovatele sociálních služeb k optimalizaci využívání zdrojů z fondů ESF+ a EFRR. V těchto pokynech jsou shromážděny všechny poznatky z důkladného výzkumu a konzultací, které byly provedeny v rámci projektu Helpdesk pro sociální služby s využitím různých výzkumných metod ke zkoumání relevantních otázek a problémů v oblasti financování a poskytování sociálních služeb.

Tento dokument poskytuje přehled klíčových prvků a poznatků zaměřených na **optimalizaci** dopadu a účinnosti intervencí v oblasti sociálních služeb. Pokyny se zabývají praktickými výzvami a potřebami, s nimiž se potýkají řídicí orgány a sociální služby při efektivním využívání finančních prostředků EU, a začínají rozbohem projektu Helpdesk pro sociální služby a kontextuálního rámce fondů ESF+ a EFRR. Tím, že se pokyny zabývají meziodvětvovými aspekty a podporují sociální inovace, mají napomoci informovanému rozhodování a strategickému plánování v odvětví sociálních služeb. Hodnocení potřeb a problémů v dílčích odvětvích navíc nabízí cílené poznatky o oblastech, jako je péče o děti, zdravotní postižení, podpora a péče o starší osoby, bezdomovectví a pracovní integrace. Prostřednictvím kontrolního seznamu úvah a praktických kroků pro řídicí orgány a sociální služby, doplněného o politická doporučení, poskytují tyto pokyny vodítko pro zlepšení poskytování a dopadu sociálních služeb v celé EU. V závěru dokumentu jsou uvedeny úvahy o významu spolupráce a strategických přístupů při podpoře sociálního začleňování, soudržnosti a blahobytu v evropských společnostech.

---

2. Projekt Helpdesk sociálních služeb

V těchto technických pokynech nezpracováváme všechny aspekty projektu. Všechny důležité informace o projektu Helpdesk sociálních služeb naleznete na webových stránkách projektu.

3. Kontextový rámec fondů ESF+ a EFRR

3.1 ESF+ (2021–2027)

Poslání

Fond ESF+ je hlavním finančním nástrojem EU na podporu zaměstnanosti, sociálního začleňování, vzdělávání a odborné přípravy. Programové období fondu ESF+ 2021-2027 pomáhá členským státům řešit socioekonomické důsledky vypuknutí epidemie Covid-19, podporovat kvalifikovanou a odolnou pracovní sílu, která je připravena na přechod k zelené a digitální ekonomice, a dosáhnout vysoké úrovně zaměstnanosti a spravedlivé sociální ochrany. Fond ESF+ financuje provádění 20 zásad evropského pilíře sociálních práv prostřednictvím opatření v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, dovedností a sociálního začleňování. Fond ESF+ tak přispívá k úsilí členských států o snížení nezaměstnanosti, zvýšení kvality a rovných příležitostí ve vzdělávání a odborné přípravě a zlepšení sociálního začleňování a integrace. Může také hrát klíčovou roli při zvyšování dostupnosti, přístupnosti, cenové dostupnosti, kvality a orientace sociálních služeb na uživatele.

Akce

Většina finančních prostředků z fondu ESF+ je přidělována v rámci sdíleného řízení s členskými státy. To znamená, že řídicí orgány fondu ESF+ v každé zemi věnují finanční prostředky na projekty, které provozuje řada veřejných a soukromých neziskových organizací, a reagují tak na potřeby jednotlivých zemí a regionů. V letech 2021–2027 je v 27 členských státech EU členským státům a místním orgánům k dispozici 98,7 miliardy EUR.

Mezi specifické cíle fondu ESF+ patří¹:

<p>01</p> <p>ZAMĚSTNANOST</p> <p>Zlepšování přístupu k zaměstnání</p>	<p>02</p> <p>TRH PRÁCE</p> <p>Modernizace trhu práce</p>	<p>03</p> <p>LEPŠÍ ROVNOVÁHA MEZI PRACOVNÍM A SOUKROMÝM ŽIVOTEM</p> <p>Podpora genderově vyvážené účasti na trhu práce, rovných pracovních podmínek a lepší rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem</p>	<p>04</p> <p>ZDRAVÉ PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ</p> <p>Podpora zdravého a dobře přizpůsobeného pracovního prostředí, které zohledňuje zdravotní rizika</p>	<p>05</p> <p>VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÁ PŘÍPRAVA</p> <p>Zlepšování kvality, inkluzivity, efektivity a relevance systémů vzdělávání a odborné přípravy pro trh práce</p>
<p>06</p> <p>ROVNÝ PŘÍSTUP KE VZDĚLÁNÍ</p> <p>Podpora rovného přístupu ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě a jejich dokončení, zejména pro znevýhodněné skupiny.</p>	<p>07</p> <p>CELOŽIVOTNÍ UČENÍ</p> <p>Podpora celoživotního učení, zejména flexibilních možností zvyšování kvalifikace a rekvalifikace.</p>	<p>08</p> <p>AKTIVNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ</p> <p>Podpora aktivního začleňování, prosazování rovných příležitostí, nediskriminace a aktivní účasti.</p>	<p>09</p> <p>SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÁ INTEGRACE</p> <p>Podpora socioekonomické integrace státních příslušníků třetích zemí, včetně migrantů a marginalizovaných komunit.</p>	<p>10</p> <p>KVALITNÍ SLUŽBY</p> <p>Zlepšování rovného a včasného přístupu ke kvalitním, udržitelným a cenově dostupným službám.</p>
<p>11</p> <p>SOCIÁLNÍ INTEGRACE</p> <p>Podpora sociální integrace osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením</p>	<p>12</p> <p>HMOTNÁ NOUZE</p> <p>Řešení hmotné nouze prostřednictvím potravinové a/nebo základní materiální pomoci nejchudším osobám</p>			

Obrázek 1 – Cíle fondu ESF+

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1057 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Evropský sociální fond plus (ESF+) a zrušuje nařízení (EU) č. 1296/2013

Co je nové?

Fond ESF+ spojuje čtyři nástroje financování, které byly v programovém období 2014-2020 samostatné: Evropský sociální fond (ESF), Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI) a program Evropské unie pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI). Pro programové období 2021 až 2027 se navíc objevují nové prvky, zejména:

Silnější vazba na Listinu základních práv EU.

Nařízení o ESF+ obsahuje křížové odkazy na příslušná ustanovení Společného evropského referenčního rámce, aby se zvýšila jeho viditelnost.

Přezkum v polovině období

Po ukončení pětiletého plánování bude v polovině období proveden přezkum, který umožní přerozdělení zdrojů na poslední dva roky.

Inovativní opatření

Každý členský stát musí vyčlenit alespoň jednu prioritu na podporu sociálních inovací a sociálního experimentování.

Integrace migrantů

Fond ESF+ podpoří dlouhodobou integraci státních příslušníků třetích zemí.

Zjednodušená pravidla a postupy

zajistit lepší dopad sloučením 4 programů (ESF, YEI, EaSI, FEAD).

Silnější vazba na evropský semestr

Od členských států se žádá, aby „soustředily“ prostředky ESF+ na řešení výzev stanovených v evropském semestru.

Nové priority

Byla přidána některá nová témata: chudí pracující, nerovnosti v oblasti zdraví a rovnováha mezi pracovním a soukromým životem. Některá témata jsou významnější: sociální ekonomika, prognóza dovedností, digitální dovednosti, předškolní vzdělávání a péče.

Vyšší prostředky na zaměstnanost mladých lidí, sociální začleňování a boj s dětskou chudobou

Minimální podíl, který by měl každý členský stát věnovat na sociální začleňování, byl zvýšen z 20 % na 25 %. Členské státy s mírou NEET nad průměrem EU musí vyčlenit min. 12,5 % svých zdrojů ESF+ na podporu opatření zaměřených na zaměstnanost mladých lidí. Členské státy, jejichž průměrný počet dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením byl vyšší než průměr EU, musí vyčlenit alespoň 5 % svých zdrojů na boj proti dětské chudobě.

Nové vyčlenění prostředků na budování kapacit

Členské státy by měly na budování kapacit vyčlenit alespoň 0,25 % svých zdrojů z fondu ESF+.

Obrázek 2 – Co je nového ve víceletém finančním rámci fondu ESF+ na období 2021-2027?

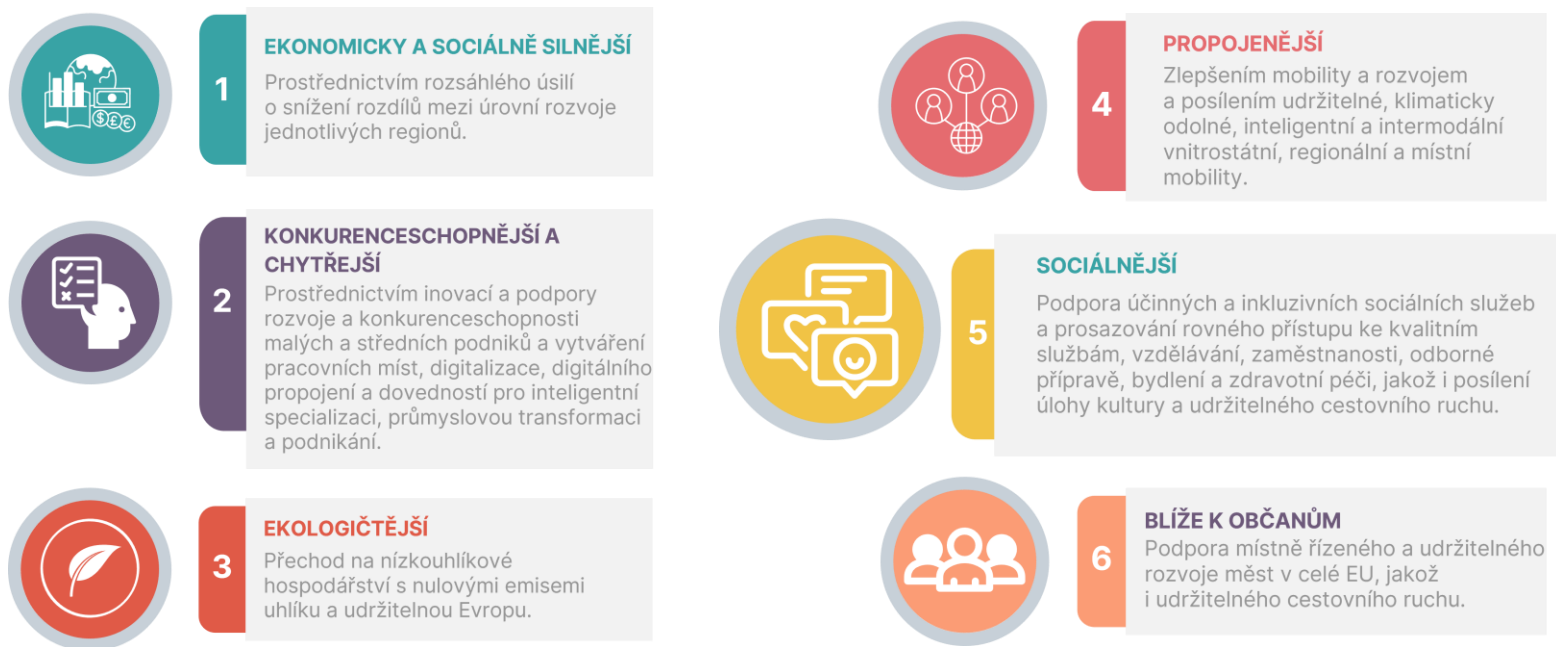
3.2 ERDF (2021–2027)

Poslání

Cílem fondu EFRR je posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost v Evropské unii odstraněním nerovnováhy mezi jejími regiony. V letech 2021–2027 umožní investice do inteligentnější, ekologičtější, propojenější a sociálněji Evropy, která bude blíže svým občanům (jak je uvedeno níže).

Akce

V letech 2021-2027 fond umožní investice, díky nimž bude Evropa a její regiony²:

Obrázek 3 – Cíle fondu EFRR

Co je nové?

V porovnání s předchozím víceletým finančním rámcem (VFR) jsou v současném programovém období přítomny nové prvky:

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti – Evropská komise, č. 231/60.

Obrázek 4 – Co je nového ve víceletém finančním rámci fondu EFRR na období 2021–2027?

3.3 Jakou roli mohou hrát sociální služby při využívání fondů ESF+ a EFRR?

Schválení evropského pilíře sociálních práv v roce 2017 znamenalo zásadní krok k podpoře vzestupné míry sblížení mezi členskými státy. Prioritou této iniciativy jsou spravedlivé a dobře fungující trhy práce a systémy sociální ochrany, které jsou základem pro rozvoj sociálněji Evropy. Uznáváme-li, že klíčovou roli v tomto úsilí hrají vyvíjející se potřeby uživatelů, je nezbytné, aby se sociální služby dostaly do popředí ve fázi jeho realizace.

Účinné provádění evropského pilíře sociálních práv vyžaduje holistický přístup v souladu se zásadami modelu služeb zaměřeného na člověka. Tento přístup zvyšuje spolupráci a součinnost mezi různými intervencemi a podporuje prostředí, v němž různé typy služeb bezproblémově spolupracují na naplňování cílů evropského pilíře sociálních práv. K dosažení tohoto cíle je třeba klást zásadní důraz na poskytování kvalitních služeb, které jsou podpořeny odpovídajícím financováním a jsou řízeny inovativním designem a implementací, aby se využila transformační síla sociálních intervencí³.

Navzdory tomu, že se všeobecně uznává význam inovativních přístupů při uspokojování vyvíjejících se potřeb sociálních služeb, přetrvává významný problém v podobě nedostatku regionálního a celostátního financování, zejména v oblasti inovací. To podtrhuje úlohu silné finanční podpory při úspěšném provádění a zdůrazňuje nutnost řešit nedostatky ve financování, aby se usnadnil rozvoj inovativních strategií v oblasti sociálních služeb.

VFR na období 2021–2027 vytváří podmínky pro jednotnější, silnější a demokratičtější Evropskou unii v souladu s evropským pilířem sociálních práv, akčním plánem evropského pilíře sociálních práv, Listinou základních práv Evropské unie a dalšími klíčovými iniciativami sociální politiky. V reakci na zjištěné problémy s financováním Evropská komise přepracovala dlouholetý ESF, který je již více než šest desetiletí klíčovým nástrojem financování investic do lidských zdrojů a vytváření kvalitních pracovních příležitostí v celé Evropě. Vedle fond ESF+ se fond EFRR ukazuje jako rozhodný podporovatel iniciativ (viz také podkapitola 4.5), jejichž cílem je posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost v Evropské unii a které kromě všech priorit podporují investice do infrastruktury, dostupnost a sociální začlenění⁴.

Modernizovaný víceletý finanční rámec staví do popředí inkluzivní a kvalitní služby v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení⁵ a významně přispívá k budování odolnosti dálkového a online vzdělávání⁶.

Jak postupně pronikáme do složitého prostředí sociálních služeb, je stále zřejmější, že strategická integrace fondů ESF+ a EFRR může významně posílit dopad intervencí, zejména při řešení měnících se potřeb uživatelů a překlenutí mezer ve financování inovativních přístupů. Následující obrázek slouží jako názorné vysvětlení symbiotického vztahu mezi sociálními službami a žádoucí kombinovanou silou fondů ESF+ a EFRR. Poukazuje také na transformační potenciál těchto fondů při podpoře sociálního zabezpečení a rozvoje komunit.

---

³ Sociální služby v Evropě (2018), *Na cestě k realizaci Evropského pilíře sociálních práv – role sociálních služeb*

⁴ Evropská komise, *Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)* (https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_en)

⁵ Úřední věstník Evropské unie, L 231, svazek 64, 20. června 2021.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti, č. 231/60.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1057 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Evropský sociální fond plus (ESF+) a zrušuje nařízení (EU), č. 1296/2013

Obrázek 5 – Jak mohou sociální služby využívat fondy ESF+ a EFRR?

---

4. Využití fondů EU pro sociální služby – Problémy a potřeby

4.1 Úvod

Tato kapitola spojuje nitky našeho výzkumu a splétá z nich gobelín, který nejen odhaluje společné problémy a aspirace těch, kteří stojí v čele poskytování a řízení sociálních služeb, ale také představuje účinné intervence a slibné postupy. V této kapitole jsou zdůrazněny složitosti práce v rámci politik a zkoumány možnosti zvýšení účinnosti využívání fondů EFS+ a EFRR na meziodvětvovém základě, tj. s ohledem na všechny oblasti nebo dílčích odvětvích sociálních služeb (tj. pět oblastí, kterými se podrobněji zabývají Technické pokyny, ale i další subjekty, jako jsou migranti, žadatelé o azyl a uprchlíci). Pochopením jedinečných potřeb, výzev a příležitostí v tomto prostředí mohou být sociální služby a řídicí orgány lépe vybaveny k tomu, aby se orientovaly ve složitostech fondů EU a začlenily úspěšné intervence k rozvoji sociálních služeb v celé Evropské unii.

4.2 Metodika

V návaznosti na koncepční rámec projektu Helpdesk sociálních služeb byla použita kombinace výzkumných metod ke zkoumání otázek relevantních pro tyto Technické pokyny.

1. **Studie stávajících poznatků:** [Profilové listy zemí](#) byly vytvořeny pro každý členský stát EU se zaměřením na fondy EFRR a ESF+. Tyto listy poskytují přehled o prioritách, finančních částkách a řídicích orgánech pro sociální služby a pomáhají pochopit strukturu a řízení fondů EU na vnitrostátní úrovni.
2. **Průzkum potřeb projektu Helpdesk:** Průzkum provedený v druhé polovině roku 2022 shromáždil informace o potřebách, výzvách a příležitostech sociálních služeb při přístupu k prostředkům fondů ESF+ a EFRR a jejich využívání. Jeho cílem bylo určit základní požadavky na rozvoj odvětví. Byly provedeny dva online průzkumy zaměřené na řídicí orgány a sociální služby ve všech 27 členských státech EU.
3. **Národní fóra pro shromažďování důkazů (NEGF):** Byly organizovány jako půldenní až jednodenní akce s účastníky z řad poskytovatelů sociálních služeb z veřejného a třetího sektoru, koordinátorů a zástupců fondů EU. Fórum NEGF přispělo ke shromáždění různých poznatků o různých tématech, včetně plánování, koordinace a poskytování sociálních služeb, jakož i o strukturách financování EU na různých správních úrovních. NEGF umožnilo potvrdit nebo vyvrátit hlavní trendy vyplývající z průzkumů a získat více kvalitativních podrobností o získaných poznacích.
4. **Přehled dostupné literatury:** Všichni partneři projektu shromáždili a přezkoumali dostupnou literaturu, aby dále prozkoumali nedostatky v systému financování EU týkající se sociálních služeb a činností IZS. Tato literatura sloužila jako základ pro výzkum a doplňovala údaje získané prostřednictvím průzkumů a fóra NEGF.

5. **3 meziodvětvové a 10 odvětvových seminářů:** Byly uspořádány 3 meziodvětvové semináře s cílem vypracovat pokyny, jak maximalizovat sociální dopad fondů ESF+ a EFRR. Tyto semináře se zaměřily na řešení, která by fungovala pro sociální služby v různých dílčích odvětvích (viz kapitola 6), a také na uplatňování obecných zásad pro efektivní poskytování služeb. Na druhé straně bylo uspořádáno 10 tematických seminářů zaměřených na účinné intervence pro 5 různých sektorů sociálních služeb (péče o děti, zdravotní postižení, podpora a péče o seniory, bezdomovectví, pracovní integrace). Akce byly zaměřeny jak na řídicí orgány, tak na poskytovatele sociálních služeb.

4.3 Praktické výzvy pro řídicí orgány a poskytovatele sociálních služeb, pokud jde o využívání fondů EU pro účinné intervence

V této části jsou popsány hlavní překážky a výzvy, kterým v současné době čelí řídicí orgány a poskytovatelé sociálních služeb při práci s fondy EU (zejména ESF+ a EFRR) a jejich řízení.

Sociální služby

Efektivní intervence – Potenciální řešení

Zavedení kompenzačního mechanismu (vyjmutí vnitrostátního spolufinancování z pravidel pro deficit sociální infrastruktury).

Tato intervence zahrnuje zavedení kompenzačního mechanismu, který uděluje výjimku z pravidel pro deficitní projekty sociální infrastruktury. V mnoha případech podléhají vládní rozpočty deficitním limitům nebo pravidlům, jejichž cílem je udržet fiskální disciplínu. Tato pravidla platná pro eurozónu omezují částku, kterou si vláda může vypůjčit nebo kterou může utratit nad rámec svých příjmů. Projekty sociální infrastruktury, jako jsou projekty týkající se zdravotní péče, vzdělávání nebo bydlení, však často vyžadují značné investice, které mohou tyto limity deficitu překročit.

K řešení tohoto problému se v navrhovaném mechanismu doporučuje umožnit vládám vyloučit z výpočtu deficitu část národního spolufinancování projektů sociální infrastruktury. K řešení tohoto problému se v navrhovaném mechanismu doporučuje povolit vládám, aby vyloučily část vnitrostátního spolufinancování projektů sociální infrastruktury z výpočtů deficitu.

Vytvoření systému záruk

Dalším možným řešením by mohlo být vytvoření systému záruk prováděného EU nebo vytvoření zvláštního fondu určeného pro držitele projektů EU, kteří se potýkají s nedostatkem peněžních prostředků.

Zobecnění předběžného financování

Dalším řešením by mohlo být zobecnění předběžného financování, které bude vyplaceno hned po podpisu grantové dohody. V případě dlouhodobých projektů by mohlo jít také o realizaci průběžného financování, které může být poskytnuto v polovině projektu. Systém předběžného financování je již zaveden v rámci programů EU, jako je [program Erasmus+](#) nebo [francouzský program Kreativní Evropa](#).

Rozdělení finančních prostředků a cílů

Finanční prostředky nejsou rovnoměrně rozdělovány mezi všechny dílčí odvětví sociálních služeb a všechny specifické cílové skupiny. Získané důkazy jasně ukazují, že stále existují problémy s oslovením a řešením potřeb některých skupin, zejména těch nejvíce znevýhodněných, což někdy vede k tomu, že se v zájmu dosažení lepších výsledků zaměřujeme na méně zranitelné osoby s méně komplexními potřebami. Často jsou stanoveny nereálné cíle, což vede k posunu směrem k jednodušším činnostem a cílovým skupinám, což je politováníhodné.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Provádění hloubkového hodnocení potřeb, které přesahuje demografická kritéria.

Tato intervence zahrnuje provádění komplexního výzkumu a realizaci pilotních projektů s cílem zlepšit porozumění a plánování konkrétních služeb nad rámec demografických kritérií. Při plánování služeb, jako je zdravotní péče, vzdělávání nebo sociální péče, se vlády obvykle opírají o demografické údaje, jako je počet obyvatel, věk a pohlaví. Tato navrhovaná intervence však doporučuje jít nad rámec demografických údajů a zvážit další kritéria, aby bylo možné lépe přizpůsobit služby skutečným potřebám komunit.

Lidé ze znevýhodněných nebo marginalizovaných skupin se často potýkají s mnoha sociálními problémy a potřebují integrovaný balíček služeb založený na principu „jednoho správného místa“. Tyto služby nejlépe poskytují sociální podniky pro pracovní integraci a sociální služby. Tyto organizace by se měly aktivně zapojit do místního úsilí v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Mezi sociálními službami, sociálními podniky pro pracovní integraci, veřejnými orgány, vzdělávacími institucemi, nevládními organizacemi a podnikatelskou sférou musí existovat aktivní partnerství.

Zavedení kaskádového financování

Jedná se o to, že nositel projektu, který dostává finanční prostředky EU, může iniciovat vlastní výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu. Ostatní realizátoři projektů pak budou reagovat na výzvu k předkládání návrhů a budou moci využívat finanční prostředky EU v menších částkách a jednodušším postupu.

Osvědčený postup č. 1

FORWORK (2016) je pilotní projekt zaměřený na integraci žadatelů o azyl a uprchlíků umístěných v přijímacích střediscích v Itálii na trhu práce s cílem informovat o možné budoucí reformě politiky na vnitrostátní úrovni; plánovaný v době podání žádosti o podporu z programu EaSI. Tým využil údaje Eurostatu a vnitrostátní a regionální statistiky, aby přesně definoval kontext a rozsah migrace v Itálii a její specifické potřeby, s nimiž se jiné země EU nesetkávají.

Osvědčený postup č. 2

INSPIRE (2014) vyvinul vícerozměrný a komplexní proces hodnocení situace osob ve znevýhodněných nebo marginalizovaných situacích, které mají přístup ke službám sociální péče v Římě. Tým nejprve uspořádal skupinová setkání se zástupci příjemců a rodinných sdružení, která doplnil analýzou potřeb prostřednictvím sociálních záznamů.

Měření a sladění ukazatelů sociálních projektů

Někdy je obtížné tyto ukazatele měřit, sledovat a dosahovat. Cíle, výsledky a ukazatele stanovené v některých projektech se projevily jako příliš náročné nebo nedostatečné a nejsou v souladu se skutečnými sociálními opatřeními. Projektové ukazatele mohou být nadbytečné a často neodrážejí specifika cílových skupin, jakož i nejrůznější sociální situace a problémy.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Zaměřením na kvalitativní a harmonizované ukazatele.

Je třeba přejít na přístup zaměřený na výsledky a klást důraz na dosahování výsledků, nikoliv pouze výstupů. Usiluje o vytvoření silnější intervenční logiky a rozsáhlejšího souboru ukazatelů pro účinné sledování pokroku. Tato intervence vyžaduje prosazení jednotné metodiky hodnocení dopadů. Tím je zajištěno, že řídicí orgány používají při hodnocení dopadu financovaných projektů jednotný přístup. Je rovněž vhodné stávající ukazatele harmonizovat. To zjednodušuje proces monitorování a snižuje administrativní zátěž, takže je snazší zaměřit se na smysluplné ukazatele.

Přesto by se nemělo zapomínat na hodnotový přístup.

Nedostatek zaměstnanců a projektová gramotnost

Nedostatek specializovaného personálu a/nebo nedostatečné finanční možnosti pro zaměstnávání odborníků jsou patrné zejména v oblasti sociálních služeb. Finanční prostředky na zaplacení projektových manažerů při vývoji projektových žádostí jsou rovněž omezené.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Školení a zvyšování kvalifikace

Tato výzva uznává zásadní potřebu zlepšovat „projektovou gramotnost“ v organizacích, které poskytují sociální služby. Řeší mezery v dovednostech zaměstnanců, které v současné době brání efektivní realizaci projektů. K překonání této překážky by se potenciální intervence mohla zaměřit na zavedení udržitelných postupů řízení lidských zdrojů a organizačních struktur, které upřednostňují průběžné vzdělávání a zvyšování kvalifikace zaměstnanců zapojených do projektů, a to od fáze návrhu až po podávání zpráv o projektu.

Podpora předem připravených vzorových projektů

Skládá se z modelů a šablon projektů, které jsou již formulovány a dostupné online pro potenciální žadatele o projekty. Poskytovatelé sociálních služeb, kteří nemají dostatečné zdroje a znalosti, aby mohli tyto modely využít při navrhování a vypracovávání vlastních návrhů projektů. Pro realizátory projektů představuje zjednodušený způsob, jak získat grant na svůj projekt. Umožňuje také financujícím orgánům zjednodušené/standardizované procesy hodnocení.

Konzultační mechanismus a společné navrhování

Existující mechanismy dialogu jsou často neúčinné, zejména ve fázi přípravy a formulace operačních programů (OP) a výzev k předkládání výzev k předložení žádosti o finanční podporu. Stanovení potřeb, které by měly být řešeny ve výzvách k předkládání návrhů – spolu s dalšími mechanismy výzkumu a analýzy údajů – by mělo vycházet také z pohledu zúčastněných stran a uživatelů. Například zúčastněné strany z oblasti sociálního a cenově dostupného bydlení a bezdomovectví nejsou ve fázi plánování/programování přizvány.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Podpora spolupráce a společného navrhování zúčastněných stran a uživatelů

Oslovte zúčastněné strany a uživatele v dostatečném předstihu před přípravou operačních programů. Zapojením zúčastněných stran v rané fázi procesu lze jejich poznatky a potřeby začlenit do návrhu programu, čímž se zvýší jeho relevance a účinnost. Klíčovým řešením může být zavedení přístupu společného navrhování.

Další intervence spočívá v aktivní podpoře a facilitaci diskusních stolů, fór a akcí, které podporují smysluplný dialog mezi řídicími orgány, poskytovateli sociálních služeb a komunitou, která má zájem o podávání žádostí o projekty. Tato setkání poskytují příležitost pro zpětnou vazbu, sdílení nápadů a sladění cílů. Organizace skupin odborníků z praxe na regionální i národní úrovni by mohla představovat účinný způsob, jak sdílet společné výzvy a přicházet se společnými poznatky.

Osvědčený postup

[I-CCC](#) (2019) provedl posouzení potřeb komunity s využitím přístupu zaměřeného na uživatele za účasti občanů a regionálních zúčastněných stran prostřednictvím rozhovorů a cílových skupin v šesti pilotních regionech.

Dodržování pravidel pro zadávání veřejných zakázek a poskytování státní podpory

Poskyvatelé sociálních služeb rovněž zdůrazňují obtížnost dodržování složitých pravidel pro zadávání veřejných zakázek a/nebo poskytování státní podpory, což je problém (i když předpokládané obtíže mohou být později méně důležité nebo dokonce neopodstatněné), který je může odradit od vypracování a předložení návrhů projektů. Složitě administrativní postupy jsou navíc pro poskytovatele sociálních služeb významnou překážkou v přístupu k fondům EU.

Komunikace

Často uváděným problémem je nedostatek osobního kontaktu mezi projektovým manažerem a řídicím orgánem. Je zapotřebí flexibilní profesionální komunikace. Kromě toho se může stát, že se poskytovatel finančních prostředků osobně nesetká s předkladatelem projektu nebo se dostatečně neseznámí s prací, přičemž pochopení všech souvislostí by mělo zásadní význam.

Udržitelnost

Nedostatek dlouhodobého financování představuje velkou překážku pro udržitelnost projektů. Výzvy k předkládání návrhů jsou zaměřeny a přizpůsobeny krátkodobým operacím a intervencím bez jasné perspektivy udržitelnosti, zatímco podstatou sektoru sociálních služeb je podporovat zranitelné skupiny po delší dobu, aby se dosáhlo výsledků.

Zapojení malých poskytovatelů sociálních služeb

Čím dál větší obavy vzbuzuje skutečnost, že velké poradenské firmy a univerzity stále více dominují při přípravě a realizaci projektů souvisejících se sociálními službami, přičemž sociální služby se na nich podílejí jen málo nebo vůbec ne. Tento přístup může způsobit nesoulad mezi potřebami koncových uživatelů a poskytovanými službami, které nemusí jejich potřeby adekvátně řešit.

Efektivní intervence – Potenciální řešení

Zpřístupnit programy EU prostřednictvím mikroprojektů (nebo grantů malého rozsahu)

Mikroprojekt je mechanismus, který již byl navržen v různých programech financování EU, jako je například [program INTERREG France-Wallonie-Vlaanderen](#). Hlavní rysy mikroprojektu:

- Maximální výše grantu poskytovaného z fondů EU je pro mikroprojekt nižší než pro běžný projekt.
- Umožňuje financování až do výše 100 % celkových způsobilých nákladů.
- Je realizován v kratší době než běžný projekt.
- Mikroprojekty jsou z hlediska řízení, sledování a realizace méně náročné než běžné projekty.

Časová dostupnost pro návrh projektu

Požadavkem pro podání žádosti je v některých případech vytvoření konsorcia. Přísná lhůta často neposkytuje žadatelům dostatek času na vypracování návrhu projektu a vytvoření konsorcia.

Problémy při zavádění integrovaného přístupu ke službám

Častým problémem, se kterým jsme se setkali, byla složitost vytváření projektů, jejichž součástí je integrovaný přístup ke službám. Jedním z důvodů jsou nepropojené plánovací procesy na jednotlivých ministerstvech na vnitrostátní úrovni. Poskytovatelé sociálních služeb/příjemci dávek si navíc s takovým „holistickým přístupem“ často nevědí rady. Přípravná fáze projektu by potřebovala finanční podporu a dostatek času na vybudování partnerství, např. s veřejnými službami zaměstnanosti, aby bylo možné kombinovat opatření v oblasti sociálního začleňování a integrace marginalizovaných skupin/znevýhodněných osob na trhu práce.

Řídící orgány

Informovanost o potřebách

Jedním z klíčových problémů, s nimiž se řídicí orgány potýkají, je potřeba zlepšit jejich znalosti o specifických potřebách místních komunit, včetně oblasti sociálních služeb. To může vést k nedostatečnému využívání dostupných mechanismů financování nebo ke specifickým finančním požadavkům.

01

Rozpoznávání potřeb

Obvykle neexistuje standardizovaný způsob rozpoznávání a dokumentování potřeb na celostátní a regionální úrovni. V mnoha zemích EU také chybí zavedené metody, které by umožnily účinně sdělovat ústředním orgánům místní požadavky na sociální péči.

02

Účinná intervence – Potenciální řešení

Zavedení standardizovaného mechanismu pro identifikaci potřeb

Vyvinout a zavést standardizovaný proces hodnocení potřeb, který lze důsledně uplatňovat na celostátní i regionální úrovni. Tento proces by měl zahrnovat sběr, analýzu a ověřování údajů, aby bylo možné přesně určit potřeby sociální péče. Vytvořit centralizovaný mechanismus podávání zpráv, který umožní místním komunitám a regionům sdělovat své potřeby v oblasti sociální péče ústřední vládě nebo příslušným orgánům. To může zahrnovat použití digitálních platforem, formulářů pro hlášení nebo pověřených styčných úředníků. Nabídnout místním orgánům a poskytovatelům sociální péče školicí programy a iniciativy na budování kapacit, aby se zvýšila jejich schopnost účinně zjišťovat, dokumentovat a vykazovat potřeby v oblasti sociální péče. Pro další zvýšení účinnosti navrhovaných iniciativ je zásadní zapojit do vývoje a provádění standardizovaného procesu hodnocení potřeb organizace, které zastupují uživatele. Spoluprací s takovými organizacemi, které mají hluboké znalosti o životních zkušenostech a perspektivách osob, jimž je poskytována sociální péče, se může proces posuzování stát inkluzivnějším a může odrážet rozmanité potřeby komunit.

Struktura ukazatelů

Trvalé potýkání se s problémy při stanovování kvantifikovatelných ukazatelů pro měření sociálního dopadu podtrhuje převládající problém nestandardizovaných požadavků na řízení v různých oblastech působnosti a jurisdikcích.

03

Nedostatek odborného personálu

Řídící orgány často upozorňují na značný nedostatek odborných pracovníků, kteří by se dokázali orientovat ve složitosti fondů EU a jejich předpisů. Tento nedostatek je velkým problémem pro zajištění účinné realizace a dodržování programu.

04

Účinná intervence – Potenciální řešení

Investice do školení

Řídící a místní orgány by měly více investovat do interních vzdělávacích programů pro své zaměstnance. Toto školení bude užitečné k tomu, aby zaměstnanci získali dostatečné znalosti o konkrétních oblastech/odvětvích, v nichž působí, a měli tak odpovídající kompetence pro řízení a hodnocení projektů nebo financování.

Zapojení nevládních organizací

Obecným problémem řídicích orgánů je to, že je obtížné prosazovat využívání fondů EU mezi nevládními organizacemi a podněcovat je k tomu, aby se účastnily výběrových řízení. Několik faktorů, včetně omezené kapacity, nedostatečných finančních zdrojů, nedostatku zaměstnanců a velmi specifických výzev zaměřených na úzká témata, vedlo ke snížení nadšení a angažovanosti nevládních organizací, zejména těch v menších regionech.

05

Účinná intervence – Potenciální řešení

Posílení angažovanosti nevládních organizací prostřednictvím posílené komunikační strategie

Vyvíjet a zavádět zdokonalený systém komunikace a šíření informací, který zajistí, že nevládní organizace budou dostávat včasné a relevantní informace o možnostech financování z prostředků EU, plánování programů a jejich potenciální úloze. Organizovat pravidelné akce, workshopy a výměnné platformy, na kterých se setkávají nevládní organizace, poskytovatelé sociálních služeb, obce a příslušné zúčastněné strany. Tato setkání slouží k navazování kontaktů, sdílení znalostí a diskusím o příležitostech a problémech. Zjednodušit administrativní postupy a požadavky na dokumentaci, aby se minimalizovala zátěž pro nevládní organizace a zvýšila se jejich atraktivita při podávání žádosti o finanční podporu.

„Otevřené“ výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu

Realizovat výzvu k předložení žádosti o finanční podporu, které stanoví hlavní cíle, jichž musí nositelé projektů dosáhnout. „Otevřená“ výzva k předkládání žádosti o finanční podporu však nemá předem definovaná témata a je otevřena pro návrhy z jakékoli oblasti. Toto řešení podporuje inovace a kreativitu realizátorů projektů a současně pro ně přináší méně omezení. Tato metoda navíc odstraňuje jakékoliv bariéry spojené s dostupností finančních prostředků v rámci určitých potřeb.

Osvědčený postup

V roce 2022 vydala platforma pro nadnárodní spolupráci ESF [soubor nástrojů](#) pro rozšiřování sociálních inovací. Dokument obsahuje také návod, jak krok za krokem zahájit dialog s potenciálními příjemci. Soubor nástrojů uvádí několik fází, které by měly místní úřady a řídicí orgány dodržovat při práci s potenciálními příjemci, a popisuje různé užitečné zdroje, které jim mohou usnadnit práci.

Institucionální kapacita

Řídící orgány se potýkají se složitou provázaností mezi institucionální kapacitou a regulačními požadavky, což významně ovlivňuje účinnost programu. Je třeba poznamenat, že některé země, zejména ty v méně rozvinutých regionech, se potýkají s přetrvávajícími omezeními souvisejícími s jejich provozní kapacitou. Nejvýraznější překážkou efektivity je nedostatek administrativních kapacit. Kumulativní zátěž skutečných a domnělých administrativních komplikací, které mohou být někdy umocněny pravidly a požadavky uloženými vládou jednotlivých států nebo veřejnými orgány v rámci členských států EU, vede ke zpoždění projektů a neefektivitě nákladů.

06

Vyvažování relevance a efektivity

Další významná výzva se týká monitorovacího systému, který může neúmyslně motivovat příjemce k selektivnímu upřednostňování a stanovování příliš opatrných cílů. Tento přístup sice může vést k vyšší měřitelné efektivitě, ale může také snižovat celkovou relevanci dosažených výsledků.

07

Flexibilita finančních prostředků

Obtížná reakce na nové výzvy vzhledem k předem definovaným cílovým skupinám, opatřením a částkám uvedeným v regulačním rámci, kterým se řídí fondy EU. Tato nedostatečná flexibilita omezuje schopnost řídicích orgánů účinně řešit vznikající problémy, jako jsou například rostoucí náklady na energie a na bydlení. Nepružná struktura regulačního rámce omezuje jejich schopnost přizpůsobovat projekty a přesměřovat peněžní toky podle potřeby.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Vytvoření mechanismu odolnosti s vyrovnávací funkcí

Zřídit zvláštní fond odolnosti, který by fungoval vedle stávajících fondů EU a byl by určen speciálně na řešení nepředvídaných problémů a krizových situací. Vytvořit v rámci fondu odolnosti mechanismus reagující na krizové situace, který by umožnil hlavním městům rychlý přístup k finančním prostředkům v případě neočekávaných problémů, jako je zvýšení cen energií nebo životních nákladů.

Interní překážky v komunikaci

Řídicí orgány se potýkají s obtížemi při zajišťování hladkého a účinného předávání informací a rozhodnutí z úrovně EU na vnitrostátní úroveň. Kromě toho existují problémy při předávání těchto informací z celostátní (ministrské) úrovně na regionální úroveň.

Možnosti standardizovaných nákladů

Řídicí orgány čelí výzvě, jak najít vyváženost mezi standardizovanými možnostmi nákladů a jejich přizpůsobením konkrétním požadavkům jednotlivých příjemců.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Soubor nástrojů k rozpočtu EU a možnosti standardizovaných nákladů

V rámci projektu Helpdesk byl vytvořen [soubor nástrojů pro usnadnění a správu fondů EU](#). Zvláštní oddíl je věnován rozpočtu projektu. Tento nástroj poskytuje řídicím orgánům doporučení týkající se standardizovaných možností nákladů na základě zpětné vazby od příjemců ze sociálního sektoru.

Koordinace mezi resorty

Narůstající potíže s koordinací různých činností a priorit mezi jednotlivými resorty. Někdy se stává, že úřady, které spravují různé fondy, nemají kontakty, což má za následek nesrovnalosti ve vypracovávaných akcích (tj. náklady, které pro některé resorty nejsou přijatelné, ale pro jiné ano).

Teritorializace financování

Teritorializace fondů EU bývá nedostatečná. Většinu prostředků z fondů EU čerpají regiony, které je obvykle využívají pro své vlastní projekty nebo pro realizátory velkých projektů. Výsledkem je nedostatek finančních prostředků určených pro realizátory menších projektů. To zvyšuje možnost koncentrace finančních prostředků ve větších regionech, což brání jejich efektivnímu rozdělování z řídicích orgánů na zprostředkující subjekty a z regionální úrovně do jednotlivých oblastí.

Účinná intervence – Potenciální řešení

Posílení teritorializace systému řízení evropských fondů

Tento návrh spočívá v tom, že se v jednotlivých oblastech znásobí počet místních kontaktních míst řídicích orgánů a těmto kontaktním místům se poskytnou finanční prostředky EU. Místní kontaktní místa, která lépe znají specifické zájmy svého území, pak budou realizovat vlastní poptávku po nabídkách podle vlastních potřeb. Tento systém již existuje, zejména prostřednictvím zprostředkujících subjektů fondu ESF+ ve Francii, které jménem francouzského státu provádějí vlastní výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu.

Teritorializace fondů EU je však stále nedostatečná, což vede k nedostatku finančních prostředků určených pro menší realizátory projektů.

Uplatňování přístupu zdola nahoru

Při přípravě projektů souvisejících s politickými rámci na úrovni EU (jako je Evropská strategie v oblasti péče nebo evropská záruka pro děti) je pro řídicí orgány a poskytovatele/příjemce sociálních služeb obtížné organizovat přístup zdola nahoru, protože způsobilá opatření zpravidla plánují ministerstva na státní úrovni.

13

Politizace financování

Při přípravě a provádění operačních programů jsou řídicí orgány povinny dodržovat vnitrostátní i evropské strategie. Poté by se měly zaměřit na konkrétní priority, které jsou někdy určovány politickými programy, což vede k nedostatku finančních prostředků pro odvětví, která jsou považována za „méně relevantní“. To vede z hlediska témat k nerovnoměrnému financování.

14

Nedostatečná kapacita pro synergie fondů

Výzkum provedený v rámci projektu potvrdil nedostatek know-how o tom, jak nejlépe využít stávající synergie a komplementarity financování z různých fondů EU, např. kombinací peněžních prostředků z fondů ESF+ a EFRR na digitalizaci nebo ekologizaci sociálních služeb.

15

Účinná intervence – Potenciální řešení

Zaměření na integrované přístupy a předávání zkušeností

Je třeba se více zaměřit (již v operačních programech) na integrovaný přístup k poskytování sociálních služeb, např. v oblasti bezdomovectví propojením bydlení, zdravotnictví a služeb zaměstnanosti a odborné přípravy. Kromě toho může být účinné organizovat předávání zkušeností s inovativním využíváním fondů EU z jedné skupiny do druhé. Např. od programů na podporu a integraci Romů do společnosti a na trh práce až po programy pro osoby bez domova nebo žadatele o azyl.

4.4 Praktické potřeby řídicích orgánů a poskytovatelů sociálních služeb, pokud jde o využívání fondů EU pro účinné intervence

V této části jsou uvedeny hlavní potřeby, které řídicí orgány a poskytovatelé služeb v současné době vyjadřují při práci s fondy EU (zejména ESF+ a EFRR) a při jejich správě. Hlubková analýza byla provedena pro pět zemí: Belgie, Česká republika, Itálie, Španělsko a Švédsko. Další důkazy jsou uváděny také proto, že údaje shromážděné v rámci činností projektu Helpdesk pokrývají všech 27 členských států.

Výsledky analýzy jsou velmi důležité pro posouzení současné situace v přístupu k fondům ESF+ a EFRR.

Sociální služby

ŘÍDICÍ ORGÁNY

PŘÍSTUP K ÚDAJŮM

Poskytovatelé sociálních služeb musí mít včasnejší přístup k údajům, např. o počtu osob, které potřebují přístup ke službám. To je nezbytné pro získávání spolehlivých informací o výsledcích a dopadech intervencí financovaných z fondů ESF+ a EFRR. Častým problémem je absence kompletních údajů nebo jejich zpoždění, což brání provádění důkladných analýz nákladové efektivity.

Řídicí orgány potřebují pružnější přístup, který jim umožní ověřovat rozhodnutí na základě oficiálních údajů a zároveň řešit specifické potřeby jednotlivců, kteří využívají projekty financované z ESF. Tato přizpůsobivost by se měla uplatňovat ve fázích plánování operačních programů a jednotlivých projektů. Využívání údajů má zásadní význam pro uplatňování vlivu na strategická rozhodnutí.

CÍLOVÉ SKUPINY A POTŘEBY

Poskytovatelé sociálních služeb potřebují ve fázi plánování používat standardizované přístupy k vymezení cílových skupin a zároveň nalézat rovnováhu mezi relevancí a účinností. Je i nadále zřejmé, že operace fondu ESF se potýkají s problémy při důsledném oslovování a řešení specifických potřeb určitých cílových skupin, zejména těch nejméně znevýhodněných.

Sladění operací s potřebami cílové skupiny nemusí probíhat výhradně ve fázi operačního programu. Některé operační programy dosáhly flexibility tím, že ve fázi plánování nejprve přijaly širokou definici cílových skupin, kterou lze následně upřesnit a zúžit během fáze realizace.

PARTNERSTVÍ A SPOLUPRÁCE

Meziodvětvová partnerství, která řeší různé základní příčiny sociálního vyloučení a diskriminace, mohou usnadnit dosažení komplexního začlenění zranitelných skupin do společnosti. Vytváření inkluzivnějších partnerství a přijímání komplexních strategií práce s veřejností může navíc zvýšit relevanci projektů a účinnost náboru účastníků.

Posílená spolupráce mezi generálními ředitelstvími Evropské komise na úrovni EU a ministerstvy a agenturami na národní úrovni je nezbytná pro maximalizaci účinnosti poskytování podpory z fondů ESF+ a EFRR.

PODPORA KOMUNIKACE

Řídící orgány musí zlepšit své komunikační strategie, aby zpřístupnily operační programy a grantové příležitosti širokému okruhu zúčastněných stran a učinily je srozumitelnějšími. To vyžaduje zapojení zástupců klíčových odvětví, jako je zdravotnictví, školství a sociální služby, a aktivní účast zástupců znevýhodněných skupin.

Řídící orgány si uvědomují, že je nutné investovat do úsilí zaměřeného na zapojení nových příjemců. Zvláštní pozornost a zvýšené úsilí je třeba věnovat malým a místním organizacím. Iniciativy týkající se zvyšování povědomí a budování kapacit hrají klíčovou roli při podpoře využívání fondů EU na podporu sociálního začleňování, zejména u těchto menších komunitních subjektů.

ZJEDNODUŠENÍ

Poskytovatelé sociálních služeb poukazují na potřebu zjednodušit pravidla, která jsou vnímána jako příliš rigidní, složitá a nepřehledná, což vede ke značné administrativní zátěži spojené s dokládáním výdajů na projekty. Navíc je zapotřebí větší podpory ze strany poskytovatele finančních prostředků, která je pro úspěšné podání žádosti klíčová.

Řídící orgány jsou si vědomy naléhavé potřeby zefektivnit a zavést zjednodušené postupy. Značnou výzvu často představuje složitost stávajících administrativních procesů. V zájmu zvyšování účinnosti a efektivity usilují řídicí orgány o začlenění jednodušších a racionálnějších mechanismů, jako je zjednodušené vykazování nákladů, s cílem zjednodušit řízení projektů a snížit administrativní zátěž.

KONTROLNÍ MECHANISMY

Je nezbytné zlepšit měření účinnosti programů ESF+ a EFRR. Je třeba zavést kontrolní mechanismy, které by komplexněji zachycovaly a měřily výkonnost programu.

Řídící orgány si uvědomují, že je třeba zabývat se otázkou zjednodušení vykazování a potřebou kvalitativních ukazatelů. Pro usnadnění komplexnějších hodnocení v budoucnu existuje silná snaha o větší standardizaci kvalitativních výsledků a dlouhodobých výsledků.

POLITIKY EU

Poskytovatelé sociálních služeb vyjadřují potřebu jít při zjišťování potřeb v terénu nad rámec politik EU a vnitrostátních politik. Pro představu o celkovém obrazu je nezbytný strategický rámec politik, ale je třeba důkladně posoudit aktuální potřeby v terénu.

Velký důraz je kladen na význam intenzivní koordinace mezi politikami EU, vnitrostátními regulačními rámci a procesem programování s cílem zvýšit účinnost intervencí na podporu odolnosti a funkcí sociálních služeb. Z toho také vyplývá, že je nutné, aby řídicí orgány měly možnost pružně upravovat své priority v závislosti na měnících se potřebách a problémech v místních oblastech.

BUDOVNÍ KAPACIT

Poskytovatelé sociálních služeb zdůrazňují potřebu přispívat na budování kapacit prostřednictvím finančních prostředků dostupných v odvětvových a regionálních programech. Rovněž je třeba zdůraznit, jak významnou roli mohou v tomto směru sehrát sociální partneři, zastřešující organizace a organizace občanské společnosti.

Institucionální kapacita na všech úrovních realizace a regulační požadavky jsou vzájemně propojeny a výrazně ovlivňují efektivitu.

Mohlo by být zajištěno větší budování kapacit pro zaměstnance řídicích orgánů, klíčové vnitrostátní a regionální zúčastněné strany v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a příjemce, aby se zajistilo, že řízení a měření sociálního dopadu finančních prostředků bude účinné a efektivní, což povede k tomu, že selepší jejich poskytování.

ŠÍŘENÍ INFORMACÍ O VÝSLEDČÍCH

Je naléhavě nutné účinněji šířit poznatky o výsledcích a výstupech projektů. Je třeba zajistit, aby cenné poznatky a výsledky projektů sociálních služeb byly široce sdíleny a sdělovány příslušným zúčastněným stranám a širší veřejnosti. To nejen usnadní sdílení informací, ale také zvýší dopad a viditelnost jednotlivých iniciativ.

Je třeba zlepšit informovanost o výsledcích projektu a vyvinout účinnější informační strategii. Je nezbytné zajistit, aby o těchto cenných výsledcích a zkušenostech získaných z financovaných programů a příležitostí k financování bylo účinně informováno širší publikum, včetně zúčastněných stran, příjemců a široké veřejnosti.

FLEXIBILITA

Poskytovatelé sociálních služeb vnímají potřebu větší flexibility při realizaci projektů a programů. Flexibilita je zásadní pro přizpůsobení a účinnou reakci na měnící se potřeby zranitelných skupin obyvatelstva a měnící se dynamiku společnosti. To zahrnuje schopnost upravovat projektové strategie, přidělování zdrojů a harmonogramy tak, aby bylo dosaženo co nejlepších výsledků. Na druhou stranu, i když je flexibilita nezbytná, některé body musí zůstat neměnné, např. pravidla uplatňovaná řídicími orgány ve fázi vypracování.

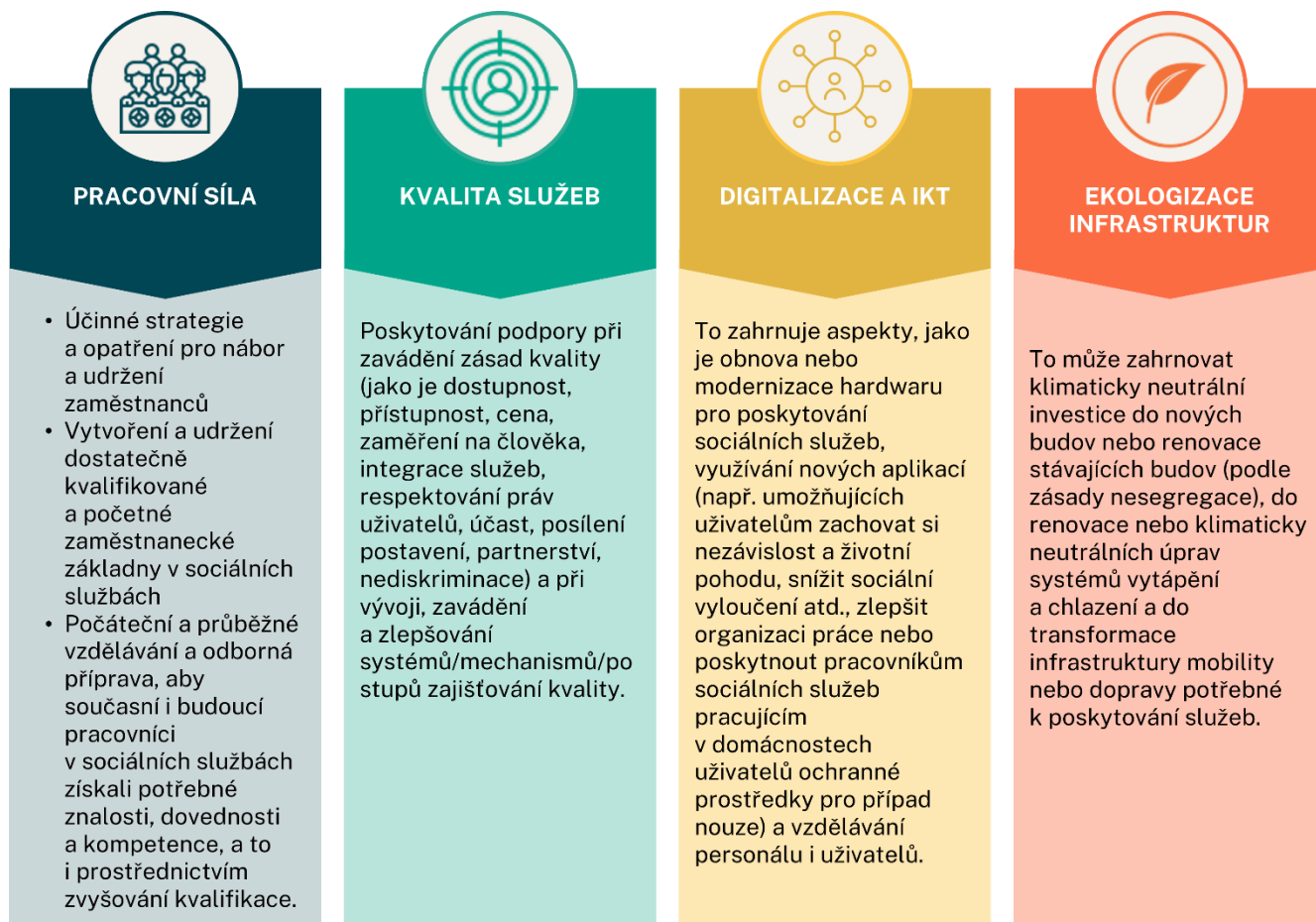
Je třeba zvýšit flexibilitu při přidělování finančních prostředků a umožnit tak příslušným orgánům přístup k většímu množství „nepřidělených“ zdrojů, aby mohly účinně reagovat na nepředvídané krizové situace a nově vznikající potřeby. Tato zvýšená flexibilita by řídicím orgánům umožnila rychle řešit naléhavé problémy a přidělovat zdroje tam, kde jsou nejvíce zapotřebí, což by zajistilo pružnější a pohotovější přístup k řešení krizových situací.

4.5 Horizontální/průřezová hlediska

Jaké jsou hlavní meziodvětvové potřeby v oblasti sociálních služeb?

Fondy EU, jako je ESF+ a EFRR, spolu s dalšími fondy EU a vnitrostátními programy finanční podpory, lze využít nejen k podpoře testování a rozšiřování inovativních modelů organizace, poskytování a financování sociálních služeb, ale také ke sladění s níže uvedenými koncepcemi a přístupy (obrázek 6). Ty se vztahují ke konkrétním dílčím odvětvím⁷ sociálních služeb. Jsou také k dispozici pro vývoj, testování a zavádění výzev společných pro všechna dílčí odvětví, i když jejich relativní význam se může v jednotlivých pododvětvích lišit. Na základě stávajícího výzkumu a informací získaných různými kanály v rámci projektu Helpdesk pro sociální služby uvádíme níže seznam nejdůležitějších meziodvětvových potřeb:

⁷ V kontextu sociálních služeb označují „dílčí odvětví“ specifické kategorie nebo rozdělení v rámci širší oblasti sociálních služeb. Tyto kategorie mohou být založeny na různých kritériích, jako je typ poskytované služby, cílová skupina nebo konkrétní oblast zaměření. Například v rámci širšího odvětví sociálních služeb mohou dílčí odvětví zahrnovat osobní sociální služby, zdravotnické služby, vzdělávací služby, pomoc s bydlením, podporu zaměstnanosti a další. Každý subsektor se zabývá určitým aspektem nebo oblastí sociálních služeb a financování nebo iniciativy mohou být přizpůsobeny tak, aby řešily jedinečné potřeby a problémy každého subsektoru.

Obrázek 6 – Klíčové meziodvětvové potřeby v oblasti sociálních služeb

Průzkum konceptů efektivní organizace, poskytování a financování sociálních služeb

Fondy EU, včetně ESF+ a EFRR, jsou určeny k podpoře pilotních projektů a/nebo rozšiřování nových modelů organizace, poskytování a financování sociálních služeb, které odrážejí níže uvedené koncepce a přístupy, k realizaci sociálních inovací (viz kapitola 5) v členských státech EU a k získání důkazů pro politické a regulační reformy. Níže uvádíme ty koncepty nebo přístupy, které projekt Helpdesk sociálních služeb označil za nejvýznamnější. Mnohé z nich se využívají v oblasti péče a podpory osob se zdravotním postižením, jiné v oblasti péče a podpory seniorů, další v oblasti začleňování znevýhodněných nebo marginalizovaných osob na trh práce a poslední odrážka v oblasti bezdomovectví / dostupného bydlení / sociálního bydlení:

Obrázek 7 – Relevantní koncepty, práva, zásady nebo přístupy pro efektivní modely organizace služeb.

Jaké jsou příslušné rámce politiky sociálních služeb na úrovni EU?

S ohledem na dílčí odvětví sociálních služeb, na které se projekt Helpdesk pro sociální služby zaměřuje, ale také na širší odvětví sociálních služeb (zahrnující např. také otázky, jako je dostupné bydlení, sociální bydlení, migrace, uprchlíci a žadatelé o azyl nebo duševní zdraví) a ekosystém sociální ekonomiky, odráží níže uvedený seznam ty rámce politik na úrovni EU, které určují související politiky na úrovni EU a využívání fondů ESF+ a EFRR.

Obrázek 8 – Relevantní rámce politiky pro sociální služby na úrovni EU.

Tyto rámce politik⁸ buď obsahují a/nebo podporují obecné zásady uvedené v Evropském pilíři sociálních práv – například „vzdělávání, odborná příprava a celoživotní učení“ (1.), „aktivní podpora zaměstnanosti“ (4.), „péče o děti a podpora dětí“ (11.), „sociální ochrana“ (12.), „stáří a důchody“ (15.), „začlenění osob se zdravotním postižením“ (17.), „dlouhodobá péče“ (18.) nebo „bydlení a pomoc osobám bez domova“ (19.).

⁸ Kromě výše uvedených rámců politiky je třeba poznamenat, že existují i další rámce, které jsou relevantní pro využívání fondů EU v konkrétních dílčích odvětvích sociálních služeb, včetně fondů ESF+ a EFRR, které by měly být zohledněny. Partneři projektu identifikovali pět různých „nástrojů“: 1) tematické iniciativy nebo postupy, které jsou součástí širších politických strategií, např., „Balíček pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením“ jako součást Strategie pro práva osob se zdravotním postižením 2021-2030 („Unie rovnosti“) nebo „Evropská strategie zaměstnanosti“ jako součást evropského semestru; 2) celoevropské akční plány, např; 3) celoevropská strategická partnerství, jako je „Evropské inovační partnerství v oblasti aktivního a zdravého stárnutí“ nebo „Cesta přechodu k blízké a sociální ekonomice“, která stanoví 7 oblastí činnosti – a tedy i investičních oblastí částečně relevantních i pro poskytovatele sociálních služeb – pro ekologický a digitální přechod v kontextu akčního plánu sociální ekonomiky; 4) iniciativy realizované s využitím ESF+, jako je ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve), které mají zlepšit šance mladých lidí ve věku 18-29 let, kteří nejsou zaměstnáni, nevzdělávají se ani se neúčastní odborné přípravy a jsou znevýhodněni, pokud jde o jejich šance na přístup k práci nebo odborné přípravě z individuálních nebo strukturálních důvodů; a 5) informační a komunikační centra s více zúčastněnými stranami, jako je „Aktivní a zdravý život v digitálním světě“. Rámce uvedené výše a v textu by navíc měly být v souladu s Listinou základních práv.

Nebo vyzývají členské státy EU, různé úrovně státní správy, příslušné veřejné orgány a poskytovatele sociálních služeb, aby využili nové modely organizace, poskytování a financování sociálních služeb, jako jsou koncepce a přístupy uvedené na obrázku výše, a to i prostřednictvím využití fondů ESF+ a EFRR.

Obrázek 9 – Přehled rámců politik.

---

5. Jak podpořit sociální inovace pomocí fondů ESF+ a EFRR

Co je sociální inovace?

Podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1057 ze dne 24. června 2021 o zřízení Evropského sociálního fondu plus (ESF+) se „sociální inovací“ rozumí činnost, která je sociální jak z hlediska svých cílů, tak z hlediska svých prostředků, a zejména činnost, která se týká vývoje a zavádění nových myšlenek týkajících se výrobků, služeb, postupů a modelů, které současně uspokojují sociální potřeby a vytvářejí nové sociální vztahy nebo spolupráci mezi veřejnými, občanskými nebo soukromými organizacemi, čímž přinášejí prospěch společnosti a posilují její akceschopnost. Sociální inovace jsou často poháněny sociální ekonomikou.

Kromě toho, jak je definováno ve zprávě Evropské asociace poskytovatelů služeb pro osoby se zdravotním postižením „[The Concept of Social Innovation in the Disability Field](#)“, sociální inovace se vztahují k navrhování a zavádění nových řešení naléhavých sociálních požadavků, které znamenají koncepční, procesní, produktové nebo organizační změny, které ovlivňují procesy sociálních interakcí a v konečném důsledku mají za cíl zlepšit blahobyt a pohodu jednotlivců a komunit a zvýšit schopnost jednotlivců jednat.

Vezmeme-li v úvahu společné prvky definic sociálních inovací, jak je uvádí EK (viz výše) a jak jsou uvedeny ve zprávě [Evropské asociace poskytovatelů služeb pro osoby se zdravotním postižením „The Concept of Social Innovation in the Disability Field“](#), je možné pro účely tohoto technického pokynu zdůraznit následující klíčové rysy:

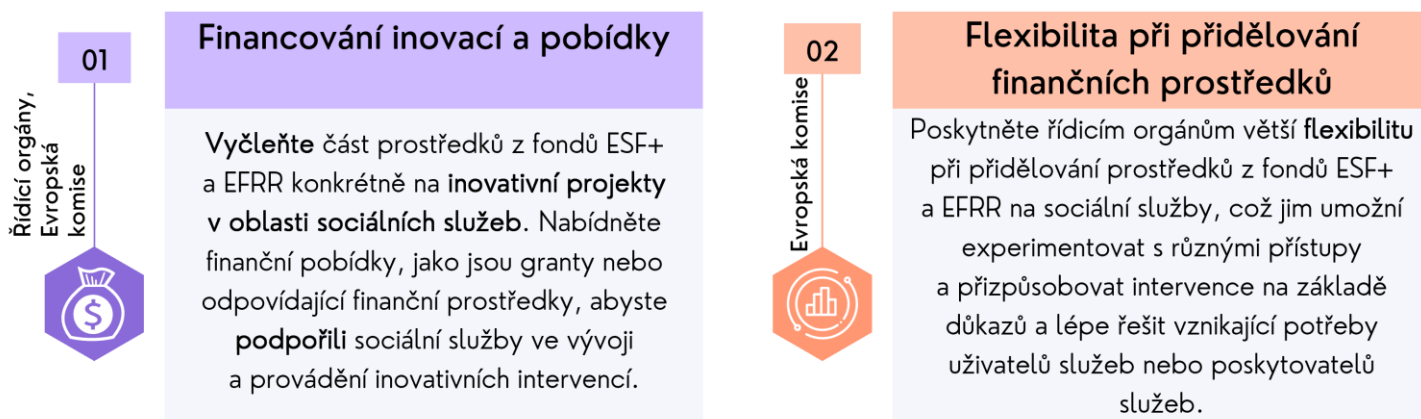
- 1) Vývoj a realizace nových nápadů týkajících se produktů, služeb, postupů a modelů, které současně uspokojují sociální potřeby a vytvářejí nové sociální vztahy nebo spolupráci mezi veřejnými, občanskými a soukromými organizacemi.
- 2) Nová řešení a reakce na společenské potřeby a výzvy musí přinášet prospěch společnosti a zvyšovat její schopnost jednat efektivně a s účinným využitím zdrojů.
- 3) V oblasti sociálních služeb by opatření politik, programy a projekty měly a) zlepšovat blahobyt a pohodu jednotlivců a komunit, b) zlepšovat sociální začlenění osob, které potřebují sociální péči, podporu, poradenství a také vzdělávání, c) vycházet z konkrétních sociálních potřeb a d) podporovat účast, posílení postavení a samostatnost uživatelů služeb.

V souladu s posláním a vizemi partnerů konsorcia projektu Helpdesk pro sociální služby jsou poskytovatelé sociálních služeb z neziskového sektoru/sektoru sociální ekonomiky⁹:

- 1) Jsou sjednoceny kolem závazku bojovat proti nespravedlnosti, která vede k chudobě a vyloučení lidí v nejvíce marginalizovaných a znevýhodněných situacích ze společnosti a/nebo z trhu práce.
- 2) Zasazovat se o svět, kde nikdo není vyloučen a opomíjen a kde každý může prosperovat a smysluplně se zapojit do společnosti.
- 3) Usilovat o společnost, která zaručuje sociální spravedlnost pro každého, sociální smíšenost.
- 4) Angažovat se za spravedlivou a transformativní sociální změnu v celé Evropě.
- 5) Usilovat o poskytování vysoce kvalitních, přístupných, cenově dostupných a na uživatele zaměřených služeb, které budou fungovat odpovědně a efektivně.
- 6) Usilovat o takovou organizaci svých služeb, aby byly zaměřeny na člověka, respektovaly rozmanitost a umožňovaly lidem využívat důstojnost a lidská práva na rovnoprávném základě, bez ohledu na zdravotní postižení nebo jiné faktory, které by mohly vést ke znevýhodnění, omezení nebo diskriminaci.

Aby bylo možné realizovat sociální inovace prostřednictvím finančních prostředků EU, zejména s využitím fondů ESF+ v souladu se stanovenými podmínkami, mohlo by následující motto sloužit jako vodítko pro řídicí orgány a poskytovatele sociálních služeb, aby se řídili svým uvažováním a jednáním z pohledu uživatelů sociálních služeb: „Všichni chceme žít v místě, kterému říkáme domov, s lidmi a věcmi, které máme rádi, v komunitách, kde se staráme jeden o druhého a děláme věci, které jsou pro nás důležité.“¹⁰

Úspěšných inovací v oblasti koncepce, forem poskytování a financování sociálních služeb a podpory zavádění slibných postupů založených na důkazech lze dosáhnout také s využitím prostředků ESF+ a EFRR prostřednictvím různých strategií a mechanismů. Níže uvádíme několik způsobů, jak toho dosáhnout:

⁹ Převzato z programových prohlášení a vizí organizací Caritas Europa, CEDAG, EASPD a Eurodiaconia.

¹⁰ Budoucnost sociální péče, Motto budoucnosti sociální péče (<https://socialcarefuture.org.uk>)

03

MAS

Engaging relevant stakeholders

Involve beneficiaries, service users, and local communities in the design and evaluation of innovative interventions as their insights and feedback can inform more effective and relevant solutions.

04

MAS

Research and evaluation support

Offer technical assistance and funding to support research and the evaluation of innovative social service interventions. Emphasise the importance of evidence-based decision-making and the use of data to inform policy development.

05

Evropská komise

Budování kapacit

Nabídněte programy rozvoje kapacit a vzdělávací příležitosti, aby řídicí orgány a poskytovatelé sociálních služeb získali dovednosti a znalosti potřebné k přijetí a zavedení inovativních postupů a návrhů sociálních služeb.

06

Evropská komise, řídicí orgány

Podpora vzdělávacích sítí

Uspadněte vznik vzdělávacích sítí a společenství zaměřených na praktické postupy mezi řídicími orgány, nevládními organizacemi, výzkumnými institucemi a poskytovateli služeb. Podporujte sdílení znalostí, spolupráci a výměnu inovativních nápadů a slibných postupů.

07

Řídicí orgány

Inovační partnerství

Podporujte partnerství s výzkumnými institucemi, organizacemi sociální ekonomiky, včetně sociálních podniků, a soukromými podniky s cílem **spoluvytvářet** a zavádět inovativní řešení sociálních služeb.

08

Řídicí orgány

Adaptivní přístup k řízení

Podporujte přístup adaptivního řízení, kdy se řídicí orgány průběžně učí z výsledků intervencí v oblasti sociálních služeb a na základě důkazů upravují strategie a koncepci těchto služeb.

09

Řídicí orgány, Výbor pro sociální věci, zaměstnanost, vzdělávání, kulturu a občanskou společnost

Technologická integrace

Prozkoumejte příležitosti, a to i s využitím prostředků fondů ESF+ a EFRR, k **využití technologií** (včetně např. využití digitálních platforem, analýzy dat a umělé inteligence ke zlepšení poskytování služeb a rozhodovacích procesů) s cílem podpořit inovace v sociálních službách.

10

Řídicí orgány

Demonstrační projekty

Podporujte demonstrační projekty, které ukazují inovativní zásahy v oblasti sociálních služeb. Tyto projekty mohou sloužit jako model, který mohou ostatní **napodobit** a rozšířit pilotní projekt a inspirovat tak další inovace v tomto odvětví.

11

Inovační soutěže

Organizujte inovační soutěže zaměřené na sociální služby. Vyzvěte organizace a zúčastněné strany, aby předložily své inovativní návrhy projektů, a vítěze odměňte financováním nebo jinou formou podpory.

12

Uznání a zviditelnění

Oceňujte úspěšné inovativní iniciativy v oblasti sociálních služeb. Presentujte jejich přínos a zvyšujte povědomí zúčastněných stran, čímž budete motivovat ostatní, aby zavedli stejné nebo podobné přístupy založené na důkazech.

6. Posouzení potřeb a výzev v dílčích odvětvích

6.1 Úvod

Kromě problémů a potřeb, kterým čelí odvětví sociálních služeb jako celek (jak je popsáno v kapitole 4), jsou některé problémy a potřeby specifické pro daný typ služby a cílovou skupinu a/nebo pro subsektor sociálních služeb. V této kapitole se hlouběji zabýváme pěti klíčovými oblastmi sociálních služeb: osoby se zdravotním postižením, senioři, bezdomovci, pracovní integrace a ochrana dětí a chudé rodiny. Těchto pět „dílčích odvětví“ sociálních služeb bylo v rámci projektu Helpdesk identifikováno jako oblasti, v nichž může využití prostředků fondů EFS+ a EFRR sehrát klíčovou roli při utváření kvality, dostupnosti a přístupnosti služeb, a tím naplnit cíle politiky EU v oblasti sociálního začleňování.

Díky důkladnému výzkumu, sběru dat a spolupráci se zúčastněnými stranami v celé Evropě¹¹ byly odhaleny mnohostranné problémy, kterým tato odvětví čelí, a také neuspokojené potřeby, které vyžadují strategické zásahy. Tato kapitola se rovněž zabývá úspěšnými intervencemi a slibnými postupy, které se objevily s ohledem na přístup k fondům ESF+ nebo EFRR, a nabízí návod a inspiraci pro poskytovatele sociální pomoci, řídicí orgány, tvůrce politik a odborníky z praxe.

¹¹ Cílem seminářů o odvětvové politice a fóra NEGF projektu Helpdesk –jak již bylo vysvětleno dříve – bylo získat důkazy a shromáždit podněty od různých zúčastněných stran.

6.2 Péče o děti a chudoba dětí

Význam fondů ESF+ a EFRR pro toto odvětví

Pro zajištění souladu akcí s pravidly a prioritami stanovenými v nařízeních EU o financování shrnuje tento oddíl hlavní ustanovení týkající se ochrany dětí a rodin v chudobě, jak jsou uvedena v nařízeních o fondech ESF+, EFRR a nařízeních o společných ustanoveních.

Nařízení o společných ustanoveních je zastřešující právní předpis, který se vztahuje na různé programy financování EU, včetně fondů ESF+ a EFRR. Stanovuje pravidla, která je třeba dodržovat, a cíle využití těchto prostředků. Klíčovými ustanoveními nařízení o společných ustanoveních, která se týkají dětí v nouzi, jsou horizontální a tematické podmínky. Horizontální podmínky zajišťují dodržování evropského a mezinárodního práva, např.:

- soulad se společným referenčním rámcem EU při provádění fondů,
- dodržování závazků stanovených v Úmluvě OSN o právech dítěte,

Tematické příznivé podmínky upřednostňují boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, který je dále posílen doporučením Rady o evropské záruce pro děti¹² přijatým v červnu 2021. Boj proti chudobě dětí a rodin může z fondů ESF+ a EFRR čerpat prostředky různými způsoby.

Cílem nařízení o fondu ESF+ je přidělovat finanční prostředky na řešení chudoby a sociálního vyloučení dětí. Mezi prioritní oblasti fondu ESF+ patří pomoc dětem v nouzi prostřednictvím přidělování prostředků na cílená opatření zaměřená na boj proti dětské chudobě. Důležité jsou zejména následující aspekty nařízení¹³:

- Nejméně 25 % prostředků fondu ESF+ by mělo být na vnitrostátní úrovni vynaloženo na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, z čehož by členské státy nejvíce postižené dětskou chudobou měly investovat nejméně 5 % do opatření bojujících proti dětské chudobě. Všichni ostatní by měli rovnoměrně přidělit odpovídající částky na realizaci připravované záruky pro děti. Kromě toho budou muset všechny členské státy věnovat alespoň 3 % svého podílu z fondu ESF+ na boj proti materiální deprivaci¹⁴.
- Fond ESF+ by měl přispívat k vymýcení chudoby podporou vnitrostátních programů na zmírnění potravinové a materiální deprivace a na podporu sociální integrace osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením a nejchudších osob. S celkovým cílem, aby na úrovni Unie nejméně 4 % zdrojů složky fondu ESF+ v rámci sdíleného řízení podporovalo nejchudší osoby. V tomto

---

¹² Doporučení Rady (EU) 2021/1004 o zavedení evropské záruky pro děti, L. 233. ([Doporučení Rady \(EU\) 2021/1004 o zavedení evropské záruky pro děti – Evropské zdroje online](#))

¹³ Evropská komise (2022). *Supporting early childhood development and care: the role of the European Social Fund Plus (ESF+)* (<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8495&furtherPubs=yes>)

¹⁴ Mezi tyto členské státy patří: BG, HR, CY, GR/EL, HU, IE, IT, LT, LU, RO a ES.

ohledu by členské státy měly vyčlenit alespoň 3 % svých zdrojů z části fondu ESF+ v rámci sdíleného řízení na řešení forem extrémní chudoby s největším dopadem na sociální vyloučení, jako je bezdomovectví, dětská chudoba a nedostatek potravin.

- Požadavek na podporu rovného přístupu ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě, včetně předškolního vzdělávání a péče.
- Specifický cíl aktivního začleňování vyžaduje, aby členské státy zavedly národní strategie proti chudobě a sociálnímu vyloučení, pokud chtějí získat finanční prostředky z fondu ESF+.

Cílem **Evropského fondu pro regionální rozvoj** je posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost v rámci EU. Fond EFRR umožňuje investovat do zaměstnanosti, vzdělávání, dovedností, sociálního začleňování a rovného přístupu ke zdravotní péči. Některé relevantní priority v rámci cíle sociálního začleňování jsou: rozvoj sociální infrastruktury, zlepšení přístupu k inkluzivním a kvalitním službám v oblasti vzdělávání prostřednictvím rozvoje dostupné infrastruktury a podpora socioekonomického začleňování znevýhodněných skupin prostřednictvím integrovaných opatření včetně bydlení a poskytování sociálních služeb. Jedním ze specifických cílů EFRR je zvýšit „socioekonomickou integraci marginalizovaných komunit, migrantů a znevýhodněných skupin prostřednictvím integrovaných opatření včetně bydlení a sociálních služeb“. Toho bude dosaženo prostřednictvím vnitrostátního strategického rámce politiky pro sociální začleňování a snižování chudoby. Kromě toho se počítá s opatřeními pro přechod od ústavní péče ke komunitní péči s upřednostněním komunitních služeb péče.

Pro rozvoj služeb předškolního vzdělávání a péče se doporučuje kombinace investic z fondů ESF+ a EFRR, přičemž fond EFRR se použije například na dostupnou infrastrukturu a fond ESF+ na pilotní projekt služby.

Potřeby a problémy odvětví

Toto odvětví čelí různým výzvám a překážkám, kde by (lepší) využití fondů ESF+ a EFRR mohlo mít pozitivní dopad.

Klíčové potřeby a problémy, které byly zjištěny během činností a seminářů Helpdesk v souvislosti s využíváním fondů EU a domácích fondů, jsou následující:

Nedostatek zdrojů pro udržitelnost projektů. Zastavení velkých projektů by například mohlo bránit rozvoji a rozšiřování zařízení a služeb poskytujících péči o děti, jako jsou jesle nebo zařízení mimoškolní péče. V důsledku toho může mít omezená dostupnost zařízení péče o děti dopad na rodiny, zejména ve venkovských nebo nedostatečně obsluhovaných oblastech, kde je zapotřebí dostupná a kvalitní péče o děti.

01

02

V oblasti financování předškolního vzdělávání a péče existují značné regionální rozdíly, které ovlivňují přístup k zařízením poskytujícím péči o děti i kvalitu těchto zařízení. Vzhledem k tomu, že financování služeb poskytujících péči o děti je často závislé na financování ze strany místních samospráv, může kvalita služeb péče o děti silně záviset na místě bydliště dětí. Důležitým politickým opatřením by v této souvislosti mohla být silnější finanční podpora na celostátní úrovni, která by vyrovnala financování péče o děti v jednotlivých regionech. Konkrétně by měla politika výslovně cílit na financování služeb poskytovaných péči o děti v regionech a venkovských oblastech s relativně nižšími finančními možnostmi.

03

Možnosti financování často nedostatečně pokrývají děti s etnickým a migračním původem včetně romských komunitních skupin⁵ (s omezeným přístupem k předškolnímu vzdělávání a péči z důvodu omezení statusu pobytu), stejně jako nedostatečná podpora pro další znevýhodněné děti, zejména ve venkovských oblastech.

04

Je zapotřebí jasný celostátní rámec pro sběr údajů a specifických ukazatelů pro zranitelné děti, aby bylo možné stanovit odpovídající priority v programování. Metody monitorování a hodnocení musí používat jasné, víceodvětvové a srovnatelné metriky, které zajistí nejlepší zájem dítěte. Kromě toho chybí mechanismy a koordinace se zprostředkujícími organizacemi, které by zajistily, že názory dětí a mladých lidí v marginalizovaných situacích a jejich perspektivy týkající se záruky pro děti mohou být sděleny EU¹⁶.

¹⁵ Dosažení (2023). *Inclusion and Influence in Children's Participation*, University of Central Lancashire a Eurochild: Brusel.

¹⁶ *Ibid.*

Velkým problémem je bydlení dětí. Bezpečné a stabilní domácí prostředí je pro rozvoj, růst a plné využití potenciálu dětí zásadní. Děti pocházející z etnických skupin, jako jsou romské děti a děti migrantů, včetně ukrajinských dětí a dětí dalších uprchlíků, patří k těm, které mají největší problémy, pokud jde o přístup k adekvátnímu bydlení, účast na běžném předškolním vzdělávání a péči a odborné přípravě a využívání zdravotní péče¹⁷. V důsledku toho je velmi potřebné přezkoumat stávající strategie na podporu kvality bydlení dětí. Mladí lidé, kteří opouštějí náhradní péči, jsou další zranitelnou skupinou, kterou je třeba podpořit v rámci programů sociálního bydlení.

05

Předškolní vzdělávací péče je klíčovým faktorem pro vývoj dítěte a pro jeho pozdější úspěch v životě, pokud jde o vzdělání, životní pohodu, zaměstnatelnost a sociální začlenění. Vysoké náklady na předškolní vzdělávací péči však mohou vytvářet nerovné podmínky v dostupnosti. Tyto nerovné podmínky vedou ke ztrátě příležitostí pro předškolní vzdělávací péči jako potenciálního prostředku vyrovnávání rozdílů v příležitostech.

06

Pro děti se zdravotním postižením je často obtížné získat přístup ke kvalitnímu inkluzivnímu vzdělávání a klíčovým sociálním a podpurným službám, včetně služeb předškolní intervence. Jsou také vystaveny zvýšenému riziku, že budou umístěny do ústavní péče.

07

Neúplné rodiny jsou více ohroženy chudobou nebo sociálním vyloučením¹⁸. Ekonomická zátěž může vést k problémům, jako jsou potíže s uspokojováním základních potřeb, nestabilita bydlení a omezené zdroje na vzdělávání a mimoškolní aktivity dětí¹⁹.

08

¹⁷ UNICEF (2023). *More than half of Ukrainian refugee children not enrolled in schools in Poland* (<https://www.unicef.org/eca/press-releases/more-half-ukrainian-refugee-children-not-enrolled-schools-poland-unicef-unhcr>)

¹⁸ Eurostat (2023). *Children at risk of poverty or social exclusion* (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion&oldid=576189)

¹⁹ Sunikka-Blank, M., a Galvin, R. (2021). Single parents in cold homes in Europe: How intersecting personal and national characteristics drive up the numbers of these vulnerable households. *Energy Policy*, 150, 112134. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2021.112134>

Je zapotřebí komplexní sociální podpora, tj. přístup k cenově dostupnému bydlení a poskytování dotací na bydlení. V souladu s doporučením o zárukách pro děti je třeba se zaměřit na rozvoj služeb v oblasti předškolní vzdělávací péče, školství, zdravotní péče, odpovídajícího bydlení a zdravé výživy, aby bylo zajištěno, že tyto služby budou využívat i ty nejvíce ohrožené děti.

09

Je nutné zavést programy vzdělávání a rozvoje dovedností pro rodiče i děti, které by mohly prolomit bludný kruh chudoby. Stipendia, mimoškolní programy a možnosti odborného vzdělávání by rodinám umožnily zvýšit jejich zaměstnatelnost a příjmový potenciál.

10

Nedílnou součástí systémů ochrany dětí by měla být prevence a sociální ochrana ohrožených rodin, aby se zajistilo, že děti zůstanou ve svých rodinách, a aby se zabránilo rozdělení rodin. Je třeba podporovat více vzdělávacích programů pro sociální pracovníky a pracovníky v oblasti ochrany dětí, aby se lépe věnovali dětem v ohrožení. Měli by být také vyškoleni v používání přístupu k ohroženým dětem zohledňujícího trauma.

11

Efektivní intervence

Krizová intervence

Rodiny s dětmi se mohou ocitnout v situaci nouze, kdy je zapotřebí okamžitá intervence, a to jak z hlediska přístřeší/ubytování, tak z hlediska podpůrných služeb. Fondy EU mohou být použity na poskytování bydlení a podpůrných služeb osobám v krizových situacích, například rodinám, které byly vysídleny. Finanční prostředky EU tak mohou pomoci zajistit naplnění základních potřeb a práv dětí a zabránit rozdělování rodin.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčený postup č. 1: Charita Česká republika disponuje pěti azylovými domy: „Azylový dům svaté Zdislavy“, „Azylový dům svaté Zdislavy – Domažlice“, „Azylový dům svaté Zdislavy – Karlovy Vary“, „Dům Jonáš“ a „Domov svaté Agáty Břeclav“. Všechny tyto projekty nabízejí pomoc matkám a jejich dětem, liší se však podle cílových skupin, služeb, financování a partnerství. Všechny tyto projekty jsou zaměřeny na potřeby matek v nouzi a jejich dětí, které potřebují přístřeší. Jde mimo jiné o těhotné ženy, oběti domácího násilí, rodiny žijící v nevyhovujících podmínkách a rodiny bez domova. Cílovou skupinou některých azylových domů jsou také lidé bez domova a další osoby v krizi.

Osvědčený postup č. 2: Projekt Domovy pro ohrožené děti IV (2022 – 2023) realizovaný organizací [the Smile of the Child](#) (Řecko): Cílem tohoto projektu, financovaného v rámci sektorového rozvojového programu Ministerstva pro přistěhovalectví a azyl (Národní rozvojový program – NDP), je poskytnout odpovídající rámec pro ochranu a péči o mladistvé bez doprovodu a jejich přípravu na dosažení samostatnosti. Z projektu jsou rovněž financovány provozní náklady dvou stávajících domovů pro ohrožené děti v severním Řecku se zvláštním zaměřením na děti uprchlíků bez doprovodu a oběti zneužívání a zanedbávání bez ohledu na jejich státní příslušnost.

Osvědčený postup č. 3: [Hope and Homes for Children](#) – Rumunsko se podílí na realizaci projektu financovaného EU, jehož cílem je podporovat účast dětí na vzdělávání, předcházet předčasnému ukončování školní docházky a podporovat mladé lidi NEET v dalším vzdělávání a přístupu na trh práce. Helsinský Katalog Základního cíle – Rumunsko provádí identifikaci dětí, rodin a NEET a vyhodnocuje jejich potřeby. Odborníci pak poskytují poradenství v oblasti prevence předčasného ukončování školní docházky a také v oblasti zápisu do vzdělávání pro děti a NEET. Poskytují také podporu rodičům prostřednictvím kurzů rodičovství. Uvádíme příklady dosažených úspěchů v rámci těchto projektů:

- Žádné z dětí zapojených do projektu zatím neopustilo školu.
- Školy zapojené do projektu si více uvědomují potřeby dětí a nabízejí několik mimoškolních aktivit a workshopů určených znevýhodněným nebo marginalizovaným dětem, aby se jim ve škole líbilo.
- Rodiče zapojení do projektu jsou nyní lépe informováni o potřebách svých dětí, o problémech týkajících se vzdělávání a o podpoře při vzdělávání, kterou jejich děti mohou potřebovat.
- NEET v současné době absolvují vzdělávací a poradenské kurzy, které zvýší jejich šance na začlenění na trh práce.

Deinstitucionalizace směrem k rozvoji rodinné péče a podpory pro osoby opouštějící ústavní péči

Mnoho dětí v Evropě je ohroženo rozdělením rodiny nebo již bylo od svých rodin odděleno. Kromě toho se odhaduje, že přibližně 1 milion dětí v Evropě (včetně dětí se zdravotním postižením) žije v ústavních zařízeních, kde jsou ohroženy nepříznivými podmínkami pro zdraví a vývoj, jakož i fyzickým a emocionálním týráním.²⁰ Důvodem rozdělení rodiny je často chudoba nebo nedostatek podpory, a je tedy možné rozdělení rodin předcházet. V Evropě je potřebné vyvinout větší úsilí o deinstitucionalizaci, včetně zaměření na prevenci rozdělování rodin, podporu rodin, rozvoj alternativních možností péče

---

²⁰ Desmond, C., Watt, K., Saha, A., et al. (2020). *Prevalence and number of children living in institutional care: global, regional, and country estimates*, The Lancet Child & Adolescent Health, 4(5): 370-377. DOI: 10.1016/S2352-4642(20)30022-5

v rodině a komunitě, jako je pěstounská péče, a vzdělávání odborných pracovníků, kteří přicházejí do styku s ohroženými dětmi a rodinami, jako jsou úředníci zabývající se ochranou dětí a sociální pracovníci.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčený postup č. 1: Know-how centrum (Bulharsko) se zapojilo do projektů financovaných EU, jejichž cílem je podpora pěstounské péče o děti bez doprovodu v Evropě. ([PROFUCE](#)), ve spolupráci s pěti dalšími organizacemi z EU na projektu na podporu pěstounské péče o nezletilé bez doprovodu. Inspirativní je také projekt „[Fulfil the Impossible Dreams \(FID\)](#)“, který je zaměřen na zlepšení odborných kapacit odborníků pracujících s osobami opouštějícími zařízení v Bulharsku.

Osvědčený postup č. 2: Společnost Telefono Azzurro (Itálie) se zapojila do projektu s názvem [CARE – Leaving with Care, Living with Care](#). Tento projekt řeší nebezpečí, že dětské oběti násilí zažijí během procesu vyšetřování a umístění mimo domov druhé trauma. Cílem projektu CARE je zvýšit povědomí o traumatech, která mohou děti během těchto procesů zažívat, a o tom, co mohou pracovníci v první linii (sociální pracovníci, pracovníci orgánů činných v trestním řízení, úředníci, lékaři a pečovatelé) udělat pro snížení úrovně stresu spojeného s těmito procesy.

Osvědčený postup č. 3: [The Conscious Parent Academy: Replacement Parent Urgently Needed](#) – Cílem projektu Instituto de Apoio à Criança (Portugalsko) je podpora dětí, které nemohou žít se svými rodiči a jsou v péči jiných dospělých než své biologické rodiny. Tyto děti jsou posílány do pěstounské péče a cílem je, aby se cítily začleněny do rodinného prostředí a aby jim byla poskytnuta adekvátní péče pro jejich potřeby a blaho, aby jim byl zajištěn efektivní vztah a potřebné vzdělání pro jejich plnohodnotný rozvoj. Úkoly a odpovědnost pečovatelů jsou rozsáhlé a složité a vyžadují právní, sociální, emocionální a vzdělávací podporu.

Přímá práce s dětmi a mládeží

Investice do mimoškolních aktivit, jejich zpřístupnění zejména dětem žijícím v chudobě a vytváření silných sociálních sítí pro ně pomáhá usnadnit jejich sociální začlenění.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčený postup č. 1: Projekt „Initiative Cream Topping“, který založila německá Caritas v roce 2006, působí v jihozápadním Německu. „Initiative Cream Topping“ si klade za cíl poskytnout prostředky, které umožní znevýhodněným dětem zažít „lepší“ život. Tento projekt je zaměřen na pomoc dětem a mládeži (do 18 let) z velmi chudých rodin, kterým finanční situace neumožňuje zapojit se do sportovního klubu nebo jiných volnočasových aktivit. V důsledku chudoby se děti a dospívající nemohou věnovat sportu nebo jiným tvůrčím činnostem, což jim brání plně rozvinout svůj potenciál a stýkat se se svými vrstevníky.

Osvědčený postup č. 2: Členské organizace projektu Eurochild – Koordinace sdružení pro děti (Coordination of Associations for Children, CAC), které zastupují sdružení Děti na prvním místě (Chorvatsko), mají dlouhou tradici v zapojování do projektů financovaných EU, zejména na místní a komunitní úrovni, a v aktivním sdílení příkladů dobré praxe. [SOC Opatija](#), sdružení, které se ve spolupráci s městem Opatija zapojilo do projektu financovaného EU s názvem „Rožtočme kolo naší komunity“, který spočíval v posílení místní komunity pro lepší zapojení dětí.

Osvědčený postup č. 3: Členové [nizozemské Koalice nevládních organizací pro práva dětí](#) jsou často zapojeni do projektů financovaných EU. Například organizace Save the Children Netherlands získala finanční prostředky z Azylového, migračního a integračního fondu (AMIF) na projekt Team Up @ AZC, který poskytuje dětem ve věku od 6 do 18 let soubor strukturovaných sportovních, herních a pohybových aktivit. Součástí těchto aktivit je také podpora dětí při zvládnání jejich komplexních pocitů, jako je hněv, stres a interakce s vrstevníky. Kromě toho organizace Defence for Children realizovala projekt Capisce, jehož cílem je zlepšit ochranu obětí obchodování s lidmi v rámci trestního řízení v Nizozemsku a Evropě. Tento projekt je financován z programu EU Práva, rovnost a občanství a podílí se na něm 8 organizací z celé Evropy²¹.

Podpora rodiny

Podpora rodiny jako komplexní a účinná intervence hraje klíčovou roli při zvyšování celkové pohody a stability rodin. Vychází z holistického přístupu a zdůrazňuje, že zdraví a fungování jednotlivce jsou úzce spjaté s rodinnou dynamikou. Podpora rodiny se zaměřuje na prevenci, včasnou intervenci a prosazování pozitivních rodičovských praktik. Tyto iniciativy zahrnují vzdělávání a rozvíjení dovedností rodičů, krizovou intervenci v obtížných obdobích a podporu zapojení komunity a vytváření sítí. Podpora rodiny navíc klade důraz na kulturní kompetence a zajišťuje, že intervence jsou přizpůsobeny jedinečným potřebám různých rodin. Tento přístup je v souladu s odvětvím péče o děti a vychází z toho, že rodinná pohoda je nedílnou součástí zdravého vývoje dětí. Zahrnutí podpory rodiny do programů péče o děti zvyšuje kapacitu rodičů, zejména rodičů samoživitelů, tím, že jim poskytuje potřebné zdroje, dovednosti a sítě. Tím, že se podpora rodiny zaměřuje na širší rodinný kontext, přispívá k vytváření příznivého prostředí a optimalizuje pozitivní dopad služeb péče o děti na jejich růst a vývoj. Tato propojená strategie posiluje nejen jednotlivé rodiny, ale vytváří také základ pro odolné a solidární komunity.

---

²¹ Eurochild (2022). *(In)visible children, Eurochild 2022 report on children in need across Europe*, ([Invisible-children-Eurochild-2022-report-on-children-in-need-across-Europe.pdf](#))

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčený postup č. 1: V letech 2017–2021 byly finanční prostředky z fondu ESF využity na poskytování domácích terapeutických služeb rodinám na Maltě.²² Tyto služby byly nabízeny rodinám, které se potýkaly s problémy souvisejícími s násilím, chudobou, zneužíváním, fyzickým a duševním onemocněním, a jejich konečným cílem bylo „zachování rodiny“. Uvedený model se orientoval na přímé řešení rizik pro děti s cílem pomoci jim zůstat v jejich rodinách, spíše než aby byly umístěny do náhradní péče. Aby bylo možné co nejlépe oslovit rodiny s komplexními potřebami, byly služby poskytovány především přímo v domácnostech rodin.

Osvědčený postup č. 2: projekt „ARTEMIDE“, který koordinuje Caritas Ambrosiana (Itálie) ve spolupráci se sociálním podnikem „Farsi prossimo“ v Miláně (Itálie), se zaměřuje na znevýhodněné nebo marginalizované rodiny (zejména matky) s dětmi (ve věku od 0 do 3 let), které potřebují psycho-pedagogickou podporu v období mateřství a raného dětství.

Tento projekt zprostředkovává kontakt mezi těmito rodinami a poradenskými a dalšími službami na místní úrovni, mezi rodinami a odbornými pracovníky sociálního podniku a propojuje je s různými relevantními veřejnými službami v daném území. Nabízí cílené intervence pro pomoc a podporu, orientaci ve vzdělávacích, sociálních a zdravotnických službách, domácí návštěvní služby pro matky, možnost setkávat se ve skupinách a sdílet zkušenosti s jinými rodinami, zejména získat poradenství v oblasti rodičovství, mateřství a problémů v raném dětství.

Osvědčený postup č. 3: Integrovaná územní synergie pro zdraví a ochranu dětí II (2017 – 2023), program evropské územní spolupráce „Interreg V-A Greece – Bulgaria“ 2014-2020 organizace [the Smile of the Child](#) (Řecko). Cílem tohoto projektu je ochrana a zlepšení kvality života dětí v přeshraničních oblastech. V rámci tohoto projektu, který mimo jiné nabízí vzdělávací semináře pro odborníky, bylo v Řecku a Bulharsku vyšetřeno více než 6 500 dětí. Ve snaze přispět k léčbě pandemie Covid-19 byl projekt rozšířen o řadu akcí, včetně dobrovolného dárcovství krve, poskytování psychologické a sociální podpory dětem a rodinám postiženým krizí Covid-19, nákupu zdravotnického vybavení pro posílení národních zdravotnických systémů na přeshraniční úrovni, školení pro školní psychology a pedagogy, informační kampaně atd²³.

²² Evropská komise (2022). *Home-based service helps families in need to stay together* (<https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/projects/malta-families-stay-together>)

²³ Eurochild (2022). *(In)visible children, Eurochild 2022 report on children in need across Europe*, ([Invisible-children-Eurochild-2022-report-on-children-in-need-across-Europe.pdf](#))

Vzdělávání – zaměstnání

Tradičně je podpora z fondu ESF spojována s podporou zaměstnanosti a integrací na trhu práce. Omezený přístup ke kvalitní a cenově dostupné péči o děti je pro mnohé překážkou pro vzdělávání a zaměstnání, což může rodinu ohrozit chudobou. To platí zejména pro rodiče samoživitele, z nichž většinu tvoří ženy.²⁴ Na boj s touto výzvou bylo v EU zaměřeno mnoho projektů financovaných z fondu ESF. Za tímto účelem by se měly účinné intervence zaměřit na rozvoj konkrétních projektů nebo iniciativ, které se soustředí na zvýšení dostupnosti, finanční dosažitelnosti a kvality služeb péče o děti a zajistí, aby odpovídaly potřebám rodičů samoživitelů, kteří hledají odbornou přípravu a zaměstnání. Tento cíl lze naplnit plynulým začleněním podpory péče o děti do stávajících programů financovaných z fondu ESF+, které se zaměřují na podporu zaměstnanosti a integraci na trhu práce. Velká část podpory z fondu ESF+ je již nyní určena na zlepšení přizpůsobivosti pracovníků, podniků a podnikatelů změnám na pracovišti. Některé z těchto změn odrážejí zvyšující se flexibilitu pracovních úvazků, snahu o lepší vyváženost pracovního a soukromého života a rovnost žen a mužů na pracovišti. Tuto účinnou intervenci lze také podpořit participativními procesy, které usnadňují okamžité kroky ke změně v rámci komunit, a tím vytvářejí účinnou strategii pro posílení postavení komunit a podporu širších společenských změn. Součástí tohoto přístupu je aktivní zapojení členů komunity do rozhodovacích procesů, zajištění toho, aby jejich hlasy byly vyslyšeny, a podpora společných akcí k řešení bezprostředních problémů. Toto úsilí přesahuje místní sféru tím, že tyto zkušenosti a pohledy zprostředkovává širšímu publiku, zvyšuje povědomí a prosazuje systémové změny.²⁵

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčený postup č. 1: Projekt Caritas Vilnius (Litva) zaměřený na sladování pracovního a rodinného života pracuje s rodinami s dětmi, staršími a nemocnými osobami, komunitami a zaměstnavateli v Litvě. V rámci projektu jsou poskytovány služby péče o děti, bezpečné prostředí pro děti, domácí péče a sociální pomoc pro seniory a nemocné osoby. Součástí projektu je práce s komunitami a zaměstnavateli s cílem motivovat je k vytváření příznivých podmínek pro vyváženost pracovních a rodinných povinností. Děti mohou trávit čas v zařízeních denní péče, zatímco rodiče pracují nebo se učí novým pracovním dovednostem. Rodiny se také mohou spolehnout na domácí pečovatelskou službu Caritas a mít tak čas na zaměstnání a vzdělávání.

Osvědčený postup č. 2: projekt školního poradenství realizuje Secours Catholique – Caritas France a pracuje s dětmi po celé zemi. Školní poradenství spočívá v intervencích, jejichž cílem je poskytnout dětem potřebné zdroje a podporu, aby mohly ve škole prospívat, zejména pokud se jim potřebně

²⁴ Rense Nieuwenhuis (2021). *Directions of thought for single parents in the EU*, Community, Work & Family, 24:5, 559-566, DOI: 10.1080/13668803.2020.1745756

²⁵ Reaching In (2023). *Strengthening Children's Participation in the Child Guarantee*, Univerzita Central Lancashire a Eurochild: Brusel.

podpory nedostává doma. Tento projekt přispívá k prevenci studijních neúspěchů dětí. Poskytuje dětem možnost rozvíjet sociální vazby mimo jejich obvyklé prostředí prostřednictvím vztahu dítě-dospělý, který se zaměřuje na specifické potřeby dítěte. Podporuje a rozvíjí také nadání dospívajících a dětí prostřednictvím her, volnočasových a kulturních aktivit.

Osvědčený postup č. 3: Práce pro blaho rodiny, Tauragė, Litva, 2009–2012

Projekt „Práce pro blaho rodiny“ byl zahájen v září 2009 Centrem sociálních služeb obce Pagegiai v okrese Taurage za pomoci finančních prostředků z fondu ESF. Hlavním cílem projektu bylo pomoci ženám a rodinám na venkově, které mají omezený přístup k sociálním službám, jako je péče o děti a pečovatelské domy. Tento projekt konkrétně poskytoval ženám kariéerní poradenství a školení v jazycích nebo počítačích, aby jim pomohl najít zaměstnání. Aby bylo možné lépe sladit život a práci, poskytoval tento projekt v případě potřeby také péči o děti nebo starší členy rodiny. Inspirací pro tento projekt byly jiné projekty v ostatních zemích ESF a Norsko, které podporuje sociální začleňování. Díky tomu je v současné době několik znevýhodněných rodin s dětmi se zdravotním postižením během dne přihlášeno do rehabilitačního centra. O úspěchu projektu svědčí i to, že jedna z velkých místních společností mohla pro své zaměstnance v regionu zřídít jesle. Studijní tým neměl k dispozici hodnocení tohoto programu.

Osvědčený postup č. 4: [Providing Access to Childcare and Employment \(PACE\)](#). Projekt PACE zavádí výzkumem podložené testy, které zlepšují přístup k péči o děti, přičemž zvláštní pozornost věnuje zaměstnávání znevýhodněných nebo marginalizovaných rodin. Projekt PACE přináší metodu, jak pomocí zapojení rodičů, dobrovolné účasti, odborné přípravy a na míru šitých programů zaměstnanosti odstranit překážky bránící účasti na trhu práce a ve společnosti, včetně budování vztahů a komunitního ducha. Projekt PACE rozšiřuje dovednosti pracovníků v oblasti péče o děti, zlepšuje měkké dovednosti dobrovolníků a rodičů a vede je k zaměstnání, čímž zlepšuje životní podmínky a životní vyhlídky znevýhodněných a znevýhodněných rodin.

Prázdninové programy

Nabídkou prázdninových programů řeší poskytovatelé péče o děti potřebu nepřetržité pomoci během prázdnin a zajišťují rodinám přístup ke spolehlivým a komplexním službám. Tyto programy často zahrnují celou řadu aktivit a podpory, včetně vzdělávacích programů, možností trávení volného času a poskytování výživné stravy. Prázdninové programy navíc hrají zásadní roli při předcházení případným problémům s péčí o děti, které by mohly vzniknout o prázdninách, a usnadňují tak rodičům možnost chodit do práce a vzdělávat se. Díky začlenění zásad podpory rodiny do prázdninových programů se zvyšuje jejich účinnost, protože tyto programy se stávají nejen prostředkem péče o děti, ale také platformou pro poskytování zdrojů, budování rodičovských dovedností a podporu zapojení komunity. Uznáním vzájemné provázanosti rodinné pohody a potřeb péče o děti přispívají prázdninové programy

k vytváření podpůrného prostředí, z něhož mají prospěch rodiče i děti, a podporují odolnost a stabilitu v rámci širší komunity.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Osvědčené postupy: „Rodinné prázdniny“ a „Rodinné prázdniny pro děti“ jsou projekty, které realizuje Secours Catholique – Caritas France. Tyto dva modely projektů se zaměřují na děti, rodiče a rodiny v celé Francii. Oba modely umožňují dětem objevovat nové prostředí, které obvykle neznají, účastnit se nových volnočasových, sportovních, kulturních a společenských aktivit a pomáhají jim tak v rozvoji. Získávání nových zkušeností v pozitivní atmosféře přispívá k jejich osobnímu rozvoji, naplnění, samostatnosti a socializaci. Oba projekty vytvářejí partnerství se sociálními službami. Projekt „Rodinné prázdniny“ umožňuje celým rodinám vyrazit na společnou dovolenou v doprovodu zaměstnanců Secours Catholique v prázdninovém středisku. V rámci projektu „Rodinné prázdniny“ umožňuje doprovod během prázdnin pracovníkům projektu zjistit konkrétní potřeby dětí a poskytnout jim odpovídající podporu (například nové brýle, stomatologickou péči atd.). Projekt „Rodinné prázdniny pro děti“ je odlišný model, který umožňuje rodinám, s nimiž Secours Catholique celoročně spolupracuje, posílat své děti na prázdniny do hostitelských rodin na 3 týdny (v průměru). Tyto hostitelské rodiny žijí v jiném prostředí, což umožňuje hostujícím dětem prožít určitý čas v jiném rodinném prostředí ve společnosti jiných dětí stejného věku. Projekt „Rodinné prázdniny“ také vytváří síť kontaktů mezi rodinami. Očekávaným výsledkem je navázání trvalých vztahů mezi hostitelskými rodinami a dětmi a jejich biologickými rodinami. Projekt realizují především dobrovolníci: přibližně 2 000 hostitelských rodin a velký počet dobrovolníků, kteří jsou zodpovědní za přípravu a monitorování přijetí dětí/rodin.

6.3 Služby pro osoby se zdravotním postižením

Význam fondů ESF+ a EFRR pro toto odvětví

Aby bylo zajištěno, že akce splňují pravidla a priority stanovené v nařízeních EU o financování, shrnuje tento oddíl hlavní ustanovení týkající se práv a sociálního začlenění osob se zdravotním postižením, jak jsou stanovena v nařízeních o fondech ESF+, EFRR a nařízeních o společných ustanoveních.

Nařízení o společných ustanoveních je zastřešující právní předpis, který se vztahuje na různé programy financování EU, včetně fondů ESF+ a EFRR. Stanovuje pravidla, která je třeba dodržovat, a vytyčuje cíle pro využití těchto prostředků. Níže jsou uvedena klíčová ustanovení nařízení o společných ustanoveních, která se týkají práv osob se zdravotním postižením:

- členské státy a Komise zajistí při provádění fondů dodržování Listiny základních práv Evropské unie,

- finanční prostředky by měly být poskytovány způsobem, který podporuje přechod od institucionální k rodinné a komunitní péči, a neměly by podporovat opatření, která přispívají k jakékoli formě segregace nebo vyloučení,
- při financování všech typů infrastruktury by měla být zajištěna přístupnost pro osoby se zdravotním postižením,
- aby mohly členské státy získat přístup k fondům, měly by mít zavedený vnitrostátní rámec pro provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (UNCRPD).

Pokud jde o první bod, ten zahrnuje zákaz diskriminace (článek 21) a „právo osob se zdravotním postižením využívat opatření, která mají zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a účast na životě společnosti“ (článek 26). Pokud jde o druhý bod, Evropská skupina odborníků pro přechod z ústavní péče na péči komunitní vytvořila [kontrolní seznam EU](#) a [pokyny](#) pro nezávislý život a začlenění do komunity, které mají sloužit jako vodítko pro správní orgány při financování opatření, která podporují přechod z ústavní péče na péči rodinnou a komunitní.

Pokud jde o poslední bod, členské státy by tedy měly provádět Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením a jsou vybízeny k tomu, aby k tomuto účelu využívaly fondy EU. Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením odkazuje na zdravotní postižení jako na výsledek interakce mezi postižením osob a překážkami v přístupu a prostředí, které jim brání v plném a účinném zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními. V zájmu provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a ochrany a dodržování práv osob se zdravotním postižením by proto měly příslušné orgány aktivně pracovat na odstraňování těchto překážek a předcházet vytváření nových.

Cílem fondu ESF+ je podporovat investice do lidských zdrojů a systémů v oblastech politiky zaměstnanosti, vzdělávání a sociálního začleňování. Některé z klíčových priorit relevantních pro poskytování služeb osobám se zdravotním postižením jsou uvedeny níže:

- fond ESF+ by měl podporovat aktivní začleňování osob vzdálených od trhu práce,
- měl by být využit ke zlepšení včasného a rovného přístupu k cenově dostupným, udržitelným a vysoce kvalitním službám, které podporují přístup k bydlení a péči a podpoře zaměřené na člověka, jako je zdravotní péče a dlouhodobá péče, zejména služby pro rodiny a komunity,
- fond ESF+ by měl podporovat rovný přístup k inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě, včetně předškolního vzdělávání a péče, a jejich absolvování,
- fond ESF+ by měl zajišťovat přístupnost pro osoby se zdravotním postižením a podporovat přechod od ústavní péče k rodinné a komunitní péči a podpoře.

Fond ESF+ lze proto využívat na projekty, které poskytují služby ve výše uvedených prioritních oblastech, například na úhradu nákladů na zaměstnance a školení.

Cílem fondu EFRR je posilovat ekonomickou, sociální a územní soudržnost v rámci EU. V rámci cíle Sociální začleňování jsou některé z relevantních priorit následující: Rozvoj sociální infrastruktury; zlepšení přístupu k inkluzivním a kvalitním službám v oblasti vzdělávání prostřednictvím rozvoje dostupné infrastruktury; a podpora socioekonomického začlenění znevýhodněných skupin, včetně

---

osob s potřebou podpory, prostřednictvím integrovaných opatření zahrnujících bydlení a sociální služby.

Z fondu EFRR lze financovat investice do infrastruktury, investice do přístupu ke službám, vybavení a softwaru. Lze jej také využít v součinnosti s fondem ESF+, kdy se fond EFRR použije například na dostupnou infrastrukturu a fond ESF+ na pilotní projekt služby.

Potřeby a problémy odvětví

Asistenční služby by měly podporovat osoby se zdravotním postižením tak, aby mohly uplatňovat svá práva (stanovená v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením), mít možnost volby a kontroly nad svým životem a plně se zapojit do společnosti. Je však třeba poznamenat, že většina zemí dosud Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením plně neprovedla. Například v mnoha, ne-li ve všech členských státech EU osoby se zdravotním postižením stále žijí v ústavech,²⁶ jsou segregovány ve speciálních školách²⁷ a jsou postiženy vyšší mírou nezaměstnanosti než osoby bez zdravotního postižení. Údaje například ukazují, že v EU stále existuje vysoký rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (21,4 % v roce 2022 ve všech členských státech EU)²⁸, přičemž ženy jsou z trhu práce vyloučeny ještě častěji než muži.²⁹ Kvůli zastaralým finančním a právním systémům, nedostatečnému financování, chybějícím dovednostem a nedostatku personálu může být pro sociální služby obtížné přejít na formy péče a podpory založené na komunitě a zaměřené na člověka. Potřebu transformace služeb i potřebných změn v právních předpisech a politice zdůrazňuje také zvláštní zprávodaj pro práva osob se zdravotním postižením ve své zprávě [„Transformace služeb pro osoby se zdravotním postižením“](#). Poskytovatelé služeb mohou s využitím fondů EU hrát klíčovou roli při vytváření inkluzivnější společnosti tím, že budou poskytovat a spoluvytvářet kvalitní, dostupné a na člověka zaměřené služby založené na komunitě. Klíčové potřeby a problémy, které byly zjištěny během činností a seminářů zaměřených na shromažďování důkazů o činnosti helpdesku, jsou následující:

Přechod od ústavní péče k rodinné a komunitní péči a podpoře.

01

---

²⁶ Jan Šiška a Julie Beadle-Brown (2020). *Report on the transition from institutional care to community-based services in 27 EU Member States*. (<https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2020/05/eeg-di-report-2020-1.pdf>)

²⁷ EASIE (2018/2019). *School Year Dataset Cross-Country Report*. (<https://www.european-agency.org/resources/publications/EASIE-2018-2019-cross-country-report>)

²⁸ Údaje Eurostatu z roku 2022: *Disability employment gap by level of activity limitation and sex* (zdroj: EU-SILC).

²⁹ EDF (2022). *Disability and Gender Gaps: unequal employment of women with disabilities*. (<https://www.edf-feph.org/publications/disability-and-gender-gaps-addressing-unequal-employment-of-women-with-disabilities/>)

Dostatečná podpora pro osoby se zdravotním postižením, aby mohly žít nezávisle a mít možnost volby a kontroly nad svým životem (včetně osobní asistence, osobních rozpočtů a dalších forem podpory řízené vlastními silami).

02

Podpora osob se zdravotním postižením při hledání dostupného a upraveného bydlení nebo podpora při provádění nezbytných úprav.

03

Zajištění inkluzivních a dostupných služeb včetně školství, předškolního vzdělávání a péče, dopravy a zdravotnických služeb.

04

Inkluzivní socializace a volnočasové aktivity.

05

Podpora osob se zdravotním postižením při hledání zaměstnání na otevřeném trhu práce a jejich podpora v zaměstnání.

06

Rozvoj dovedností a možností odborné přípravy pro osoby se zdravotním postižením, včetně možností vzdělávání dospělých a celoživotního učení.

07

Podpora rodin s dítětem se zdravotním postižením nebo s rizikem opožděného vývoje prostřednictvím účinného včasného odhalení, služeb včasné intervence a podpory rodičů a pečovatелů, včetně prevence umístění do ústavní péče.

08

Přístupnost veřejných budov, služeb, ubytovacích zařízení a informačních systémů. V některých zemích je navíc přístup k základním službám pro osoby se zdravotním postižením ve venkovských oblastech komplikovaný.

09

Osvětová činnost zaměřená na odstraňování stigmatizace a předsudků vůči osobám se zdravotním postižením.

10

Potřeba spoluúčasti na tvorbě projektů: zajištění skutečného zapojení skupin uživatelů do tvorby projektů. V praxi však může být obtížné spoluvytvářet projekty kvůli omezené době, po kterou jsou jednotlivé nabídky účasti otevřeny.

11

U projektů zaměřených na osoby s těžkým zdravotním postižením/vysokou potřebou podpory je někdy obtížné prokázat poskytovateli podpory dopad, a to i z toho důvodu, že počty oslovených nebo podpořených osob mohou být nižší, zatímco individuální dopad pro příjemce může být velmi vysoký.

12

Ačkoli fond ESF+ lze využít pro různé priority, mnoho zemí a řídicích orgánů se ve svých programech výrazně zaměřuje na zaměstnanost. Při měření úspěšnosti se orientují na to, kolik osob bylo po skončení projektu zaměstnáno, zatímco zaměstnanost není jediným předpokladem pro začlenění osob se zdravotním postižením. Proto je zapotřebí rozšířit možnosti kombinace různých prvků aktivního začleňování, jako je podporované zaměstnávání v kombinaci s dalšími denními aktivitami pro osoby s mentálním postižením.

13

Typologie opatření

V zájmu využití fondů EU způsobem, který je v souladu s nařízeními o financování, pomáhá realizovat klíčové rámce politiky EU a řeší potřeby odvětví, doporučujeme, aby řídicí orgány využívaly fondy ESF+ a EFRR pro následující intervence:

Přechod z ústavní na komunitní péči

Mnoho osob se zdravotním postižením v EU stále žije v ústavěch a členské státy EU jsou velmi podporovány v tom, aby využívaly finanční prostředky EU na deinstitucionalizaci. Deinstitucionalizace vyžaduje mimo jiné uzavření ústavů, rozvoj rodinných a komunitních služeb a poradenství a podporu osob se zdravotním postižením při odchodu z ústavů a samostatném životě.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Rozvoj komunitních služeb; školení pracovníků institucí v oblasti podpory zaměřené na člověka, aby dokázali pracovat v nových službách nebo na jiných pozicích; rozvoj a poskytování individuálně navržených podpůrných programů pro samostatný život osob; podpora osob opouštějících ústavu v dovednostech samostatného života; zprostředkování vzájemné podpory a rozvoj sítí vzájemné podpory pro usnadnění přechodu do komunity nebo přechodu z rodinného prostředí do samostatného života; podpora osob opouštějících ústavu při posilování rodinných vazeb (v případě potřeby), jejich začlenění do komunity a aktivního občanství.

Osobní asistence a osobní rozpočty

Osobní asistence a osobní rozpočty nebo jiné formy podpory řízené vlastními silami a pod vedením konkrétní osoby jsou klíčové pro zajištění nezávislého života osob se zdravotním postižením, a proto podporují jejich právo vyjádřit svůj hlas, volbu a kontrolu nad typem podpory, kterou chtějí využívat, a nad životem, který chtějí žít. Osobní asistence znamená, že si osoba se zdravotním postižením může sama zvolit svého osobního asistenta a že je v centru rozhodování o asistenci. Úroveň poskytované osobní asistence by měla odpovídat potřebám každé osoby. Ne všechny členské státy EU mají zavedeny systémy osobní asistence nebo mají systémy, které lze zlepšit, protože jsou nevhodné nebo nedostatečné.³⁰ Kromě toho by členské státy měly investovat do rozvoje systémů podporovaného rozhodování, protože některé osoby budou potřebovat podporované rozhodování, aby mohly spravovat svého osobního asistenta a/nebo osobní rozpočet.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Pilotní zavádění služeb osobní asistence a/nebo jiných modelů individualizované podpory; poskytování podpory osobám se zdravotním postižením v oblasti nakládání s osobním rozpočtem a administrativy spojené s najímáním osobních asistentů, včetně vzájemné podpory; propagace práce osobního asistenta; školení osobních asistentů v oblasti podpory řízené konkrétní osobou a seburčení; osvětová činnost mezi osobami se zdravotním postižením a jejich rodinami o výhodách osobní asistence a osobních rozpočtů; hodnocení kvality služeb osobní asistence.

Efektivní intervence – Slibné postupy

Slibný postup č. 1: [Realizace osobní asistence v Chorvatsku s využitím fondu ESF](#)

V roce 2017 získalo sedmdesát čtyři chorvatských sdružení osob se zdravotním postižením smlouvy na realizaci projektů spolufinancovaných z fondu ESF zaměřených na rozvoj služeb osobní asistence.

Slibný postup č. 2: [Model podpory samostatného života v Portugalsku](#)

Model podpory nezávislého života je realizován poskytováním osobní asistence prostřednictvím center podpory nezávislého života a byl spolufinancován v rámci Evropských strukturálních a investičních fondů pro Portugalsko 2020. Činnost těchto center zahrnuje poskytování osobní asistence, školení osobních asistentů a osvětové a propagační akce.

Přístupné a přizpůsobené bydlení pro osoby se zdravotním postižením

V zájmu respektování práva osob se zdravotním postižením na nezávislý život by měly mít tyto osoby možnost volby a kontroly nad tím, s kým a jak žijí, a měly by tedy mít přístup k dostupným

³⁰ ENIL (2023). *Independent Living Survey*. (<https://enil.eu/il-map/>)

a přizpůsobeným možnostem bydlení. Evropská strategie pro práva osob se zdravotním postižením však poukazuje na nedostatečné zajištění bydlení jako na jednu z hlavních překážek bránících začleňování těchto osob. S pomocí fondů EU mohou tyto služby hrát roli při podpoře osob se zdravotním postižením v této oblasti. Poskytování bydlení by nemělo být přímo vázáno na to, jaké podpůrné služby osoba dostává, protože jinak hrozí, že v případě, že se rozhodne změnit bydliště, přijde o podporu, nebo naopak. Osoby se zdravotním postižením by tedy měly být podporovány v přístupu k bydlení a k podpůrným službám, které potřebují, ať už žijí kdekoli.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Podpora při hledání možností bydlení pro osoby s (vyššími) potřebami podpory; zajištění fyzické dostupnosti bydlení pro osoby se zdravotním postižením; příspěvky na úhradu nákladů na bydlení pro osoby se zdravotním postižením (v kombinaci s dalšími opatřeními v oblasti začleňování/zaměstnávání); rozvoj projektů společného bydlení, v rámci kterých spolu bydlí mladí lidé se zdravotním postižením i bez něj; budování přístupnějšího a dostupnějšího bydlení; instalace asistenčních zařízení do domácností s cílem usnadnit nezávislé bydlení; pomoc s přizpůsobením bydlení konkrétním potřebám.

Služby umožňující volbu a kontrolu

Osoby se zdravotním postižením by měly mít možnost volby a kontroly nad svým životem a v některých případech potřebují k tomuto rozhodování podporu. Kromě toho by měly mít možnost rozhodnout se, jaký typ služby a od jakého poskytovatele získají, a všechny informace o různých možnostech by jim měly být předloženy jasně, transparentně a srozumitelně.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Služby, které osobám se zdravotním postižením poskytují informace o dostupných možnostech podpory a pomáhají jim v přístupu k těmto službám; akce usnadňující vzájemnou podporu; akce usnadňující podporované rozhodování; školení pro osoby se zdravotním postižením a jejich rodinné příslušníky o jejich právech a o tom, jak tato práva obhajovat.

Vytváření přístupných a inkluzivních základních služeb

Pokud základní služby nejsou přístupné a vybavené tak, aby vyhovovaly potřebám všech, například zdravotně postižených osob, měly by místní orgány upřednostnit přepracování a financování těchto služeb tak, aby je mohli využívat a těžit z nich všichni.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Zpřístupnění infrastruktury běžných služeb; projekty usnadňující spolupráci mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, osobami se zdravotním postižením, poskytovateli služeb a místními orgány s cílem zpřístupnit běžné služby; školení pracovníků v běžných službách (např. ve zdravotnických zařízeních a centrech pro vzdělávání dospělých) v oblasti začleňování osob se zdravotním postižením a přístupů založených na lidských právech; podpora přístupu k pomoci v zaměstnání nebo při vzdělávání prostřednictvím osobní asistence a poskytování dalších přiměřených úprav.

Socializace a volnočasové aktivity

Lidé se zdravotním postižením, stejně jako kdokoli jiný, mají potřebu socializace a trávení volného času, ale často čelí sociální izolaci³¹ nebo překážkám při účasti na (běžných) společenských a volnočasových aktivitách. V mnoha zemích existují aktivity „denní péče“ pro osoby se zdravotním postižením, které však často neumožňují volbu a kontrolu. Někdy nahrazují vzdělávací systém nebo zaměstnání a často jsou segregované. Osoby se zdravotním postižením by však měly mít možnost svobodně si vybrat, jakých aktivit se chtějí účastnit a kdy, a aktivity by měly spíše doplňovat než nahrazovat možnosti vzdělávání a/nebo zaměstnání. Aktivity by měly být inkluzivní a přístupné, ale je také zapotřebí, aby se k nim daná osoba mohla dostat.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Projekty, které zapojují zdravotně postižené osoby do společenských a volnočasových aktivit, např. nabídkou dopravy na společenské a volnočasové aktivity a zpět a v případě potřeby i dalšího doprovodného personálu; zlepšením přístupnosti volnočasových zařízení, jako jsou bazény, kina, divadla, sportovní centra atd.

Inkluzivní vzdělávání, včetně vzdělávání a péče v raném dětství

V mnoha členských státech EU nejsou vzdělávací systémy, počínaje předškolním vzděláváním a péčí, plně inkluzivní, což znamená, že žáci se zdravotním postižením jsou stále často vzděláváni v oddělených třídách a/nebo školách nebo jsou ze vzdělávání vyloučeni. Inkluzivním vzděláváním se rozumí vzdělávací prostředí, které přizpůsobuje uspořádání a fyzické struktury, výukové metody a učební plány, jakož i kulturu, politiku a praxi vzdělávacího prostředí tak, aby byly přístupné bez rozdílu všem žákům. Je nutné přizpůsobit nejen vzdělávací prostředí. Je také třeba zvýšit povědomí rodičů dětí se zdravotním postižením i bez něj o problematice začleňování a zásadách UNCRPD.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Výzva k předkládání návrhů na poskytování dotací pro asistenty pedagoga na podporu inkluzivního vzdělávání a předškolního vzdělávání a péče; školení pedagogických pracovníků v oblasti začleňování; činnosti zaměřené na zvyšování povědomí o inkluzi a zásadách UNCRPD mezi rodiči a širší veřejností; zpřístupnění vzdělávacích budov (včetně jeslí, mateřských škol a zařízení odborného vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání).

Prevence umístování dětí se zdravotním postižením do ústavů a jejich deinstitucionalizace

V Evropě jsou stále ještě děti se zdravotním postižením, které vyrůstají v ústavech, což popírá jejich právo vyrůstat v rodině. Děti se zdravotním postižením se často ocitají v ústavech kvůli nedostatečné podpoře dětí, jejich rodin a pečovatелů. Členské státy jsou proto vybízeny, aby využívaly finanční prostředky EU k usnadnění přechodu dětí se zdravotním postižením z ústavní péče do péče rodinné a k podpoře rodin, aby se předcházelo umístování dětí do ústavů. Kromě toho si pečovatелé někdy myslí,

³¹ Emerson E., at. Al. (2021). *Loneliness, social support, social isolation and wellbeing among working age adults with and without disability: Cross-sectional study*. *Disabil Health*, 14(1):100965. DOI: 10.1016/j.dhjo.2020.100965.

že jejich dítěti bude lépe v ústavu a/nebo ve školním zařízení se segregovaným vzděláváním. Proto je také velmi důležité zvyšovat povědomí rodičů a pečovatelů o významu a přínosech začleňování.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Podpora rodinám s dítětem se zdravotním postižením, včetně prevence umístění do náhradní péče (např. prostřednictvím osobní asistence, školení rodičů, služeb rané péče); služby pomáhající pečujícím osobám získat přístup ke správné podpoře; specializovaná podpora rodičům a pečujícím osobám, které přijímají dítě zpět domů po pobytu v zařízení; programy na přípravu dětí na přechod do života v rodině; školení sociálních pracovníků o tom, jak pracovat s rodinami s dětmi se zdravotním postižením; přístup k asistenčním technologiím a vybavení a školení o tom, jak tato zařízení využívat.

Intervence a včasná detekce v raném dětství

Včasná detekce vývojových opoždění a zdravotních postižení u dětí a následná intervence v raném dětství může dětem výrazně pomoci k lepším výsledkům v průběhu celého života.³² Předškolní intervence (Early Childhood Intervention – ECI) je oblast individualizovaných služeb pro kojence a malé děti (0–6 let) a jejich rodiny, které se zaměřují na rodinu. Pomáhá identifikovat rizikové situace, předcházet jim, překonávat je nebo je minimalizovat. Patří sem vyhodnocování potřeb dítěte a členů rodiny, vytváření individuálních plánů služeb pro rodinu, poskytování služeb včetně logopedické, fyzické a ergoterapeutické péče, komunikačních a socializačních programů, psychoterapie kojenců a rodičů, poradenství pro rodiče a další.³³ Ačkoli mnoho členských států EU nabízí specifické služby a terapie pro děti se zdravotním postižením, pouze několik členských států v současné době zaručuje komplexní služby předškolní intervence.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Školení v oblasti předškolní intervence pro zaměstnance a vedoucí pracovníky služeb; zřizování a zkušební provoz služeb předškolní intervence; zřizování a zkušební provoz služeb včasného odhalování; projekty podporující spolupráci mezi službami předškolní intervence a předškolního vzdělávání a péče; školení zaměstnanců předškolního vzdělávání a péče a dalších příslušných služeb, jako je zdravotní péče, v oblasti včasné detekce.

Krátkodobá péče o děti a neformální podpora rodin (respitní péče)

Děti se zdravotním postižením často kvůli svému postižení a bariérám ve společnosti vyžadují zvláštní péči a podporu. Tím se role pečovatele stává náročnější, což má značný dopad na jejich finanční a sociální postavení a profesní i osobní život. Proto je důležité, aby pečující osoby měly podporu a mohly si občas odpočinout. Činnosti, které to umožňují, se často označují jako „respitní péče“. V praxi

³² UNICEF (2022). *Early Detection Tools for Children with Developmental Delays and Disabilities*. (<https://www.unicef.org/mena/media/17716/file/Early%20Detection%20Tools%20For%20Children%20With%20Developmental%20Delays%20And%20Disabilities.pdf>)

³³ EASPD (2022). *Family-centred Early Childhood Intervention: The best start in life*. (<https://easpd.eu/publications-detail/eci-position-paper-family-centred-early-childhood-intervention-the-best-start-in-life/>)

---

to často znamená, že děti jsou na určitou dobu posílány do ústavu, což se neslučuje s rámcem OSN a EU pro práva osob se zdravotním postižením. Inkluzivní krátkodobá péče a neformální podpora jsou tedy nezbytné, aby si rodiče mohli odpočinout, a zároveň mohou představovat zábavný způsob, jak usnadnit socializaci a začlenění dětí.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Programy vzájemné podpory pro rodiny s dětmi s postižením a podpora při vytváření neformálních sítí; školení pracovníků na podporu rodin při vytváření neformálních podpůrných sítí; inkluzivní prázdninové kluby; inkluzivní mimoškolní péče a volnočasové aktivity; služby krátkých přestávek v domácnosti rodiny; usnadnění sdílení osvědčených/innovativních postupů respitních činností.

Usnadnění přístupu osob se zdravotním postižením na otevřený trh práce

Osoby se zdravotním postižením čelí vyšší míře nezaměstnanosti než osoby bez zdravotního postižení. Kvůli diskriminaci, stigmatizaci a nedostatku přiměřených podmínek pro ně může být obtížné najít práci na otevřeném trhu práce. Navíc, pokud jsou zaměstnáni, jedná se často o špatně placenou práci. Ženy se zdravotním postižením mají ještě menší šanci získat placené zaměstnání než jejich mužští vrstevníci, a to z důvodu intersekcionality³⁴.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Podpora prostřednictvím poradců pro orientaci, kteří pomáhají osobám se zdravotním postižením s přechodem ze vzdělávání do zaměstnání; služby individuálního zprostředkování a podpory; inkluzivní tvorba pracovních míst/ job carving; pomoc specializovaných job koučů pracujících se skupinami, které čelí vícenásobné diskriminaci (např. osoby se zdravotním postižením s migračním pozadím); podpora osob se zdravotním postižením při přechodu z podporovaného zaměstnání na otevřený trh práce; financování úprav na pracovišti a nákup asistenčních technologií.

Efektivní intervence – Slibné postupy

Slibný postup č. 1: [Projekt Poweria! ve Finsku](#)

Cílem projektu Poweria!, financovaného z fondu ESF. Cílem tohoto projektu (2021–2023) je podpořit multikulturní občany Finska, kteří potřebují podporu z důvodu lehkého mentálního postižení nebo jiných speciálních potřeb, aby si našli vlastní studijní a profesní dráhu. Projekt organizuje skupinové a individuální koučování. V rámci projektu se posiluje sebeuvědomění, silné stránky a sociální začlenění účastníků a zároveň se jim poskytuje přiměřená a vhodná podpora.

Slibný postup č. 2: [Change4Inclusion](#)

Change4Inclusion je projekt financovaný z fondu ESF, který je realizován v Belgii, Lotyšsku a Španělsku a jehož cílem je podpořit zaměstnavatele, aby změnilí své myšlení, které je nezbytné pro vytvoření inkluzivního pracoviště. Pomáhá také ukotvit inkluzivní vytváření pracovních míst, a to i prostřednictvím job craftingu a job carvingu.

---

³⁴ Evropská komise (2023). *Catalogue of positive actions to encourage the hiring of persons with disabilities and combating stereotypes*
(https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8570&furtherPubs=yes&pk_source=newsletter&pk_medium=email&pk_campaign=eu_social_newsletter)

Zlepšování dovedností a možností odborné přípravy pro osoby se zdravotním postižením

Zlepšování dovedností a možností odborné přípravy může také pomoci osobám se zdravotním postižením najít zaměstnání. Školení se může zaměřit na zlepšování jejich obecných dovedností (např. dovedností v oblasti mobility), které jim mohou pomoci i v zaměstnání, nebo na specifické dovednosti, po nichž je na trhu práce velká poptávka, přičemž školení musí být přizpůsobeno jejich zájmům a schopnostem.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Rozvoj dovedností zaměřených na zajištění lepšího zapojení do profesního, politického a společenského života; nabídka školení před nástupem do zaměstnání; školení pro osoby s mentálním postižením, například v oblasti digitálních dovedností nebo měkkých dovedností; zlepšení dostupnosti vysokoškolského vzdělávání pro osoby se zdravotním postižením.

Efektivní intervence – Slibné postupy

Slibný postup č. 1: The [Projekt Kompetentní mobilita](#) v Německu je určen na podporu mobilních dovedností u osob se zdravotním postižením. V závislosti na individuálních požadavcích může školení zahrnovat témata, jako je používání invalidního vozíku nebo chodítka, cestování autobusem, vlakem nebo využívání pečovatelské služby. Každá činnost, jejímž cílem je zajistit lepší zapojení do profesního a společenského života.

Podpora pro udržení zaměstnání

Jestliže se u člověka v průběhu života objeví zdravotní postižení nebo nemoc, může být ohrožen ztrátou zaměstnání nebo může potřebovat podporu, aby se přizpůsobil nové realitě na pracovišti, a také pracoviště může potřebovat podporu, aby se přizpůsobilo novým potřebám zaměstnance. Služby a programy pro osoby se zdravotním postižením představují proces na pracovišti, jehož cílem je usnadnit návrat zraněných nebo nemocných zaměstnanců do práce prostřednictvím koordinovaného úsilí zohledňujícího potřeby jednotlivců, pracovní prostředí a legislativní povinnosti.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Služby a programy pro osoby se zdravotním postižením; služby a programy pro návrat do zaměstnání.

6.4 Péče a podpora seniorů

Význam fondů EU pro služby pro seniory

Fond ESF+ zohledňuje měnící se potřeby stárnoucí evropské populace a obsahuje ustanovení na podporu aktivního stárnutí a sociálního začleňování seniorů. Klade velký důraz na prodloužení pracovního života seniorů prostřednictvím programů rozvoje dovedností a zaměstnatelnosti. Kromě toho fond ESF+ vyčleňuje prostředky na řešení sociální izolace seniorů a podporuje smysluplné vazby v jejich komunitách. Významnou roli hraje také při zlepšování kvality zdravotní péče a služeb dlouhodobé péče, investicích do zdravotnické infrastruktury, vzdělávání zdravotnických pracovníků

---

a podpoře inovativních řešení prostřednictvím programu Strand for Health. Kromě toho fond ESF+ podporuje možnosti celoživotního vzdělávání pro všechny občany, včetně seniorů, prostřednictvím různých vzdělávacích programů a iniciativ.

Fond EFRR přispívá k vytváření Evropy, která je vstřícná k seniorům, tím, že se zaměřuje na vytváření přístupné infrastruktury. Podporuje rozvoj veřejných prostor, dopravních systémů a bydlení, které vyhovují specifickým potřebám seniorů a zajišťují jejich mobilitu a nezávislost. Fond EFRR navíc podporuje hospodářský rozvoj, který vytváří pracovní příležitosti pro seniory. Podporuje iniciativy zaměřené na vytváření pracovních míst přátelských k seniorům a na podporu podnikání mezi seniory, čímž posiluje jejich aktivní účast na trhu práce.

Nařízení o společných ustanoveních tvoří regulační rámec, kterým se řídí využívání finančních prostředků EU, a klade velký důraz na začleňování a nediskriminaci. Stanoví, že projekty financované EU musí přinášet prospěch všem členům společnosti bez ohledu na věk a zajistit starším osobám rovný přístup ke službám a příležitostem. Nařízení o společných ustanoveních navíc slaďuje opatření EU v oblasti financování se zásadami evropského pilíře sociálních práv a zdůrazňuje právo seniorů na přístup k dostupné zdravotní péči, dlouhodobé péči a sociální ochraně. Očekává se, že k realizaci těchto práv přispějí fondy EU. Nařízení o společných ustanoveních rovněž podporuje přístup založený na více fondech, který umožňuje koordinované využívání různých fondů EU k řešení složitých problémů spojených se stárnutím populace. Tento přístup podporuje komplexní, meziodvětvová řešení.

Evropský pilíř sociálních práv slouží jako řídicí rámec pro fondy EU a zdůrazňuje integrovaný přístup k řešení různých potřeb seniorů. Zdůrazňuje význam sociální ochrany, zdravotní péče a zaměstnanosti pro zajištění dobrých životních podmínek stárnoucí populace. Evropský pilíř sociálních práv se zasazuje o aktivní podporu stárnoucích pracovníků, podporu přístupu ke vzdělávání, celoživotnímu učení a bezpečnému pracovnímu prostředí. Kromě toho zdůrazňuje právo na dostupné služby dlouhodobé péče a uznává význam důstojného a nezávislého života seniorů.

Souhrnně lze říci, že fondy EU, jak je uvedeno v nařízeních o fondech ESF+, EFRR a nařízení o společných ustanoveních, hrají klíčovou roli při podpoře starších osob a přispívají k vytváření inkluzivnější Evropy vstřícné ke stáří. Tato ustanovení zahrnují různé aspekty péče o seniory, od zdravotní péče a zaměstnanosti až po sociální začlenění a aktivní stárnutí, přičemž všechna jsou v souladu se zásadami Evropského pilíře sociálních práv. Odrážejí závazek EU zajistit seniorům vysokou kvalitu života, sociální začlenění a dobré životní podmínky ve stáří.

Potřeby a problémy seniorů

Při řešení potřeb a problémů spojených s podporou a péčí o seniory je nezbytné přejít od převážně lékařského modelu k holističtějšímu přístupu zaměřenému na člověka, který upřednostňuje celkovou kvalitu života. Tento posun zohledňuje skutečnost, že mnoho osob potřebuje podporu nejen kvůli akutním zdravotním problémům, ale také v důsledku sociálních faktorů, jako je nedostatek podpory, chudoba a nejistota bydlení. Vzhledem ke stárnutí populace jsou navíc proaktivní opatření zaměřená na prevenci, začleňování a aktivizaci komunity zásadní pro boj proti sociální izolaci a zajištění toho, aby se starší lidé mohli aktivně zapojovat do ekonomického a společenského života a nacházet v něm

smysl. Hlavní výzvy a potřeby v oblasti péče a podpory starších osob spojené s využíváním fondů EU lze nastínit následovně:

-

Roste potřeba holističtějšího přístupu zaměřeného na konkrétní osobu a modelu založeného na právech, který upřednostňuje celkovou kvalitu života, zejména pokud uživatelé nemají akutní zdravotní problémy.
-

Důraz by se měl přesunout na zlepšení kvality života. Tento posun vychází z toho, že kvalita života zahrnuje jak kvalitní život, tak důstojné a pohodlné prožití závěru života.
-

Poskytovatelé péče by se měli zaměřit na prevenci a začleňování. Měli by aktivně spolupracovat se seniory dříve, než vznikne potřeba formální péče.
-

Poskytovatelé péče by měli pracovat na aktivizaci komunit a zapojit jednotlivce do sousedských aktivit, a to i v případě, že žijí v domovech pro seniory nebo pečovatelských zařízeních, aby se nedostali do zranitelného postavení. Hlavním cílem by mělo být udržení sociálních vazeb seniorů a pomoc při hledání smyslu života, a to i s ohledem na řešení problému sociální izolace, neboť sociální izolaci zažívá stále více dospělých v EU (75 milionů lidí – 18 % populace) a riziko sociální izolace je nejvyšší u starších osob, zatímco pocit osamělosti je nejvýznamnější ve věkové skupině 26–45 let³⁵.
-

Jak populace stárne, roste poptávka po různých sociálních službách, včetně péče a podpory seniorů, podpory v domácnosti a pomoci osobám se zdravotním postižením souvisejícím s věkem. Zvýšená poptávka může zatížit zdroje a rozpočty poskytovatelů sociálních služeb, což může vést k tomu, že bude těchto poskytovatelů a služeb nedostatek³⁶.
-

Je třeba, aby se sociální služby vyvíjely tak, aby odpovídaly měnícím se potřebám starší populace a zaměřovaly se na udržení nezávislosti, prevenci sociální izolace a podporu aktivního stárnutí³⁷.

Je nezbytné zohlednit klíčovou roli rodinných pečovatелů, protože mnoho seniorů je závislých na neformální péči poskytované jejich rodinami. Proto je nezbytné rozvíjet služby a podpůrné systémy pro pečující osoby.

07

Proaktivní přístup, který upřednostňuje preventivní zdravotní péči, se stává nevyhnutelným. Díky upřednostnění prevence je možné snížit zátěž zdravotnických systémů a podpořit zdravější stárnutí seniorů.

08

Typologie intervencí

Stárnutí doma: Podpora samostatného života

Jednou z klíčových priorit pro starší osoby je možnost stárnout doma, což znamená, že mohou nadále pohodlně a bezpečně žít ve svých domovech a komunitách. Významnou roli při tom mohou sehrát fondy EU. Investicemi do bezbariérového bydlení, jako je modernizace stávajících domů pomocí prvků, jako jsou nájezdové rampy a madla, nebo výstavba nových domů vhodných pro seniory, může EU umožnit starším lidem zachovat si nezávislost. Z finančních prostředků lze navíc podpořit služby osobní asistence, které nabízejí pomoc s každodenními úkony, jako je koupání, oblékání a příprava jídla, a umožňují tak seniorům žít déle doma. Úpravy v domácnosti, jako je instalace schodišťových výtahů, zvýšení bezpečnosti koupelny a toalety, instalace výtahu a vybavení pokojů inteligentními technologiemi, mohou dále snížit riziko pádu a zajistit bezpečné životní prostředí.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Školení o bezpečnosti veřejné dopravy pro seniory a řidiče financované z dotace EU (Inteligentní energie – Evropa)

Program pro seniory zaměřený na rozvoj schopností a dovedností a na eliminaci rizik a stresu při používání veřejné dopravy v Salcburku probíhal formou školení, které bylo rozloženo do dvou dnů. Účastníci také dostali brožuru s důležitými informacemi z kurzu. Jeho cílem bylo zabránit ztrátě mobility a sociálnímu vyloučení z důvodu strachu z cestování, podpořit soběstačnost a flexibilitu seniorů a také snížit finanční zátěž (ve srovnání s individuální dopravou). Vedle toho jsou také školení řidiči, aby znali potřeby a specifika chování seniorů. Součástí školení je zkušební jízda, při níž si senioři i řidiči osvojují praktické dovednosti.

Z výpovědí účastníků vyplývá, že pro udržení individuální mobility ve stáří je školení velmi důležité. Hodnocení programu také ukázalo, že jeho realizace je finančně dostupná a že připravená školicí sada (obsahující příručku a DVD, jakož i speciální brýle a špunty do uší, aby řidiči měli představu o omezeních seniorů) je obecně použitelná. Doporučení vyplývající z hodnocení se týkají nutnosti spolupráce s odborníkem (doprava, management) a organizací se sociálním zaměřením.

³⁵ EU Science Lab (2019). *How lonely are Europeans?* (https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/how-lonely-are-europeans-2019-06-12_en)

³⁶ Evropský parlament (2021). *REPORT on an old continent growing older – possibilities and challenges related to ageing policy post-2020* (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0194_EN.html#_ftn21)

³⁷ *Ibid.*

Sociální začlenění a zapojení komunity

Pro dobré životní podmínky seniorů je zásadní řešit jejich sociální izolaci a osamělost. Prostředky EU lze směřovat do iniciativ, které podporují sociální začlenění seniorů a angažovanost komunity. Komunitní centra mohou být zřízena nebo vylepšena tak, aby nabízela širokou škálu společenských aktivit, fitness kurzů a vzdělávacích programů přizpůsobených zájmům seniorů. Kromě toho lze vytvořit dostupné a cenově přijatelné dopravní služby, které seniorům umožní snazší účast na komunitních akcích a navazování kontaktů s ostatními. Prostřednictvím dobrovolnických programů, které zapojují seniory do mentorských nebo veřejně prospěšných prací, je možné seniorům poskytnout pocit užitečnosti a sounáležitosti a posílit tak vazby v rámci komunity.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

HELP Healthy Lifestyles for Elderly People financované z programu Erasmus+

Jedná se o projekt na evropské úrovni, jehož cílem je umožnit seniorům v Evropě, aby si osvojili zdravý životní styl, jehož součástí je zdravá strava, fyzická aktivita a sociální zapojení.

Cílem projektu HELP je rozvíjet kvalitu a nákladovou efektivitu služeb pro seniory podporou spolupráce mezi poskytovateli služeb a doporučeními týkajícími se komunitní péče a podpory služeb pro seniory.

Ačkoli jsou cíle preventivní zdravotní péče a aktivního stárnutí všeobecně uznávány, stále chybí znalosti a dovednosti, jak účinně předcházet zdravotním problémům a vyloučení starších lidí s ohledem na integritu člověka. Projekt HELP reaguje na tento problém tím, že vypracovává nástroje na podporu zdravého životního stylu a aktivního občanství starších lidí.

Zdravotnictví a služby dlouhodobé péče

Pro starší populaci je velmi důležité mít přístup ke kvalitní zdravotní péči. Z finančních prostředků EU lze podpořit rozšíření klinik primární péče, zejména v oblastech s nedostatečnou zdravotní péčí, a zlepšit tak její dostupnost. Pro zlepšení celkového zdravotního stavu starších osob lze zavést programy preventivní péče, jako je očkování, zdravotní prohlídky a kontroly. Zavedení telekomunikační infrastruktury umožňuje seniorům přístup k lékařským konzultacím na dálku, což odstraňuje bariéry v přístupu ke zdravotní péči, zejména v odlehlých nebo venkovských oblastech. Dále je možné zavést účinné intervence v oblasti digitální gramotnosti, které starším lidem umožní využívat digitální zdravotní nástroje a zajistí, že se budou moci s důvěrou a lehkostí pohybovat na platformách telemedicíny. Významnou roli při zvyšování jejich digitálních dovedností mohou hrát vzdělávací iniciativy a podpůrné programy, díky nimž budou tato technologická řešení pro starší populaci dostupnější a přínosnější.

Zaměstnávání seniorů a celoživotní učení

Podpora zaměstnávání a možností dalšího vzdělávání může být pro starší zaměstnance velice přínosná. Z prostředků EU lze financovat vzdělávací programy zaměřené na zvyšování kvalifikace a zaměstnatelnosti starších zaměstnanců, které jim umožní zůstat na trhu práce. Lze zřizovat centra celoživotního učení, která nabízejí příležitosti k osobnímu rozvoji, získávání dovedností a sociální interakci. Iniciativy, které podporují podnikání seniorů, mohou navíc stimulovat ekonomickou aktivitu

a poskytovat příležitosti k vytváření příjmů, což přispívá k jejich celkovému blahobytu. Je nezbytné zajistit, aby starší zaměstnanci nebyli nuceni pracovat pouze z důvodu nedostatku finančních prostředků kvůli nízkému důchodu.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Rakouská platforma pro zdravotní gramotnost

V Rakousku je zdravotní gramotnost (viz třetí cíl v oblasti zdraví níže) považována za jeden z hlavních faktorů přispívajících ke zdravému životnímu stylu ve stáří. Za účelem dosažení tohoto cíle byla v roce 2015 založena Rakouská platforma pro zdravotní gramotnost ([Österreichische Plattform Gesundheitskompetenz, ÖPGK](#)). Tato platforma podporuje aktivity na různých úrovních zaměřené zejména na seniory. Soustředí se na plnění třetího zdravotního cíle (zlepšení zdravotní gramotnosti obyvatelstva).

Podpora pro pečovatele a respitní péče

Vzhledem k tomu, že pečovatelé hrají při podpoře seniorů zásadní roli, mohou fondy EU podporovat programy odborné přípravy pečovatelů, aby se zajistilo, že budou mít potřebné dovednosti a znalosti pro poskytování účinné péče. Zavedení respitní péče umožňuje pečujícím osobám nezbytnou přestávku a zároveň zajišťuje dobré životní podmínky jejich starších rodinných příslušníků. Pro další pomoc pečovatelům lze vytvořit online platformy podpory, které poskytnou přístup k informacím, propojení s podpůrnými sítěmi a cenným zdrojům.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

***SUSTAIN** (Sustainable Tailored Integrated Care for Older People in Europe, neboli Udržitelná integrovaná péče na míru pro starší lidi v Evropě)*

SUSTAIN je celoevropský projekt a sdružuje partnery z osmi zemí: Belgie, Estonsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Rakousko, Spojené království, Španělsko. Projekt je financován z programu Evropské komise Horizont 2020, který je určen na podporu výzkumných aktivit.

Projekt SUSTAIN se zaměří zejména na podporu a zlepšení takzvané „integrované péče“, která má potenciál konkrétně zlepšit služby péče a ušetřit některé náklady. Cílem projektu je zvýšit komfort péče a zajistit klid pro uživatele služeb a jejich příbuzné; zajistit dobrou organizaci služeb a tým poskytovatelů zdravotní a sociální péče, kteří budou k dispozici lidem, jež je potřebují, když je potřebují, a podpořit tak jejich nezávislý život. Konečným cílem je pomoci tvůrcům politik a rozhodovacím orgánům, aby strategie a poskytovatelé péče mohli lépe podporovat nezávislý život a řešit potřeby starších lidí.

Služby přizpůsobené věku a jejich dostupnost

Pro starší populaci je zásadní vytvářet komunity a služby přizpůsobené věku. Finanční prostředky EU mohou být vyčleněny na iniciativy zaměřené na zlepšení veřejných prostranství, dopravních možností a bydlení, které odpovídají potřebám seniorů. Kromě toho lze při řešení problémů digitalizace investovat prostředky do programů digitální gramotnosti a dostupných technologií přizpůsobených požadavkům seniorů. Pro začlenění seniorů do společnosti a jejich celkovou pohodu je rovněž zásadní zajistit, aby veřejné informace a služby byly prezentovány ve formátech, které jsou pro ně snadno přístupné a srozumitelné.

Efektivní intervence – Osvědčené postupy

Jedním z mnoha příkladů osvědčených postupů, které mají poukázat na variabilitu realizovaných programů zdravého stárnutí na spolkové úrovni, je projekt [Jedes Alter Zählt](#). Jedes Alter Zählt je strategie realizovaná od roku 2016 na spolkové úrovni, jejímž cílem je podpora zdravého stárnutí v Německu. Pod záštitou ministerstva vnitra. Tato strategie se kromě seniorů zaměřuje také na rodiny a děti a v jejím rámci je podporován víceúrovňový dialog se spolkovými zeměmi, místní správou a zúčastněnými stranami. Je zaměřena na podporu svobodného rozhodování ve stáří, společenských aktivit seniorů a podporu zdravého stárnutí a dostupnosti kvalitní péče podle potřeb seniorů.

6.5 Bezdomovectví

Význam fondů ESF+ a EFRR pro toto odvětví

V posledních letech došlo ke změně paradigmatu, kdy se nemluví o zvládání bezdomovectví, ale o jeho ukončování (a prevenci). Pro dosažení tohoto cíle se v této oblasti osvědčil koncept Housing First, a proto je zřejmé, že je zapotřebí přístup zaměřený na bydlení a koncept Housing First. „Housing First je koncept pomoci lidem bez domova, který upřednostňuje poskytování trvalého bydlení lidem bez domova, čímž ukončuje jejich bezdomovectví a slouží jako platforma, na níž mohou lidé sledovat své osobní cíle a zlepšovat kvalitu svého života. Tento koncept vychází z přesvědčení, že lidé nejprve potřebují uspokojit základní potřeby, jako je jídlo a bydlení, a teprve poté se mohou věnovat méně důležitým záležitostem, jako je získání zaměstnání, správné sestavení rozpočtu nebo řešení problémů s návykovými látkami. Koncept Housing First vychází z toho, že klient má při výběru bydlení a účasti na podpůrných službách možnost volby, což pravděpodobně přispěje k tomu, že klient bude úspěšnější při hledání bydlení a zlepšování svého života“³⁸. Fond ESF+ nově zahrnuje řadu priorit, které lze využít k podpoře boje proti bezdomovectví a k prosazování konceptu Housing First.

Na rozdíl od předchozího plánovacího období se fond ESF+ výslovně zmiňuje o bezdomovectví a vyloučení z bydlení. To znamená, že fond ESF+ lze použít na financování projektů Housing First.

Pro potřeby financování v rámci konceptu Housing First jsou relevantní zejména následující cíle politiky fondu ESF+ (nařízení 2021/1057):

(h) podpora aktivního začleňování s cílem podpořit rovné příležitosti, nediskriminaci a aktivní účast a zlepšit zaměstnatelnost, zejména znevýhodněných skupin. Bezdomovectví je součástí požadovaného národního strategického rámce politiky sociálního začleňování a snižování chudoby (viz „Příznivé podmínky“ 4.4. nařízení).

(k) Zlepšení rovného a včasného přístupu ke kvalitním, udržitelným a cenově dostupným službám, včetně služeb, které podporují přístup k bydlení a péči zaměřené na člověka, včetně zdravotní péče; modernizace systémů sociální ochrany, včetně podpory přístupu k sociální ochraně, se zvláštním

---

³⁸ National Alliance to End Homelessness (2022). *Housing First* (<https://endhomelessness.org/resource/housing-first/>)

---

zaměřením na děti a znevýhodněné skupiny; zlepšení dostupnosti, včetně osob se zdravotním postižením, účinnosti a odolnosti systémů zdravotní péče a služeb dlouhodobé péče (viz umožňující podmínky 4.6. nařízení).

(l) Podpora sociálního začleňování osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, včetně nejchudších osob a dětí.

(m) Řešení hmotné nouze prostřednictvím potravinové a/nebo základní materiální pomoci nejchudším osobám, včetně dětí, a poskytování doprovodných opatření na podporu jejich sociálního začlenění.

Pro realizaci projektů Housing First je často zapotřebí získat finanční prostředky, protože program je spojen s vysokými počátečními a udržovacími náklady. V celé Evropě existují příznivé struktury a zájem o koncept Housing First, ale k tomu, aby se v Evropě zvýšil počet projektů Housing First, jsou nyní zapotřebí finanční nástroje. Fond ESF+ má potenciál tyto snahy podpořit a přidat jim hodnotu prostřednictvím dostupných grantových prostředků. Neměl by však být považován za nástroj, který by mohl zcela nahradit celostátní, regionální nebo místní financování.

Konkrétně lze prostředky fondu ESF+ v rámci projektů Housing First použít na:

- opatření v oblasti sociálního začleňování, opatření v oblasti zaměstnanosti
- Opatření zaměřená na cíl (k): Zlepšení rovného a včasného přístupu ke kvalitním, udržitelným a cenově dostupným službám, včetně služeb, které podporují přístup k bydlení a péči zaměřené na člověka, včetně zdravotní péče.

V tomto ohledu poskytuje fond EFRR finanční prostředky na různé účely, například na výstavbu nebo zlepšení infrastruktury, včetně bydlení a renovace stávajících budov.

To znamená, že prostředky z fondu EFRR lze použít na:

- Získávání bydlení pro iniciativy konceptu Housing First
- Sociálně-ekonomické začlenění marginalizovaných komunit, domácností s nízkými příjmy a znevýhodněných skupin.

Potřeby a výzvy odvětví

Existuje řada evropských nástrojů financování, které lze využít pro intervence v oblasti bezdomovectví, nicméně existují problémy, které brání přístupu k uvedeným grantům, a v některých případech tyto nástroje nejsou dostatečné pro pokrytí potřeb v oblasti bezdomovectví, konkrétně pro projekty Housing First.

Nejnovější čísla ukazují, že bezdomovectví ve většině evropských zemí stále narůstá a odhaduje se, že v současné době zažívá bezdomovectví v Evropě 895 000 lidí³⁹.

To poukazuje na důležitost překonání problémů, které stále existují, pokud jde o přístup k financování EU v tomto odvětví. Níže uvádíme hlavní problémy zjištěné během průzkumu dokumentace a na prvním odvětvovém semináři:

- **Finanční prostředky často stále nestačí na pokrytí vysokých nákladů na bydlení.** **01**
- **Náročný trh s realitami ztěžuje zajištění přiměřeného bydlení.** **02**
- **Může být obtížné použít peníze z grantů na pokrytí nákladů na měsíční nájemné.** **03**
- **V některých případech chybí politikám intervencí specifický důraz na bezdomovectví; příkladem může být posílená záruka pro mladé lidi.** **04**
- **Nedostatečné povědomí o tom, jaké typy intervencí lze financovat z grantů EU.** **05**

---

³⁹ FEANTSA a Nadace Abbé Pierre (2023). Eight Overview of Housing Exclusion in Europe. (https://www.feantsa.org/public/user/Resources/reports/2023/OVERVIEW/Rapport_EN.pdf)

Potíže se zajištěním realizace projektů ESF v rámci strategického přístupu k ukončování bezdomovectví.

06

Účinným intervencím v oblasti prevence problémů duševního zdraví je přikládán malý význam.

07

Zdá se, že v současné době stále chybí spojovací článek mezi politickou diskusí a praktickou realizací přístupu Housing First.

08

Typologie intervencí

Aby se zajistilo, že fondy EU budou využívány v souladu s předpisy o financování, podpořilo se provádění důležitých politických rámců EU a uspokojily se požadavky sektoru, doporučujeme řídicím orgánům a organizacím působícím v oblasti bezdomovectví, aby při snaze realizovat projekty Housing First zvážily využití fondů ESF+ a EFRR zejména pro následující intervence:

Vzdělávání a výměna poznatků

Pro zajištění trvalé kvality služeb Housing First a pro neustálé sdílení osvědčených postupů v rámci projektů v celé Evropě je důležité investovat do vzdělávání a výměny poznatků v oblasti Housing First.

Vzděláváním se často rozumí nejen interní vzdělávací programy ve firmách, ale také postsekundární vzdělávání, například celé vysokoškolské programy zaměřené na koncept Housing First nebo jednotlivé moduly v rámci různých studijních oborů, jako je sociální práce, psychologie nebo zdravotnictví.

Dalším slibným přístupem ke zlepšení intervencí v rámci konceptu Housing First je zajištění sdílení odborných znalostí a zdrojů a budování silných sítí během tohoto procesu.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Spolupráce s univerzitami a výzkumnými pracovníky, realizace univerzitních programů a kurzů, vzájemné vzdělávací aktivity, rozvoj vzdělávacích programů pro zaměstnance, rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pracovníků ve zdravotnictví a dlouhodobé péči.

Osvědčený postup

Strategie obcí v oblasti prevence bezdomovectví ve Finsku

Od roku 2016 do roku 2019 realizovala ARA (Finské centrum pro financování a rozvoj bydlení) projekt [strategie obcí pro prevenci bezdomovectví](#), který byl financován z prostředků fondu ESF. V rámci tohoto projektu byly

---

testovány různé způsoby prevence bezdomovectví a pilotně ověřovány modely práce s lidmi bez domova s využitím přístupu konceptu Housing First. V rámci tohoto projektu byly na akademické půdě realizovány první sociální kurzy bydlení.

Míra zaměstnanosti

Složka EaSI (složka Zaměstnanost a sociální začleňování) v rámci fondu ESF+ je užitečná pro zvyšování kvalifikace pracovníků, najímání dalších odborníků a pokrytí obecných nákladů na zaměstnance. Je důležité zajistit, aby týmy Housing First byly interdisciplinární, aby mohly adekvátně uspokojovat potřeby uživatelů služeb, a zároveň zajistit, aby byl personál za svou práci adekvátně odměňován.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Najímání odborníků na základě zkušeností, najímání dalších odborníků (např. psychologů, pracovníků v sociální a psychiatrické péči), najímání pere pracovníků, vzdělávání odborníků na základě zkušeností.

Osvědčené postupy: Realizace konceptu Housing First v Itálii s využitím fondů ESF a FEAD

V roce 2016 byla pod vedením ministerstva práce a sociálních politik vyhlášena [výzva k předkládání žádostí o finanční podporu](#) zaměřená na řešení bezdomovectví.

Cílem této výzvy bylo posílit stávající služby a zavést silný přístup konceptu Housing First, který se soustředí na sociální začlenění a podporu přizpůsobenou potřebám uživatele. Finanční prostředky byly použity mimo jiné na vytvoření interdisciplinárních týmů (zahrnujících sociální pracovníky, pedagogy, kulturní mediátory, psychology atd.), které poskytovaly individuální a cílenou podporu osobám bez domova a realizovaly pilotní projekty. Mezi priority patřil také nábor odborníků, jako jsou sociální pracovníci, tlumočníci nebo psychologové.

Školení

Jedním z důležitých pilířů, které umožňují rozšíření konceptu Housing First po celé Evropě, je zajistit, aby projekty Housing First vykazovaly vysokou míru spolehlivosti. Aby se tak stalo, je důležité zajistit školení o konceptu Housing First a investovat do odstranění nedostatku personálu.

Jedním z hlavních kontrolních bodů⁴⁰, které je třeba před použitím peněz z fondu ESF+ na projekty Housing First odškrtnout, je navíc kontrola, zda žádosti o projekty splňují osm základních principů konceptu Housing First⁴¹. Školení pracovníků různých organizací proto pomáhá zajistit, aby bylo možné navrhnout nebo identifikovat správné projektové výzvy a aby při práci s těmito výzvami a související realizací projektu byla zajištěna věrnost konceptu Housing First.

---

⁴⁰ Evropská komise, Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování, Kasper, R. (2021). Kontrolní seznam, Jak se zaměřit na osoby bez domova a podpořit je z Evropského sociálního fondu plus (ESF+). (<https://data.europa.eu/doi/10.2767/543655>).

⁴¹ Níže uvádíme 8 základních principů konceptu „Housing First“: i) Právo na bydlení je lidské právo; II) Možnost volby a kontroly pro uživatele služeb; III) Oddělení bydlení a léčby; iv) Orientace na zotavení; v) Snižování škod; vi) Aktivní zapojení bez nátlaku; vii) Plánování zaměřené na člověka; viii) Flexibilní podpora po dobu, která je potřebná.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Vývoj a realizace školení pro pracovníky v sociálních a zdravotnických službách.

Osvědčené postupy:

Strategie obcí v oblasti prevence bezdomovectví ve Finsku (viz výše)

Spolupráce a budování kapacit

Pro úspěšnou realizaci projektů Housing First nelze na Housing First pohlížet jako na individuální, samostatný projekt, který může realizovat jeden člověk v jedné organizaci, působící v jednom jediném sektoru. Místo toho je zapotřebí kombinace různých odvětví, lidí, profesí a přístupů. Proto je důležité využívat finanční prostředky z grantů EU také na budování kapacit.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Výměnné návštěvy, spolupráce napříč odvětvími, aktivity vzájemného učení, vývoj návrhů služeb, realizace workshopů zaměřených na myšlení o designu služeb, zřízení pracovních skupin a pořádání schůzek s pracovními skupinami.

Podpora osob bez domova při (opětovném) vstupu na trh práce

Při snaze získat přístup na trh práce nebo se na něj vrátit se bezdomovci často potýkají s překážkami. Cílené intervence mohou jednotlivé osoby v tomto procesu podpořit a pomoci jim překonat případné překážky, na které na této cestě narazí.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Podpora při vyhledávání školení pro zvyšování kvalifikace, poradenství a orientace na trhu práce, nabídka programů zaměstnanosti a odborného vzdělávání. Je důležité, aby všechny aktivity respektovaly vůli a preference dané osoby.

Podpora šitá na míru mladým lidem bez domova

Vzhledem k rostoucímu počtu případů bezdomovectví mladých lidí v Evropě je důležité věnovat zvláštní pozornost programům Housing First for Youth (HF4Y)⁴² a způsobům jejich financování. Investice do konceptu Housing First je také dlouhodobou investicí, protože tento program klade velký důraz na prevenci, což znamená, že pomáhá lidem ještě předtím, než se vůbec stanou bezdomovci. Prevence je důležitá také proto, že se odhaduje, že většina lidí, kteří zažijí bezdomovectví v mladém věku, se pravděpodobně stane bezdomovci znovu.

---

⁴² HF4Y je intervence založená na právech mladých lidí, kteří zažívají bezdomovectví nebo jsou jím ohroženi. Cílem je pomoci předcházet bezdomovectví nebo pomoci mladým lidem rychle opustit bezdomovectví. Cílem programu HF4Y je řešit potřeby dospívajících a mladých dospělých, kterým poskytuje okamžitý přístup k bezpečnému, cenově dostupnému a vhodnému bydlení a nezbytnou a věku přiměřenou podporu zaměřenou na zdraví, životní pohodu, životní dovednosti, zapojení do vzdělávání a zaměstnání a sociální začlenění. Nejsou časově omezené a zahrnují více než jen nabídku bydlení a podpory.

Výzkumy ukazují, že přibližně 30 % bezdomovců je mladších 30 let, což dále zdůrazňuje význam investic do programů HF4Y a jejich rozvoje⁴³.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Vývoj a realizace školení o zásadách HF4Y, zajištění bydlení pro programy Housing First for Youth, poradenství pro trh práce.

Poskytování bydlení pro nájemníky z projektu Housing First

Jak je uvedeno v samotném názvu, pro úspěšnou realizaci konceptu Housing First je nezbytný dostatek bytových prostor. Získávání bytů pro projekty Housing First je však v důsledku současné bytové krize v celé Evropě (a také ve světě) stále obtížnější.

Pro úspěch konceptu Housing First je nutný odklon od dočasného ubytování směrem k trvalým řešením. Proto je třeba využít finanční prostředky na podporu procesu hledání a udržení vhodného ubytování pro uživatele projektu Housing First.

V Evropě již existují úspěšné a inovativní příklady, jak získat prostory pro bydlení v rámci konceptu Housing First. Ať už se však jedná o renovaci nevyužívaných nemovitostí, nebo o získání vlastního sociálního bytu, ve všech případech jsou zapotřebí finanční prostředky (a také čas a energie). Získávání bytových prostor se stalo jednou z největších výzev, kterým musí koncept Housing First čelit⁴⁴. Zde přichází ke slovu fondy ESF+ i EFRR.

Totéž platí pro využití těchto dvou fondů k překonání segregace v oblasti bydlení. [„Poznámka k využívání fondů EU při řešení vzdělávací a prostorové segregace. v programovém období 2021–2027“](#) ze dne 12. prosince 2022 uzavírá těmito slovy: „Cílem investic z fondů EU by mělo být snížení fyzických a sociálních rozdílů mezi segregovanými a nesegregovanými oblastmi a zlepšení přístupu ke kvalitním, inkluzivním a běžným službám a infrastruktuře (jako jsou vzdělávací, sociální a zdravotnická zařízení, veřejná doprava, zelená infrastruktura a veřejná prostranství a veřejné služby, jako je voda, elektřina a plyn atd.).“

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Pořízení bydlení (investice do nákupu nemovitostí včetně prázdných domů), rekonstrukce bydlení, transformace bydlení (budovy, které měly dříve jiné využití, např. hasičská stanice, banka), pokrytí počátečních nákladů, které vznikají při koupi nemovitosti nebo budovy (pojištění, kauce).

Osvědčený postup č. 1: [Bydlení především pro rodiny v Brně, Česká republika](#)

---

⁴³ A Way Home Canada, the Canadian Observatory on Homelessness and FEANTSA (2016). Youth Rights! Right Now! (<https://www.feantsa.org/download/youthrights-guideeu-finalcompressed57863223550928774401.pdf>).

⁴⁴ Housing First Europe Hub (2023). Unlocking Housing for Housing First. https://housingfirsteurope.eu/wp-content/uploads/2023/06/HF_SourcingHousing_final_web.pdf.

V Brně bylo v rámci konceptu Bydlení především pro rodiny z prostředků fondu ESF ubytováno 50 rodin s dětmi na dobu jednoho roku s možností prodloužení v Brně. Zúčastněné rodiny si mohly vybrat typ bydlení i čtvrti dle svých preferencí.

Osvědčený postup č. 2: Pilotní projekt Housing First v Lotyšsku

Projekt „Poskytování podpůrných opatření pro bezdomovce“ v Lotyšsku byl plánován jako místní inovace a změna strategie, protože služby většinou využívaly model schodiště – který vyžaduje, aby lidé prokázali schopnost přejít z jednoho stupně ubytování do druhého řešením problémů životního stylu, zejména problematického užívání alkoholu – v Lotyšsku a probíhal ve třech obcích v průběhu jednoho roku. Projekt byl financován z prostředků fondu ESF a peníze byly použity na rekonstrukci a částečnou úhradu nákladů na nájem a služby.

6.6 Pracovní integrace

Význam fondů ESF+ a EFRR pro toto odvětví

Velký význam má článek 8 nařízení o společných ustanoveních „Partnerství a víceúrovňová správa“, který obsahuje ustanovení o zapojení zúčastněných stran. Kromě toho článek 39 „Složení monitorovacího výboru“ upřesňuje, které subjekty musí být do monitorovacího výboru zahrnuty. „Každý členský stát určí složení monitorovacího výboru a transparentním postupem zajistí vyvážené zastoupení příslušných orgánů a zprostředkujících subjektů členských států a zástupců partnerů uvedených v článku 8 odstavci 1.“

Odvětví pracovní integrace se z velké části spoléhá na fond ESF+. The [Portál EU pro sociální ekonomiku](#), který EK spustila v roce 2023, uvádí, že „ESF+ by měl být jedněmi z prvních dveří, na které při hledání podpory EU zatlačíte“. Určitá pracovní integrace je však financována také z fondu ERDF, který má posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost v EU tím, že napraví nerovnováhu mezi jejími regiony. Organizace sociální ekonomiky se mohou ucházet o obecné financování z ESF+ nebo z jeho fondů určených na rozvoj sociální ekonomiky a sociálních investic (ESF+ Sociální inovace a ESF+ EaSI).

Příslušné oddíly pro sociální ekonomiku podle nařízení o fondu ESF+ jsou následující:

- Čl. 4 odst. 1 písm. a) stanoví, že specifickým cílem fondu ESF+ je: „zlepšování přístupu k zaměstnání a aktivačním opatřením pro všechny uchazeče o zaměstnání, především pro mladé lidi, zejména prostřednictvím provádění záruky pro mladé lidi, pro dlouhodobě nezaměstnané a znevýhodněné skupiny na trhu práce a pro neaktivní osoby, jakož i prostřednictvím podpory samostatné výdělečné činnosti a sociální ekonomiky“.
- V čl. 3 odst. 1 se uvádí, že jedním z obecných cílů fondu ESF+ je, že „cílem fondu ESF+ je podporovat členské státy a regiony při dosahování vysoké úrovně zaměstnanosti, spravedlivé sociální ochrany a kvalifikované a odolné pracovní síly připravené na budoucí zaměstnání, jakož i inkluzivní a soudržné společnosti zaměřené na vymýcení chudoby a naplňování zásad stanovených v evropském pilíři sociálních práv“. (2) odkazuje na spravedlivé a kvalitní pracovní podmínky.
- Fond ESF+ by měl pomoci realizovat doporučení Rady ze dne 15. února 2016 o integraci dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce, doporučení Rady ze dne 19. prosince 2016 o cestách zvyšování kvalifikace a doporučení Rady ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům –

---

posílení záruk pro mladé lidi a doporučení Rady ze dne 12. března 2021 o rovnosti, začleňování a účasti Romů.

- Konkrétněji by se fond ESF+ měl zaměřit na podporu integrace a opětovného začlenění na trh práce, především mladých lidí, a to zejména prostřednictvím provádění posílené záruky pro mladé lidi, dlouhodobě nezaměstnaných osob, znevýhodněných skupin na trhu práce a neaktivních osob, jakož i prostřednictvím podpory samostatné výdělečné činnosti a sociální ekonomiky.
- Fond ESF+ by se měl zaměřit na zlepšení fungování trhů práce podporou modernizace institucí trhu práce.
- Fond ESF+ by měl podporovat vyváženou účast žen a mužů na trhu práce a rovné pracovní podmínky, lepší rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a přístup k péči o děti, včetně předškolního vzdělávání a péče.
- Fond ESF+ by měl rovněž usilovat o zajištění zdravého a dobře přizpůsobeného pracovního prostředí, aby bylo možné reagovat na zdravotní rizika související s měnícími se formami práce a na potřeby stárnoucí pracovní síly.
- Fond ESF+ by měl přispívat k podpoře přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením s cílem zlepšit jejich integraci do zaměstnání, vzdělávání a odborné přípravy, a tím posílit jejich začlenění do všech oblastí života.

Jedním z opatření akčního plánu pro sociální ekonomiku bylo zahájení nové akademie politiky podnikání mládeže v roce 2022 v rámci fondu ESF+. Tato akademie bude podporovat podnikání mladých lidí, včetně žen a sociálních podnikatelů, a to prostřednictvím spolupráce s vnitrostátními tvůrci politik a sítěmi pro podnikání mladých lidí.

Priority financování z fondu EFRR jsou v souladu s cílem a činnostmi všech organizací sociální ekonomiky. Jednou z pěti priorit politiky fondu EFRR je: „Vyšší sociální začlenění, podpora efektivní a inkluzivní zaměstnanosti, vzdělávání, dovedností, sociálního začlenění a rovného přístupu ke zdravotní péči, jakož i posílení úlohy kultury a udržitelného cestovního ruchu.“ Fond EFRR usiluje zejména o investice do růstu a zaměstnanosti a do územní spolupráce. Proto může být fond EFRR prostředkem, díky němuž mohou organizace sociální ekonomiky, které často realizují konkrétní řešení místních sociálních a hospodářských problémů, ve spolupráci s místními orgány vyvíjet a/nebo poskytovat inovativní řešení zjištěných potřeb na regionální a nadnárodní úrovni. Nařízení o fondu EFRR zmiňuje cíl politiky 4 v souvislosti se sociálněji a inkluzivněji Evropou, která provádí evropský pilíř sociálních práv: (i) zvýšení efektivity a inkluzivity trhů práce a přístupu ke kvalitnímu zaměstnání prostřednictvím rozvoje sociální infrastruktury a podpory sociální ekonomiky. Kromě toho čl. 5 odst. 1 písm. d) stanoví, že fond EFRR bude podporovat „produktivní investice do malých a středních podniků a investice zaměřené na zachování stávajících a vytváření nových pracovních míst“.

Potřeby a výzvy odvětví

Při pohledu na problematiku začleňování znevýhodněných skupin do pracovního procesu, často spojenou se sociální ekonomikou prostřednictvím sociálních podniků zaměřených na pracovní integraci, vyvstává řada specifických potřeb a problémů. Akční plán pro sociální ekonomiku poukazuje

na to, že vzhledem k tomu, že subjekty sociální ekonomiky nejsou dostatečně chápány a uznávány, mají potíže s rozvojem a rozšiřováním svých činností, a proto nemohou mít větší sociální dopad.⁴⁵

Struktury sociálních podniků pro pracovní integraci – zejména ty, které nabízejí podporované zaměstnávání – není snadné získat financování z fondu ESF+, protože je spojeno s mnoha technickými požadavky a administrativou.

01

Problémem, který často řeší sítě sociálních podniků pro pracovní integraci, je potřeba financování nebo rozvoj stávajících aktivit. Poskytovatelé sociálních služeb také zmiňují, že na řadu nových výzev/oblastí, jako je například zaměstnanost migrantů, není dostatek finančních prostředků.

02

Sítě sociálních podniků pro pracovní integraci často nejsou zahrnuty do monitorovacích výborů fondu ESF+. Lepší zapojení sítí sociální ekonomiky do monitorovacích výborů fondu ESF+ by mohlo zlepšit navrhování a monitorování financování z fondu ESF+ tak, aby odpovídalo specifickým potřebám odvětví pracovního začleňování.

03

Překážkou může být někdy právní forma struktur sociálních podniků pro pracovní integraci, protože pro některé projektové žádosti je vyžadována specifická právní forma (např. nevládní organizace, ale ne všechny struktury sociálních podniků pro pracovní integraci mohou být registrovány jako nevládní organizace). To závisí na vnitrostátním právním rámci.

04

Fondy ESF+ a EFRR nejsou pro malé sociální podniky pro pracovní integraci dostatečně dostupné. Trpí nedostatkem peněžních zdrojů, což jim brání v předfinancování realizace projektů. Malé sociální podniky pro pracovní integraci potřebují čím dál častěji řešit předfinancování, které je přizpůsobeno jejich potřebám.

05

⁴⁵ Evropská komise (2021). *Rozvíjení ekonomiky, která slouží lidem: akční plán pro sociální ekonomiku.* (<https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2021/12/Building-an-economy-that-works-for-people-an-action-plan-for-the-social-economy.pdf>)

Potřeba investic do rozvoje lidských zdrojů ze sociálních podniků v souladu s trendy na trhu práce.

06

Potřeba vypracování nových profesních standardů a inovativních vzdělávacích programů s důrazem na pracovní integraci znevýhodněných nebo marginalizovaných skupin.

07

Potřeba rozvoje vzdělávacích programů v oblasti sociálního podnikání / sociálních inovací ve vysokoškolských vzdělávacích institucích. V souladu s tím programy postupné integrace na trh práce pro zvláště zranitelné skupiny.

08

Poskytování integrovaných balíčků služeb pro osoby ze znevýhodněných nebo marginalizovaných skupin na principu jednoho kontaktního místa: sociální pomoc, poradenství a odborné vedení; vzdělávání; zprostředkování a zaměstnávání v sociálních podnicích pro pracovní integraci nebo na trhu práce, job coaching.

09

Rozvoj celostátních strategií / veřejných politik a nástrojů pro zviditelnění odvětví prostřednictvím zapojení sociálních podniků.

10

Stále se opakujícím problémem, který řeší síť sociálních podniků pro pracovní integraci, je otázka dostupnosti finančních prostředků pro všechny organizace, které prokázaly svou efektivitu, bez ohledu na stupeň jejich vyspělosti (raná fáze, akcelerace, rozšiřování, franšíza, internacionalizace). Často se zaměřují na začínající podniky nebo jiné nové aktivity, ale ne vždy na rozvoj již existujících sociálních podniků pro pracovní integraci (sítě).

11

Zdrojem financování mohou být také sociálně zodpovědné nákupy / vyhrazené zakázky pro sociální podniky pro pracovní integraci, daňové úlevy nebo poskytování nefinančních výhod především na úrovni obcí, ve kterých působí.

12

Zřízení pracovních skupin na místní a vnitrostátní úrovni zaměřených na rozvoj odvětví sociální ekonomiky prostřednictvím zapojení veřejných a soukromých zúčastněných stran.

09

Typologie intervencí

Aby bylo zajištěno, že finanční prostředky EU jsou účinně využívány k provádění cílů politik stanovených v různých programech týkajících se pracovní integrace, byla určena řada účinných opatření.

Opatření na podporu zaměstnanosti znevýhodněných skupin

Opatření na podporu zaměstnanosti zahrnují kroky, které poskytují dočasnou podporu skupinám znevýhodněným na trhu práce a jejichž cílem je aktivizovat nezaměstnané, pomoci lidem přejít z nedobrovolné nečinnosti do zaměstnání nebo udržet pracovní místa osobám ohroženým nezaměstnaností.

Účinná opatření – Akce, které mohou být financovány

Zprostředkování zaměstnání

- Pracovní poradenství a profesní orientace
- Duální systémy pracovního poradenství a zprostředkování zaměstnání v kombinaci s odbornou přípravou
- Přístup k informacím o trhu práce, zprostředkování zaměstnání a zprostředkovatelské služby

Pobídky pro ekonomickou integraci

- Podpora samostatné výdělečné činnosti a podnikání
- Programy na podporu rozvoje sociálního podnikání
- Uznání určitých cílových skupin jako způsobilých pro sociální ekonomiku, konkrétně vysídlených osob nebo migrantů Využití fondů EU na podporu začleňování do trhu práce prostřednictvím sociální ekonomiky.
- Pobídky k zaměstnávání: zachování procenta sociálního zabezpečení v kombinaci s platem
- Iniciativy v oblasti outplacementu
- Fondy na tvorbu pracovních míst
- Podporované zaměstnávání
- Dotace na mzdy
- Intervence v oblasti sociálního zabezpečení:
  - Snížení sociálního zabezpečení pro zaměstnavatele zaměstnávající znevýhodněné skupiny
  - Zachování procenta intervencí na sociální zabezpečení (např. náhradní příjem) v kombinaci s platem

Osvědčené postupy: SWR Poland

Dobrym příkladem je SWR – Sdružení pro regionální spolupráci. Největší projekt financovaný z fondu ESF+ v Polsku je určen na podporu uprchlíků z Ukrajiny a jeho cílem je vytvořit 40 pracovních míst pro muže a ženy z Ukrajiny v sociálních podnicích ve Slezsku v Polsku. Na tento účel získalo sdružení SWR díky rozhodnutí regionální vlády přibližně 420 000 EUR z regionálního operačního programu.

Tyto prostředky jsou určeny především na granty pro sociální podniky, které chtějí zaměstnat vysídlené osoby z Ukrajiny. Kromě toho několik dalších středisek podpory sociální ekonomiky v regionu obdrželo z tohoto programu menší částky na různé další formy podpory uprchlíků z Ukrajiny.

Školení lidí na pracovišti (rozvoj dovedností pro znevýhodněné skupiny)

Pracovníci, kteří potřebují podporu, se často potýkají s nedostatečnou kvalifikací. Z výsledků projektu B-WISE⁴⁶ vyplývá, že mezi klíčové dovednosti, které musí pracovníci s potřebou podpory rozvíjet, patří provozní dovednosti, které jsou nezbytné pro přesné, precizní a samostatné provádění každodenních pracovních činností. Potřebné dovednosti závisí na typu ekonomické činnosti a na tom, s jakými překážkami se daná osoba potýká/potýkala.

Užitečnou metodou pro řešení tohoto problému by mohlo být učení na pracovišti. Zahrnuje školení a učení přímo na pracovišti, kdy se procesy učení stávají součástí pracovní zkušenosti – s využitím zařízení, dokumentů, nástrojů a materiálů, které zaměstnanci již každodenně používají. Odborná příprava na pracovišti je zvláště důležitá s ohledem na zásadu evropského pilíře sociálních práv v oblasti dovedností a Evropský rok dovedností 2023.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

Hodnocení dovedností a potřeb

- Hodnocení a profilování dovedností a kvalifikací

Rozvoj dovedností

- Přístup k odbornému vzdělávání a přípravě (OVP) a dalšímu vzdělávání
- Odborná příprava v kombinaci s OVP
- Specifické programy rozvoje odborných dovedností pro zapojení na trh práce
- Přístup ke stážím, učňovské přípravě a odborné praxi
- Mentorské služby na pracovišti poskytované například manažery sociálních podniků pro pracovní začleňování
- Školení se zaměřením na souběžnou zelenou a digitální transformaci
- Školení zaměřené na člověka (školení, kde je člověk postaven do středu organizačních aktivit, tento termín je spojen především s oblastí zdravotního postižení)
- Mikroškolení (tj. velmi krátká školení v délce několika hodin denně k získání specifických dovedností)
- Školení s podporou rozšířené reality (využití digitálních aplikací pro podporu práce, např. projekce pracovních pokynů na pracovním stole)

Uznávání dovedností a kvalifikací

- Ověřování a certifikace dovedností (včetně neformálních a informálních dovedností)

⁴⁶ B-WISE (2021–2024) je projekt „Blueprint“ programu Erasmus+, jehož cílem je vyvinout a realizovat nový strategický přístup k odvětvové spolupráci v oblasti dovedností potřebných na podporu činnosti sociálních podniků pro pracovní integraci, k posílení dovedností a kompetencí znevýhodněných skupin a k udržitelnému řešení digitální mezery a digitálních výzev, kterým odvětví čelí.

- Uznávání podniků sociální ekonomiky jako poskytovatelů technické a odborné vzdělávání a přípravy, kteří uznávají kvalifikace: Dílčí kvalifikace (jednotka (jednotky) výsledků učení (znalostí, know-how, informací, hodnot, dovedností a kompetencí), které osoba získala a které byly posouzeny a certifikovány příslušným orgánem podle předem stanoveného standardu, ale které nevedou k získání úplné kvalifikace; znalostní pasy (přehled několika dokumentů prokazujících dovednosti v jednom souboru)

Začínající podniky – sociální podniky: podpora rozvoje sociálního podniku pro pracovní začleňování

Pokud jde o pracovní integraci, sociální podniky zaměřené na pracovní integraci se někdy potýkají s problémem, že financování je zaměřeno na nové začínající podniky a nikoli na podporu již existujících sítí sociálních podniků zaměřených na pracovní integraci. Zvyšuje se tak riziko, že financující subjekty, které instrumentalizují pracovní integraci a sociální ekonomiku, získají finanční prostředky, ale nemají hlubší znalosti o specifikách tohoto odvětví.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

- Poskytování finančních prostředků na osvědčené postupy
- Navýšení bodového ohodnocení pro subjekty, které pracují podle zásad sociální ekonomiky a zahrnují znevýhodněné pracovníky
- Poskytování finančních prostředků pro síť sociální ekonomiky a pracovní integrace, nikoliv pouze pro začínající podniky
- Replikace modelů osvědčených postupů

Zapojení sítí pro pracovní integraci (sociálních podniků) do monitorovacích výborů fondu ESF+

Jedná se o odlišný typ intervence, protože má převážně organizační a participativní charakter. Zapojení sítí pro pracovní integraci (sociálních podniků) do monitorovacích výborů fondu ESF+ má zásadní význam, neboť hlas sociální ekonomiky je v těchto monitorovacích výborech často nedostatečně zastoupen.

Efektivní intervence – Akce, které lze financovat

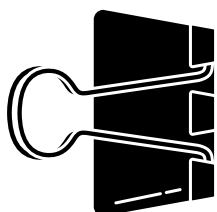
- Řídící orgány fondu ESF včetně sítí sociálních podniků pro pracovní integraci
- Využití zpětné vazby sítě pro pracovní integraci (sociální podniky) pro nadcházející programová období

Osvědčené postupy:

Nadace ADV Romania, člen RISE – rumunské sítě sociálních podniků pro pracovní integraci –, byla přijata za člena monitorovacího výboru pro fondy ERDF v severovýchodním regionu Rumunska. Nadace jako člen s hlasovacím právem navrhla a získala souhlas, aby ve výzvě k předkládání návrhů určené malým a středním podnikům získaly sociální podniky při hodnocení 3 body navíc, protože mají toto oprávnění a významný sociální dopad. Tímto způsobem bude podpořen přístup sociálních podniků k financování, protože mají nízký počet bodů v hodnocení míry ziskovosti.

7. Kontrolní seznam

Tato část obsahuje kontrolní seznam pro subjekty, které navrhují programy a připravují žádosti, aby zajistily účinné využívání fondů ESF+ a EFRR v souladu s poznatky a osvědčenými postupy. Tato kapitola slouží jako kompas a usměrňuje úsilí řídicích orgánů a orgánů veřejné správy, aby své iniciativy sladily s cíli fondů ESF+ a EFRR a zároveň dodržovaly osvědčené postupy. Zapracováním tohoto kontrolního seznamu do procesu plánování mohou řídicí orgány zajistit, aby jejich programy byly navrženy s maximální přesností a v souladu se zavedenými znalostmi a zásadami.

Provedte posouzení potřeb

- Jaké jsou stávající problémy v oblasti sociální, zdravotnické, zaměstnanecké, vzdělávací a bytové?
- Jaké sociální služby jsou nezbytné pro řešení těchto problémů?
- Jak lze identifikovat potřeby jednotlivců a stanovit jejich priority?
- Jsou příslušné zúčastněné strany, organizace občanské společnosti, organizace zastupující uživatele, samotní uživatelé a odborníci dostatečně zapojeni do zjišťování potřeb?

Plné zapojení zúčastněných stran

- Kdo jsou klíčové zúčastněné strany a jak je lze zapojit do rozhodovacího procesu?
- Jak lze zajistit, aby tvorba a poskytování sociálních služeb odpovídaly potřebám a preferencím uživatelů služeb, zástupců různých skupin a organizací občanské společnosti?

Vypracování strategie

- Jaký způsob poskytování sociálních služeb může být nejlepší?
- Jaké jsou konkrétní cíle, výsledky a ukazatele výkonnosti, jichž má být dosaženo?
- Jak odpovídá nastíněná strategie širším cílům a politikám?

Identifikujte vhodné zdroje financování

- Jaké potenciální zdroje financování, například granty nebo partnerství, mohou podpořit iniciativy v oblasti sociálních služeb?
  - Jak lze zajistit financování ze zdrojů, jako jsou fondy ESF+ a EFRR?
-

Sestavte přehledný a efektivní rozpočet

- Jaké finanční zdroje jsou zapotřebí k zavedení a posílení sociálních služeb?
  - Jak lze optimalizovat rozpočet, aby se řešily problémy nebo zaváděly inovace v poskytování služeb?
-

Sledujte a vyhodnocujte výkonnost

- Jak často by se měla vyhodnocovat výkonnost programů sociálních služeb?
  - Jaké metody budou použity ke sledování pokroku a identifikaci oblastí vyžadujících zlepšení?
  - Jak se mohou uživatelé služeb a organizace občanské společnosti zapojit?
-

Podporujte inovace

- Jak lze podpořit inovativní myšlení při navrhování a poskytování sociálních služeb?
  - Jaké strategie lze použít ke zkoumání účinnějších integrovaných přístupů?
-

Podporujte spolupráci a komunikaci

- Jak lze usnadnit spolupráci mezi různými zúčastněnými stranami zapojenými do poskytování sociálních služeb?
  - Jaké mechanismy mohou posílit koordinaci mezi místními a regionálními orgány a poskytovateli služeb?
  - Jsou strategie průběžné komunikace mezi řídicími orgány a poskytovateli sociálních služeb prováděny odpovídajícím způsobem?
-

Poskytujte školení a rozvíjejte kapacity

- Jaké možnosti školení a rozvoje kapacit jsou pro poskytovatele sociálních služeb a další relevantní aktéry nezbytné?
  - Jak lze zajistit, aby měli řídicí orgány potřebné dovednosti a znalosti?
  - Mají poskytovatelé sociálních služeb dostatek času na vypracování projektu v reakci na možnost financování?
-

Zajistit transparentnost a odpovědnost

- Jak lze zavést transparentní proces podávání zpráv a zpětné vazby?
  - Jaká opatření by měla být zavedena pro spravedlivé a odpovědné řešení připomínek a stížností?
-

8. Praktické kroky

8.1 Praktické kroky pro řídicí orgány

Níže je uveden seznam rychle realizovatelných opatření, která mohou řídicí orgány okamžitě přijmout, aby zajistily maximální účinnost a udržitelnost fondů ESF+ a EFRR v souladu se zásadami evropského pilíře sociálních práv a dalšími příslušnými zákony a politikami. Cílem opatření je pokrýt horizontální otázky týkající se sociálních služeb v celé EU. Tato opatření slouží jako praktický plán pro dosažení optimálních výsledků v oblasti sociálních služeb a umožňují řídicím orgánům řešit současné problémy a podporovat dlouhodobou udržitelnost těchto služeb a také podporovat sociální inovace přizpůsobené konkrétním potřebám na místní nebo regionální úrovni.

POSÍLIT BUDOVÁNÍ
KAPACIT A ODBORNOU
PŘÍPRAVU

5

Zajistit poskytovatelům sociálních služeb a dalším relevantním aktérům možnosti **budování kapacit** a školení, aby měli dovednosti a znalosti potřebné k poskytování kvalitních sociálních služeb. Toho lze dosáhnout poskytováním vzdělávacích kurzů, seminářů a dalších možností profesního rozvoje, které pomohou poskytovatelům sociálních služeb zlepšit jejich dovednosti a znalosti.

NAVAZOVÁNÍ
PARTNERSTVÍ

6

Pro zajištění meziodvětvové spolupráce je nezbytné **navázat partnerství** s příslušnými zúčastněnými stranami z různých odvětví. To by mohlo zahrnovat zapojení zástupců organizací občanské společnosti (včetně místních komunitních organizací a organizací uživatelů), organizací soukromého sektoru, agentur veřejného sektoru a dalších relevantních aktérů s cílem vytvořit společnou představu o sociálních problémech a možnostech spolupráce pro zlepšení sociálních, zdravotních, vzdělávacích, pracovních a ubytovacích podmínek pro osoby, které potřebují podporu, poradenství, péči atd.

SPOLEČNÉ
NAVRHOVÁNÍ
A SPOLUTVORBA

7

Meziodvětvová spolupráce by měla zahrnovat také **společné navrhování a spoluvytváření** projektů, programů a iniciativ. Díky tomu bude možné využít odborných znalostí všech zúčastněných stran a zkušeností uživatelů k vývoji účinných a udržitelných řešení, která mohou mít významný dopad na sociální problémy.

SDÍLENÉ VIZE
A HODNOTY

8

Meziodvětvové spolupráce lze dosáhnout také vytvořením **společné vize** a hodnot, které jsou v souladu s cíli a záměry fondů EU pro sociální služby. To pomůže zajistit, aby všechny zúčastněné strany usilovaly o stejné cíle, a usnadní to spolupráci a koordinaci mezi různými odvětvími.

9

Meziodvětvová spolupráce vyžaduje flexibilitu a přizpůsobivost při řešení problémů, které mohou nastat při realizaci projektů sociálních služeb. To může zahrnovat přizpůsobení se změnám v politickém a ekonomickém prostředí, reakci na nové sociální problémy a úpravu strategií tak, aby lépe vyhovovaly potřebám příjemců těchto služeb.

1

Pro meziodvětvovou spolupráci je zásadní účinná komunikace a sdílení poznatků. To by mohlo zahrnovat **sdílení informací, údajů a osvědčených postupů** napříč různými odvětvími, vytváření platform pro dialog a výměnu a využívání odborných znalostí různých zúčastněných stran ke zvýšení dopadu projektů sociálních služeb.

8.2 Praktické kroky pro poskytovatele sociálních služeb

Níže je uveden seznam rychle proveditelných opatření, která mohou poskytovatelé sociálních služeb okamžitě přijmout, aby zajistili, že fondy ESF+ a EFRR přispějí k zajištění přístupu k sociálním službám v souladu se zásadami Evropského pilíře sociálních práv a dalšími příslušnými místními, regionálními, celostátními a evropskými politickými rámci a mezinárodním právem. Cílem opatření je pokrýt horizontální otázky týkající se sociálních služeb v celé Evropské unii.

01

Proved'te posouzení potřeb,

abyste zjistili specifické potřeby (cílové) populace a zajistili, že sociální služby budou přizpůsobeny těmto potřebám.

02

Zavádějte přístup k poskytování služeb

zaměřený na uživatele, který se soustředí na potřeby a preference jednotlivých uživatelů. Zapojte uživatele do navrhování a rozvoje služeb prostřednictvím mechanismu spoluúčasti.

03

Používejte postupy založené na důkazech

aby bylo zajištěno, že služby budou efektivně a účinně uspokojovat potřeby uživatelů.

04

Rozvíjejte partnerství

s dalšími poskytovateli služeb, aby se uživatelům dostalo komplexních a koordinovaných služeb.

05

Zajistěte, aby byli zaměstnanci náležitě vyškoleni

k dispozici v dostatečném počtu, chráněné v souladu s požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost a podporované řídicími a digitálními nástroji, aby poskytovaly vysoce kvalitní služby, které reagují na potřeby uživatelů.

06

Zaveďte program zajišťování kvality,

který bude monitorovat a hodnotit poskytování služeb a zajistí, že služby odpovídají potřebám uživatelů.

07

Zajistěte dostupnost služeb

pro všechny uživatele, včetně osob s tělesným nebo mentálním postižením, odstraněním fyzických a komunikačních bariér.

08

Používejte technologie

ke zlepšení a zkvalitnění poskytování služeb, jako jsou telemedicínské služby nebo online rezervace schůzek, ale také k zajištění odpovídajícího školení, aby personál a uživatelé mohli digitální zařízení správně používat.

09

Poskytujte informace a vzdělání

uživatelům o jejich právech a nárocích na sociální služby. Ujistěte se, že i poskytovatelé služeb znají práva a oprávněné nároky uživatelů.

10

Vypracujte a zaveďte mechanismus podávání stížností a zpětné vazby

aby uživatelé mohli poskytovat zpětnou vazbu a vznášet připomínky k poskytování služeb.

9. Doporučení plynoucí z politiky

Doporučení plynoucí z politiky pro řídicí orgány

Programování a realizace

- **Inkluzivní proces:** Při přípravě operačních programů je třeba zajistit inkluzivní konzultační proces pro přípravu národních operačních programů, do kterého se zapojí všechny relevantní zúčastněné strany, včetně malých

poskytovatelů sociálních služeb a jejich sítí.

- **Flexibilní výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu:** Podporovat pružnější výzvy k předkládání žádostí o finanční podporu, které kombinují různá opatření, aby je bylo možné doplnit

o činnosti přizpůsobené kontextu a ekosystému sociálních služeb, a vytvořit tak podmínky, které podporují sociální a aktivní začlenění (např. výzvy k předkládání návrhů, které doplňují priority fondů EFRR a ESF+).

- ▶ **Podporovat výzvy k překládání žádostí o menší granty a/nebo nižší minimální prahy.**
- ▶ **Kritéria hodnocení:** Přezkum hodnotících kritérií pro žádosti o dotace, aby malí poskytovatelé měli přístup k financování a mohli získat podporu, kterou k tomu potřebují.
- ▶ **Podporovat doplňkovost mezi fondy EU:** Podporovat a snadno realizovatelné žádosti o granty, dotace, smlouvy nebo dohody o finanční podpoře, které podporují komplementaritu mezi různými použitými projektovými fondy, například mezi fondy EFRR a ESF pro intervence na zlepšení přístupu k (sociálnímu) bydlení nebo transformaci/rekonstrukci bytového fondu nebo investice do systémů vytápění šetrných ke klimatu nebo do vozového parku.
- ▶ **Specifické směry akcí:** Podpora specifických směrů akcí pro znevýhodněné nebo marginalizované osoby a skupiny s cílem stanovit cíle a výsledky přizpůsobené různým profilům (tj. není stanoveno, že by děti byly definovány jako cílová skupina, přestože jsou cílovou skupinou pro mnoho sociálních odvětví).

Personál a školení

- ▶ **Školení a podpůrné programy:** Vytvořit nebo rozšířit vzdělávací a podpůrné programy, které pomohou poskytovatelům sociálních služeb,

zejména těm menším, předkládat projekty a spravovat finanční prostředky. Toho lze dosáhnout s podporou odvětvových sítí, zastřešujících organizací nebo platform.

▶ **Školení a budování kapacit:**

- Podpora školení a budování kapacit, které poskytovatelům sociálních služeb umožní lépe hodnotit výsledky a dopady projektů, a to i s cílem vytvořit u projektových partnerů větší kulturu hodnocení.
  - Iniciativy na budování kapacit by měly zahrnovat specializované a na míru šité interní školení pro zaměstnance řídicích orgánů v oblasti měření sociálního dopadu. Toto školení by mělo poskytnout řídicím orgánům nástroje, metodiky a osvědčené postupy pro definování, měření a monitorování sociálního dopadu financovaných projektů. Posílením svých kapacit v této oblasti mohou řídicí orgány přijímat informovaná rozhodnutí, stanovovat realistické cíle a hodnotit účinnost projektů při dosahování požadovaných sociálních výsledků.
  - Programy budování kapacit by se měly zaměřit také na to, aby poskytly řídicím orgánům potřebné znalosti a dovednosti pro identifikaci, podporu a rozvoj průlomových projektů v oblasti sociálních inovací.
- ▶ **Programy zvyšování kvalifikace a rekvalifikace:** Podporovat programy zvyšování kvalifikace a rekvalifikace (jako je všeobecné odborné vzdělávání a příprava a další profesní rozvoj pro všechny odborníky pracující v této oblasti, a to podporou a financováním vzdělávacích aktivit.

Cíle a potřeby

- ▶ **Akční plán pro sociální inovace:** Podporovat a/nebo zřídit specifický akční plán pro sociální inovace s dostatečnými finančními prostředky, který by poskytoval finanční krytí pro rozšíření nebo přenos inovativních projektů, které se v současné době realizují.
- ▶ **Další kvalitativní ukazatele:** Začlenit ukazatele, které doplňují stávající ukazatele, aby se více zviditelnily sociální aspekty (např. sociální začlenění, integrace na trhu práce, inkluзивita, dostupnost atd.), nabídnout komplexní pohled na výsledky a dopady projektu a nezapomínat na kvalitativní dopad sociálních služeb. Je třeba zavést ukazatele, které kladou důraz na dopad na životy osob, jimž byla podpora poskytnuta, a nikoli na jejich počet. Kromě toho by měly být doplněny a prosazovány ukazatele, které zabrání segregaci.
- ▶ **Cíle a výsledky:** Stanovit cíle a výsledky přizpůsobené potřebám těch, kteří jsou nejvíce znevýhodněni a kteří čelí větším překážkám při sociálním začleňování a začleňování na trh práce a při plném zapojení do naší společnosti, jako jsou osoby s těžkým zdravotním postižením, bezdomovci nebo migranti, a posílit úsilí o zamezení jejich vyloučení z trhu práce a sociálního vyloučení.

Hodnocení

- ▶ **Ukazatele:** Začlenit ukazatele, které doplňují stávající ukazatele a zviditelňují sociální aspekty (např. sociální začlenění, integraci na trhu práce, inkluзивitu, dostupnost, segregaci atd.), a nabídnout

tak komplexní pohled na výsledky a dopady projektu, které nelze postihnout kvantitativními ukazateli. Zajistit, aby inspektoři kvalitativním ukazatelům správně rozuměli a ovládali je, a zajistit tak pružnější a spravedlivější hodnocení.

- ▶ **Náklady na vyhodnocení výsledků:** Zajistit, aby náklady na hodnocení výsledků a dopadu projektu byly vždy v projektech způsobitelným výdajem.

Komunikace

- ▶ **Spolupráce veřejného a soukromého sektoru:** Zlepšit stávající výměny mezi veřejnými orgány a sociálními službami (toho lze dosáhnout např. organizováním víceletých ročních žádostí, podporou veřejných soutěží a partnerství veřejného a soukromého sektoru atd.).
- ▶ **Zjednodušení systémů řízení:** Zjednodušení systémů řízení s cílem snížit byrokracii a duplicitu.
- ▶ **Lepší a pravidelný dialog:** Podpora širšího dialogu a účasti příslušných sítí a platforem v tomto odvětví v průběhu celého cyklu projektů, zejména ve fázi navrhování a formulování programů fondů EU.
- ▶ **Lepší koordinace:** Podpora lepší koordinace mezi evropskými řídicími orgány fondů při stanovování kritérií pro hodnocení a řízení výzev k předkládání žádostí o finanční podporu z fondů EU, jakož i podpora lepší koordinace mezi organizacemi, které tyto výzvy využívají.
- ▶ **Nástroje pro řízení:** Modernizovat nástroje pro správu evropských fondů, zejména ty, které používají řídicí orgány, vývojem nástrojů a aplikací pro správu, které podporují automatizaci a snižují

důraz na řízení. Řídící orgány by měly spolupracovat na vývoji integrovaného digitálního informačního systému, který by poskytoval centralizovanou platformu pro správu a výměnu údajů týkajících se projektů financovaných EU. Tento systém umožňuje řídicím orgánům přístup k údajům o projektech, zprávám o pokroku, finančním informacím a dalším relevantním dokumentům a jejich výměnu. Řídící orgány by měly investovat do vývoje digitálních nástrojů řízení, které zefektivní administrativní procesy a usnadní monitorování a hodnocení projektů. Aby se podpořila spolupráce a sdílení znalostí mezi jednotlivými zeměmi, měly by řídicí orgány zřídit platformy spolupráce, které usnadní spolupráci a výměnu osvědčených postupů.

- ▶ **Koordinace mezi řídicími orgány:** Podpora větší koordinace mezi řídicími orgány evropských fondů při stanovování kritérií hodnocení a kritérií pro vyřizování žádostí o finanční podporu, jakož i podpora větší koordinace mezi

organizacemi, které žádosti využívají, s cílem stanovit společná kritéria řízení a vytvořit synergie mezi řídicími orgány během intervence.

- ▶ **Zlepšovat využívání stávajících nástrojů spolupráce veřejného a soukromého sektoru.:**

- Organizovat podávání žádostí o dotace na více let, a tím snížit roční administrativní zátěž.
- Zvýšit počet veřejných výběrových řízení a partnerství jako alternativních způsobů řízení, aby bylo řízení stabilnější; při výběrových řízeních by neměla mít při výběru dominantní váhu nejnižší cena, protože při výběru návrhu projektu je třeba zohlednit kritéria kvality a sociální doložky.
- Podpora společné prezentace projektů v rámci spolupráce a partnerství mezi různými stranami, zejména v projektech sociálních inovací. Přínos tohoto přístupu dokládají projekty, které byly podpořeny prostřednictvím plánů obnovy a odolnosti.
- Zavedení hlubokého zapojení uživatelů/odborníků na základě zkušeností.

Doporučení vyplývající z politiky pro sociální služby

- ▶ Před vypracováním návrhů projektů **provedte posouzení potřeb**, abyste zjistili konkrétní potřeby (cílové) populace a zajistili, že sociální služby budou přizpůsobeny těmto potřebám.
- ▶ Posouzení potřeb provedené sociálními službami, které mají zájem o vypracování návrhů projektů – a případně ve spolupráci s dalšími klíčovými zúčastněnými stranami, zejména místními a regionálními orgány, veřejnými službami zaměstnanosti, orgány sociálního pojištění, dalšími neziskovými

organizacemi/organizacemi sociální ekonomiky atd. – by mělo být **základem pro rozvoj, zavádění a rozšiřování návrhů služeb, které jsou zaměřené na člověka, uživatele, vycházejí z jeho práv, respektují důstojnost uživatelů služeb a – tam, kde je to relevantní – podporují jejich postavení a samostatnost.**

- ▶ Při vypracovávání návrhů projektů využijte **ověřená řešení založená na důkazech**, abyste měli takové sociální služby, které **účinně a efektivně řeší potřeby** jednotlivých

- uživatelů a zjištěné potřeby konkrétní skupiny marginalizovaných nebo znevýhodněných uživatelů.
- ▶ Vytvářejte a podporujte **integrované a komplexní sociální služby**, které zahrnují partnerství s dalšími poskytovateli služeb a příslušnými místními a regionálními orgány, veřejnými službami zaměstnanosti nebo institucemi sociálního pojištění.
  - ▶ Zavádějte mechanismy a použijte **kvantitativní a kvalitativní ukazatele** k monitorování a hodnocení účinků poskytování služeb a k zajištění toho, aby sociální služby pilotované nebo rozšiřované s finanční podporou z fondů ESF+ nebo EFRR co nejlépe odpovídaly potřebám uživatelů a zlepšovaly jejich životní podmínky (rovněž s odkazem na zásadu koprodukce).
  - ▶ Vytvářejte sociální služby tak, aby byly **přístupné všem uživatelům**, včetně osob s tělesným nebo mentálním postižením, a to prostřednictvím podpůrných opatření nebo personálu a odstraňováním fyzických a komunikačních bariér.
  - ▶ Vytvářejte sociální služby, které využívají **informační a komunikační technologie** tak, **aby zlepšovaly kvalitu služeb**, usnadňovaly práci pracovníkům, kteří je poskytují, a zaručovaly práva a autonomii uživatelů služeb na základě jejich individuálních schopností.
  - ▶ Vytvářejte sociální služby pilotované nebo rozšiřované s finanční podporou z fondů ESF+ nebo EFRR, které sledují cíl mít dostatečně **vyškolené pracovníky, kteří jsou k dispozici** v odpovídajícím počtu, jsou **chráněni** v souladu s požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví a jsou podporováni řídicími a digitálními nástroji, aby poskytovali vysoce kvalitní služby, které reagují na potřeby uživatelů.
  - ▶ Vytvářejte sociální služby, **kteří respektují práva koncových uživatelů**, usnadňují **sociální začlenění a zabraňují diskriminaci, segregaci** a sociálnímu vyloučení.

10. Závěr

Technické pokyny k efektivním intervencím v sociálních službách představují výsledky důkladného výzkumu, spolupráce a strategických poznatků zaměřených na optimalizaci využívání prostředků fondů ESF+ a EFRR v oblasti sociálních služeb. V závěru tohoto dokumentu je zřejmé, že zvládnutí složitých problémů při poskytování sociálních služeb vyžaduje mnohostranný přístup, který zahrnuje jak praktické aspekty, tak strategický výhled.

V těchto pokynech jsme se zabývali množstvím problémů a potřeb, s nimiž se potýkají řídicí orgány a poskytovatelé sociálních služeb při účinném využívání fondů EU k posílení sociálního začleňování, soudržnosti a životní pohody v celé EU. Od praktických otázek správy fondů až po nutnost podpory sociálních inovací – každý oddíl nabízí cenné poznatky a realizovatelné strategie pro prosazování pozitivních změn v odvětví sociálních služeb.

Díky uznání rozmanitosti poskytování sociálních služeb a zahrnutí meziodvětvových perspektiv tyto pokyny zdůrazňují význam individuálních přístupů a cílených intervencí. Posouzení dílčích potřeb a problémů v jednotlivých odvětvích, od péče o děti a podpory osob se zdravotním postižením až po péči o seniory a služby pro bezdomovce, zdůrazňuje nutnost adaptivních strategií a společného úsilí při řešení jedinečných potřeb různých skupin obyvatelstva.

Do budoucna je nezbytné nadále podporovat dialog, sdílet osvědčené postupy a rozvíjet inovativní přístupy v odvětví poskytování sociálních služeb. Kolektivním přijetím zásad spolupráce, inkuzivity a inovací můžeme společně usilovat o budování odolnějších, soudržnějších a inkuzivnějších společností v celé EU. Dejme si za cíl, že budeme i nadále společně usilovat o vynikající výsledky v oblasti poskytování sociálních služeb a zajistíme, aby každý člověk měl příležitost prosperovat a přispívat k rozvoji celé společnosti.

Co-funded by
the European Union

